

# 1

*iaaaausia*

*taaavod iaaaausia*

*rbééééja*

Tie garsai: net ir migloje.

# 2

Bet kartais garsai, kaip ir skausmas, išblėsdavo, o tada belikdavo migla. Jis atsiminė tamsą – akliną tamsą, kuri pakibo prieš atslenkant miglai. Ar tai reiškė, kad jis po truputį taisosi? Tebūna šviesa (nors ir miglota), ir šviesa buvo gera ir taip toliau? Ar garsai sklandė tamsoje? Jis neįstengė atsakyti nė į vieną klausimą. Ar buvo prasmės juos užduoti? Atsakyti nepajėgė ir į šitą.

Skausmas slėpėsi garsų fone. Į rytus nuo saulės ir į pietus nuo ausų. Jis žinojo *tik tiek*.

Kurį laiką, regis, labai ilgai (taip ir *buvo*, nes tuo metu, jo požiūriu, teegzistavo sopuliai ir siautulingos ūkanos), išorinę tikrovę atspindėjo vien minėti garsai. Jis nenutuokė, nei kas, nei kur esantis, ir nedegė noru į tai gilintis. Geidė mirties, bet dėl skausmo persunktos miglos, kuri temdė sąmonę kaip vasaros danguje kabantis audros debesis, nė nenumanė, ko trokštantis.

Su laiku sumetė, kad pasitaiko laiko tarpų, kai fizinė kančia nuslopsta, ir tokie periodai cikliška kartojasi. Nuo tada, kai išniro iš aklinos juodymės, kurią lydėjo migla, į galvą pirmąsyk šovė mintis, neturinti nieko bendra su dabartinėmis aplinkybėmis – mintis apie sulūžusį, iš smėlio Revyro paplūdimyje kyšantį polį. Motina su tėvu jį vaikystėje dažnai veždavosi į Revyro paplūdimį, ir jis nuolatos primygtinai prašydavo, kad tuodu patiestų pledą ten, iš kur buvo galima matyti polį, panašų į stirksančią užkasto monstro iltį. Jam patikdavo sėdėti ir stebėti, kaip medinis stulpas prasmenga kylančiame vandenyje. Po kelių valandų, sukirtus sumuštinis ir bulvių mišrainę, iš tėvo didžiojo termosio išpurčius paskutinius vaisvandenio „Kool-Aid“ lašus, motinai paskelbus, esą jau metas krautis daiktus ir judėti namo, sutrešusio polio viršus vėl pasirodydavo akiratyje – iš pradžių tik šmėžuodavo tarp atliulančių bangų, bet kuo toliau, tuo dažniau. Kol jie nutrenkdavo šiukšles į didžiulę statinę, ženklinamą trafaretiniu užrašu PALAIKYKITE ŠVARĄ PAPLŪDIMYJE, kol surankiodavo Polio žaislus

(*mano vardas yra Polis, aš esu Polis, ir šįvakar mama aliejumi „Johnson's Baby“ pateps mano nudegimus, pagalvojo jis tūnodamas juodame audros debesyje*)

ir sulankstydamas plega, polis gliaumų nugalintais, putų draiskanomis apsuptais, juosvais šonais beveik visas iškildavo iš jūros. Taip nutinka dėl potvynio, bandė aiškinti tėvas, bet Polas žinojo, kad šiuo atveju svarbiausias yra polis. Vanduo tvindavo ir atslūgdavo, o polis likdavo savo vietoje. Tik kai kada prapuldamas iš akių. Be polio, nebūtų buvę *jokio* potvynio.

Praeities vaizdai be perstojo sukosi ratu nelyg erzinti, vangiai skraidanti musė. Jis mėgino suprasti, ką jie galėtų reikšti, bet dėmesį ilgą laiką blaškė garsai.

*rbééééja*

*aičiau viiiiskąąą*

*taaavod iaaaausia*

Retsykliais garsai tarsi sustingdavo. Retsykliais sustingdavo jis *pats*.

Pirmasis ryškus *dabarties* – už audros debesies ir miglos esančios *dabarties* – prisiminimas buvo susijęs su sąstingiu, su netikėtu suvokimu, kad jis nebesugeba įkvėpti, bet nieko baisaus, viskas gerai, tiksliau, puikumėlis; tam tikrą skausmo lygį ištverdamas, tačiau kas per daug, tas per daug, todėl proga pasitraukti iš žaidimo jį nudžiugino.

Staiga prie jo burnos prilipo lūpos, neabejotinai priklausančios moteriškei, nors stangrios ir sudžiūvusios, pro jas pasruvo oras, plūstantis jam į gerkles, pripildantis plaučius; lūpoms atšlijus, jis pirmą kartą užuodė savo prižiūrėtoją – užuodė iš šuoro kvapą, įsiveržusio į burną kaip kūno dalis, kurią vyras per prievartą grūda į moterį, iš klaikaus vanilinių sausainių, šokoladinių ledų, riebaus vištienos padažo ir riešutų kremų saldinių dvoko.

Išgirdo riksmą:

– Alsuok, po galais! *Alsuok*, Polai!

Lūpos vėl prie jo prisiplojo. Gerkle nuvilnijo burnos kvapas, tvoskiantis kaip drėgnas ir šaltas vėjas, kuris sukuriais lydi spartų metro traukinį ir įkandin nusitempia laikraščių lapus su ledinukų popierėliais; kai lūpos antrą sykį atsiklijavo, jis pamanė: *Dėl Dievo meilės, tik neišleisk oro pro šnerves*, bet nesusilaikė ir... vaje, kokia *smarvė*, kokia *smarvė*, kokia *sušikta smarvė*.

– *Alsuok, velniai tavo griebtu!* – suspiegė nematomo žmogaus balsas, ir jis sau tarė: *Gerai, padarysiu bet ką, tik prašau taip nebesielgti, prašau man neperduoti savo užkrato*; pažadą bandė įvykdyti, bet nė nespėjo prasižioti, kaip dera, kai lūpos, sausos ir negyvos, kaip sūdyta šikšna, trečią kartą prisispaudė prie burnos, ir moteris vėl įniko jį prievartauti oro srautu.

Šįsyk, lūpoms atkibus, jis ne tiek *išpūtė*, kiek *išginė* jos burnos kvapą ir griausmingai įtraukė didžiulį oro siurbinį. Sukaupęs jėgas išstūmė jį laukan. Palaukė, kol nematoma krūtinė ims savaime kilnotis, kaip, be jo pagalbos, darė visą gyvenimą. Kai taip neatsitiko, jis vėl sušvokštė giliai įkvėpdamas ir galiausiai pradėjo pats alsuoti – kiek

įmanoma tankiau, kad nusikratytų jos tvaiko ir burnoje nusėdusio bjauraus skonio.

Įprastas oras buvo gardus kaip niekad.

Jis ėmė grimzti į miglą, bet, prieš aptemstant pasauliui, nugirdo moterį murmant:

– Ak! Mažai trūko!

*O gaila*, pagalvojo jis ir užmigo.

Sapnavo poliį, tokį tikrovišką, kad bemaž juto galintis ištiesti ranką ir leisti delnui nuslysti suskeldėjusiu, žaliai juodu medinio stulpo linkiu.

Grįžus į ankstesnę pusiau sąmoningą būseną, jam pasisekė įžiūrėti ryšį tarp poliaus ir dabartinės savo padėties – sąsaja tarytum atpleveno tiesiai į rankas. Skausmas nepanašus į potvynį. Štai kokią pamoką davė sapnas, kuris iš tiesų buvo atsiminimas. Jam tik *rodėsi*, kad skausmas patvinsta ir atslūgsta. Skausmas tapatus poliui, kartais užslėptam, kartais regimam, bet niekada nepranykstančiam. Tais atvejais, kai Polą, skendintį it akmuo pilko debesies gelmėje, diegliai palikdavo ramybėje, jis jausdavo nebylų, paiką dėkingumą, bet apmulkinamas nebesileisdavo – užuot suvis pragaišę, sopuliai laukdavo, kol vėl galės jį užpulti. Beje, buvo ne *vienas* polis, o *du*; skausmą atstojo poliai, ir dalis jo senų seniausiai numanė (daug anksčiau, nei supratimas išplito sąmonėje), kad sulūžusius polius įkūnija sulūžusios jo kojos.

Bet nuo tada prabėgo daug laiko, kol jis galop įstengė praskirti perdžiūvusių seilių suklijuotas lūpas ir iškrankti: „Kur aš?“ moteriškai, kuri, atsisėdusi prie lovos, rankose laikė knygą. Kūrinio autorius buvo Polas Šeldonas. Jis pažino savo vardą ir pavardę, bet dėl to nė kiek nenustebo.

– Savidvinderyje, Kolorado valstijoje, – atsakė moteris, kai jam galų gale pavyko užduoti klausimą. – Aš esu Anė Vilks. Tavo...

– Žinau. Mano didžiausia gerbėja.

– Taip, – šypsodamasi patvirtino ji. – Teisingai.

### 3

Tamsa. Paskui skausmas ir ūkanos. Tada suvokimas, kad skausmas, nors ir nuolatinis, kai kada apmalšta užleisdamas vietą nemaloniai kompromisinei būsenai, kuo veikiausiai derėjo pasidžiaugti. Pirmasis tikras atsiminimas: nutrūkęs alsavimas ir prasmirdęs moters burnos kvapas, kuris per negailestingą prievartą grąžino gyvybę.

Antrasis tikras atsiminimas: jos pirštai, reguliariais tarpais kažką spraudžiantys jam pro lūpas, lyg ir peršalimą gydančias kapsules „Contac“, kurios, nenuplautos vandeniu, likdavo burnoje, ir, joms pagaliau ištirpus, liežuvį nutvilkydavo siaubingas kartumas, kiek primenantis aspirino skonį. Jis mielai būtų išspjovęs aitrias seiles, bet sumojo turintis valdytis. Nes būtent kartumas skatindavo potvynio bangą užlieti poliį

*(POLIUS, ne vieną, o DU POLIUS, aišku, jų yra du, gerai, bet verčiau patylėk, dabar verčiau nutilk, ššššša)*

ir, rodos, trumpam jį paslėpdavo.

Visa tai atklysdavo plačiais intervalais, bet ilgainiui, skausmui jau ne slūgstant, o dūlant (kaip, tikėtina, dūlėjo ir polis Revyro paplūdimyje, nes nieko nėra amžino – nors vaikystėje jis būtų išsišaipęs iš tokios erezijos), sąmonėje ėmė sparčiau šmėkščioti kiti dalykai, kol jis daugiau ar mažiau pasidangino į realų pasaulį, slegiamą prisiminimų, potyrių, išankstinių nusistatymų naštos. Pats buvo Polas Šeldonas, rašantis dviejų rūšių romanus – gerus ir puikiai perkamus. Dukart vedęs ir išsituokęs. Per daug rūkė (bent jau prieš pastaruosius įvykius, kad ir kas „pastaruoju metu“ nutiko). Jį užklupo kažkokia kraupi nelaimė, bet toji gyvybės neatėmė. Tamsiai pilkšvas debesis sklaidėsi vis greičiau. Praeis dar nemažai dienų, kol didžiausia gerbėja jam pristatys seną rašomąją mašinėlę „Royal“, prašiepusią švarplėtus žabtus ir tarškančią kaip ančiukas Svyruliukas iš senos piešinėlių serijos, bet tuo metu Polas jau seniai bus susigaudęs, kad atsidūrė velniškai rimtoje bėdoje.

#### 4

Nuspėti ateitį gebanti sąmonės dalelė pamatė ir perprato Anę anksčiau, nei Polas išties ją pamatė ir perprato – dėl kokios kitos priežasties būtų ją siejęs su grėsmingais, slogiais vaizdais? Kai moteris įžengdavo pro duris, jo galvoje imdavo sukuriuoti mintys apie deivių status, kuriuos Henrio Raiderio Hagardo romanuose garbindavo prietaringos afrikiečių gentys, apie akmens luitus, apie pražūtį.

Anės Vilks lyginimas su afrikietišku deivės tabu iš „Jos“ arba „Karaliaus Saliamono kasyklų“ atrodė absurdiškas, tačiau keistai taiklus. Ji buvo drūta, bet, neskaitant didelės krūtinės, atgrasiai išsišovusios po ištisai vilkimu pilku kardiganu, regis, neturėjo jokių moteriškų apvalumų – vingiuotų linijų trūko klubams, sėdmenims ir net blauzdoms, kurios kyšojo iš begalės vis keičiamų, namie dėvimų vilnionių sijonų (prieš darbą lauke nueidavo į savo miegamąjį ir užsitempdavo džinsus). Jos kūnas buvo stambus, bet visai ne gundantis. Asocijavosi su trombais ir užtvaramis kelyje, o ne su masinančiomis angomis ar atvirais plotais, ne su ertmių zonomis.

Svarbiausia, kad ji kurstė trikdantį *vientisumo* pojūtį, lyg kūnui būtų stigę kraujagyslių ar netgi vidaus organų, lyg Anė Vilks nuo galvos iki kojų būtų sulipdyta iš vienos masės. Jam vis labiau dingojosi, kad iš pažiūros krutantys jos akių obuoliai tėra nutapyti veide ir juda nebent kaip ant sienos pakabinto portreto akys, kurios tarsi seka tave po visą kambarį. Nuojauta tikino, esą smiliui ir viduriniam pirštui suteikus V raidės pavidalą, abiem bedus jai į šnerves, jie sulįstų vidun mažiau nei per tris milimetrus ir įsiremtų į kietą (galbūt lankstoką) paviršių, esą jokiomis spragomis nesuvarpyto,

skaidulingo vientiso kūno dalimi tapę net pilkasis kardiganas, senamadiški naminiai sijonai ir išblukę džinsai, kuriuos moteris užsimaudavo prieš ūkio darbus. Todėl jausmas, kad ji tapati stabui iš aistrų kupino romano, nė trupučio nestebino. Kaip stabas, Anė kėlė vien nuogąstavimus, nepaliaujamai stiprėjančius iki siaubo. Kaip stabas, glemždavosi viską.

Ne, tai kiek prasilenkė su tiesa. Ji kai ką ir *duodavo* – kapsules, dėl kurių poliai nirdavo į tvinstančią jūrą.

Kapsulės tolygios potvyniui, o Anė Vilks – mėnuliui, dėl kurio traukos vaistai pasiekdavo burną tartum per skęstančio laivo bortą išmesti, bangų į krantą plukdomi kroviniai. Atnešdavo po dvi kas šešias valandas, iš pradžių apie save pranešdama pora pirštų, kišamų jam tarp lūpų (neilgai trukus Polas įprato godžiai įsisiurbti į tuos pirštus nepaisydamas kartaus prieskonio), vėliau pasirodydama su kardiganu, vienu iš pustuzinio sijonų ir dažniausiai knyga minkštais viršeliais, po pažastimi įbruktu vienu iš jo romanų. Vakare ateidavo įsisupusi į pūkuotą rausvą chalata, veidą nublizginusi kažkokiu kremu (jis lengvai būtų įvardijęs esminį ingredientą, nors niekada nematė tūbelės, iš kurios ji išspausdavo tepalą, nes tas atsidavė itin stipriui, avimis trenkiančiu lanolino kvapu), ir jos delne jaukiai įsitaisiusios kapsulės, drauge su lange jaukiai įsitaisiusiu, anapus tvirtų jos pečių šleikščiai žvilgančiu mėnuliu, pažadindavo jį iš sapnų užlieto, troškaus miego.

Bėgant laikui (kai nerimas pernelyg išaugo, kad į jį nekreiptų dėmesio) Polas sužinojo, kokius vaistus iš jos gauna – novrilium vadinamą analgetiką, kurio pagrindinė sudedamoji dalis buvo kodeinas. Basono sulaukdavo retai ne vien todėl, kad prisilaikė skysčių ir drebučių dietos (anksčiau, jam tūnant debesyje, Anė maistines medžiagas tiekė per lašelinės žarnelės), bet ir dėl novrilio, kurį vartojantiems pacientams užkietėja viduriai. Kitas, gerokai bjauresnis šalutinis poveikis: jautresniems ligoniams sukeliamas kvėpavimo nepakankamumas. Polas neišsiskyrė itin jautria reakcija, nors beveik aštuoniolika metų dūmijo kaip kaminas, vis dėlto alsuoti *buvo* nustojęs mažiausiai kartą (galbūt ir ne vienąsyk, tik jis nieko neatsiminė, nes anuomet skendėjo migloje). Tada ji atliko dirbtinį kvėpavimą pūsdama orą burna į burną. Sveikatos sutrikimų, žinoma, pasitaikydavo visokių, bet jį vėliau užvaldė įtarimas, kad moteris vos jo nepražudė atsitiktinai davusi per didelę vaistų dozę. Apie daug ką nusimanė prasčiau, nei pati galvojo. Ir tai tebuvo viena iš gąsdinančių su ja susijusių detalių.

Po atsisveikinimo su tamsiu debesimi praslinkus maždaug dešimčiai dienų, jis kone vienu metu išsiaiškino tris dalykus. Pirma, novrilio (ir, tiesą sakant, įvairių kitų medikamentų) Anė Vilks turėjo su kaupu. Antra, jis įjunkęs į novrilį. Trečia, Anė Vilks pavojingai trenkta.

Prieš skausmą ir audros debesį vyravo juodymė. Jai porinant, kas Polui nutiko, į atmintį po truputį grįžo įvykiai, klostęsi prieš pakimbant tamsai. Galvoje ėmė šviesėti netrukus po to, kai jis pateikė klausimą, kurį įprastai užduoda ką tik sąmonę atgavęs žmogus, ir sužinojo esantis Saidvinderio miestelyje Kolorado valstijoje. Ji sakė skaičiusi visus aštuonis jo romanus bent po du kartus, o savo *mégstamiausius*, „Mizerės“ serijos kūrinius, net po keturis, penkis ar šešis sykius. Tik gaila, kad jis nerašo knygų greičiau. Paskui Anė pridūrė, esą net ir radusi piniginėje asmens pažymėjimą negalėjo patikėti, jog slaugo *tą Polą Šeldoną*.

– Beje, *kur* mano piniginė? – paklausė jis.

– Saugioje vietoje. – Jos šypsena netikėtai išgaravo, ir veide pasirodė nemaloniai nuteikiantis, primerktose akyse atsispindintis budrumas – jis jautėsi, tarsi viduryje džiugesiu trykštančios, skaisčiai nutviektos pievos būtų aptikęs žemę vagojantį gilų *įskilimą*, kurio didžiąją dalį maskavo vasarinės gėlės. – Nejau manai, kad iš jos ką nors *gvelbčiau*?

– Žinoma, ne. Tiesiog... – *Tiesiog piniginėje glūdi kitas mano gyvenimas*, – nebyliai tarė jis. – *Gyvenimas už šio kambario ribų. Už skausmo ribų. Už to, kaip, likus valandai iki naujos vaistų dozės, laikas tįsta it rausva kramtomosios gumos gija, kurią nuobodžiaujantis vaikas traukia sau iš burnos.*

– Kas „tiesiog“, ponuli? – neatlyžo ji, ir Polas sunerimo pastebėjęs, kad primerktos akys tampa vis juodesnės. *Įskilimas* plito, tarytum anapus jos kaktos būtų kilęs žemės drebėjimas. Ausis pasiekė nuolatinis, šaižus už lango tvoskiančio vėjo kauksmas, ir mintyse ūmai nušvito vaizdas, kaip moteris jį persimeta per tvirtą petį, ant kurio jo kūnas kabotų nelyg ant akmeninės tvoros nusviestas drobinis maišas, išneša laukan ir bloškia į pusnį. Jis mirtinai sušaltų, bet iki tol kojos be pertrūkio tvinkčiotų ir kliegtų iš skausmo.

– Tiesiog... tėvas ragindavo mane sergėti savo piniginę, – atsakė jis apstulbęs, kaip lengvai sugeba meluoti. Tėvas puikiai mokėdavo jį ignoruoti, skirdavo sūnui tik tiek dėmesio, kiek neišvengiamai prireikdavo, ir, jei Polo neapgavo atmintis, gyvenime davė tik vieną patarimą. Sveikindamas Polą su keturioliktuoju gimtadieniu įteikė prezervatyvo „Red Devil“ pakelį. „Dėkis į piniginę, – liepė Rodžeris Šeldonas. – Jei kada nuvažiuosi į lauko kino teatrą ir mašinoje glamonėsies su mergina, neleisk jauduliui aptemdyti tau proto, akimirką jį suvaldyk ir užsimauk šitą. Pasaulis jau perpildytas pavainikių išperų, ir aš nenoriu matyti, kaip šešiolikos stoja į kariuomenę.“

Polas pridėjo:

– Taip dažnai įspėdavo prižiūrėti piniginę, kad jo pamokymai amžiams įstrigo į galvą. Nuoširdžiai atsiprašau, jeigu jus įžeidžiau.

Ji atsipalaidavo. Nusišypsojo. *Įskilimas* užsivėrė. Vasarinės gėlės vėl suskato džiaugsmingai siūbuoti. Jam dingtelėjo, kad mėginant įgrūsti ranką tarp prašieptų lūpų, toji viso labo susidurtų su lanksčiu, tamsiu vientisos masės paviršiumi.

– Nejžeidei. Mano namai saugūs. Pala... kai ką tau atnešiu.

Moteris žengė iš kambario ir neilgai trukus parėjo su sriubos dubeniu. Skystyje plūduriavo daržovės. Jis sriubos sukirto ne kažin kiek, bet daugiau, nei iš pradžių manė įveiksiąs. Anė atrodė patenkinta. Polui valgant, ji pasakojo, kas atsitiko, ir dėstomi įvykiai atitiko jo prisiminimus – išgirsti, kaip tau sutrupėjo kojos, gal ir neblogai, tačiau žinių perteikimo būdas kėlė nerimą, nes jis pasijuto romano arba pjesės veikėju, kurio praeitis apsakoma ne kaip tikro, o pramanyto žmogaus istorija.

Anė pikapu nukako į Saidvinderį įsigyti pašaro gyvuliams ir šiek tiek maisto produktų... be to, norėjo užsukti į vaistinę-krautuvėlę „Wilson’s“ ir pasidairyti į knygas minkštais viršeliais – mieste lankėsi trečiadienį, kone prieš dvi savaites, mat nauji leidiniai parduotuvėje visuomet atsirasdavo antradienį.

– Jei atvirai, *galvoju* apie tave, – tarė ji sugirdydama Polui šaukštą sriubos ir įgudusiais judesiais nušluostydama apvarvėjusį lūpų kraštelį. – Va kodėl sutapimas toksai nepaprastas. Vyliausi, kad minkštais viršeliais pagaliau bus išleistas „Mizerės vaikas“, deja, laimė nuo manęs nusigrėžė.

Tądien artinosi pūga, sakė ji, bet prieš vidurdienį orų prognozuotojai jau tvirtino, esą audros frontas pasuks į pietus, link Naujosios Meksikos ir Kristaus Kraujo kalnų.

– Aha, – prisiminė jis, – teigė, kad nukryps į šoną. Būtent todėl leidausi į kelionę. – Pabandė sujudinti kojas ir išspaudė aimaną, nes jas nudegino baisiai stipraus skausmo pliūpsnis.

– Verčiau to nedaryk, – perspėjo Anė. – Jei kojas ims diegti, sopuliai nebeatlėgs... o tau duoti vaistų negalėsiu dar dvi valandas. Ir taip per daug jų gauni.

*Kodėl aš ne ligoninėje?* Štai klausimas, kuris akivaizdžiai prašėsi pateikiamas, tik Polas nujautė, kad nė vienas iš jūdviejų nenori jo įgarsinti. Bent kol kas.

– Kai užėjau į pašarų krautuvę, Tonis Robertsas tarstelėjo, kad sėdusi į mašiną turėčiau stipriau spausti greičio pedalą, antraip prieš pūgą man nepavyks nusidanginti namo, ir aš pasakiau...

– Koks *atstumas* mus skiria nuo miesto? – paklausė jis.

– Nemažas, – žiūrėdama į langą neaiškiai atsiliepė Anė. Per keistą tylos pauzę Polą pašiurpino tai, ką jis išvydo pašnekovės veide – jos bruožuose neįžvelgė jokios žmogiškos minos, tematė juodą tamsų *įskilimą*, raižantį aukštikalnių pievą, juodymę, kurioje neauga gėlės, ir į kurią įvirtęs skrietum žemyn, tikėtina, labai ilgai. Veidas priklausė moteriškai, nelauktai nutolusiai nuo kiekvienos esminės savo gyvenimo pozicijos ir svarbiausių orientyrų, moteriškai, užmiršusiai ne vien porinamus atsiminimus, bet ir pačią atsiminimų sąvoką. Kartą jis svečiavosi beprotnamyje – prieš

daugelį metų, kai ieškojo informacijos „Mizerei“, pirmai iš keturių knygų, per pastaruosius aštuonerius metus tapusių pagrindiniu jo pajamų šaltiniu, – ir tenai regėjo panašią išraišką... tiksliau, jos stoką. Tokį sąstingį lemia būseną, įvardijama „katatonija“, bet ji nugąsdino konkrečiu žodžiu neapibrėžiamas, miglotas palyginimas: tą akimirką rodėsi, kad Anės mintys daugiau ar mažiau analogiškos jos kūnui, kaip Polas jį įsivaizdavo – virtusios skaidulinga, vientisa mase, kurioje nėra nė menkiausių ertmių.

Moters veidas lėtai pragiedrėjo. Galvą, panašų, vėl užtvindė minčių srautas. Ne, suvokė jis, žodžiai „srautas“ ir „užtvindė“ nelabai taiklūs. Mintys nesikaupė Anėje it vanduo tvenkinyje arba potvynio užliejamame pajūrio duburyje; ji, sakytum, pamažu įkaito. *Taip... įkaito lyg nedidukas elektrinis prietaisas. Skrudintuvas arba, pavyzdžiui, šildanti pagalvėlė.*

– Sakau Toniui: „Pūga slenka į pietus.“ – Nors ji iš pradžių prabilo vangiai, tartum apsvaigusi, netrukus balsas atgavo savo moduliaciją ir šnekamajai kalbai būdingą gyvumą. Bet dabar jis budriai įsitempė. *Kiekvienas* jos tariamas žodis skambėjo keistokai, šiek tiek neįprastai. Klausantis Anės susidarė įspūdis, kad girdi netinkamoje tonacijoje grojamą dainą. – O Tonis: „Ji pakeitė kryptį.“ „Vajetau! – sakau. – Laikas švilpti namučio.“ O Tonis: „Ponia Vilks, jumis dėtas, likčiau miestelyje. Per radiją skelbė, atseit dangus maišysis su žeme, ir niekas tam nepasiruošęs.“ Bet man *reikėjo* grįžti – kas gi būtų šėręs gyvulius, jei nebūčiau parlėkusi? Artimiausi kaimynai, Roidmanai, gyvena už kelių mylių. Be to, jiems nepatinku.

Sulig paskutiniu sakiniu, ji gudriai pašnairavo į Polą ir, jam neatsiliepus, šaukštu valdingai subildeno per dubenio apvadą.

– Užteks?

– Taip, dėkui, aš sotus. Labai skani sriuba. Ar jūs turite daug gyvulių?

*Jeigu taip*, – mintyse pridūrė jis, – *vadinas, kažkas tau padeda. Mažų mažiausiai koks nors samdinys.* Žodis „Padėti“ buvo esminis, bent jau taip atrodė, negana to, ji neužsimovusi jokio vestuvinio žiedo.

– Ne per daugiausiai. Pustuzinį dedeklių vištų. Dvi karves. Ir Mizereį.

Jis sumirksėjo.

Anė nusijuokė.

– Turbūt manai, kad elgiuosi ne itin gražiai, paršavedę vadindama pagal tavo sukurtą narsią ir dailią moterį. Bet toks yra jos vardas, ir tai nereiškia, kad tavęs negerbiu. – Pamaščiusi pridėjo: – Ji labai draugiška. – Moteris suraukė nosį ir akimirką visais atžvilgiais, netgi iš smakro stirksančių kelių šerelių, *tapo* kiaule. Tada ėmė kriuksėti:

– Kriukt! Kriukt! Kriu-kriu-KRIUKT!

Polas išsprogino akis.

Ji į tai neatkreipė dėmesio; sprendžiant iš apsiblaususio, mąslaus žvilgsnio, mintimis vėl kažkur nutolo. Akyse neatsispindėjo niekas, išskyrus kiekvienoje silpnai blyksinčią lempą nuo naktinio staliuko.

Staiga krūptelėjo ir ėmė pasakoti toliau:

– Snigti pratrūko, kai sukoriau apie penkias mylias. Drėbė gausiai ir spėriai, kaip įprasta mūsų kraštuose. Šliaužiau vėžlio žingsniu, užžiebusi priešakines šviesas, kol pamačiau kelkraštyje apsivertusį tavo automobilį. – Ji priekaištingai nudelbė Polą akimis. – Tu nebuvai įsijungęs priekinių žibintų.

– Pūga mane užklupo netikėtai, – atsakė jis teprisiminęs netikėtumo faktorių. Kol kas neatgamino, kad vairavo smarkiai įkaušęs.

– Aš sustojau. Įkalnėje, ko gero, taip nebūčiau elgusis. Žinau, nelabai krikščioniška, bet asfaltą jau dengė septyni, aštuoni centimetrai sniego, kuriame vargu ar iš vietos būtų pajudėjęs net ir mano pikapas. Lengviausia sau pasakyti: „O, tie žmonės veikiausiai iš jo išsirabždino, sėdo į pakeleivingą mašiną ir taip toliau.“ Bet aš buvau užkilusi ant didelės kalvos, trečiosios už Roidmanų sklypo, ir važiauvau trumpam išsilyginusiu keliu. Todėl sustabdžiau automobilį, nėriau laukan ir bemat išgirdau aimaną. Dejavai *tu*, Polai.

Ji keistai, motiniškai nusišypsojo. Polui Šeldonui į sąmonės paviršių pirmąkart išnirė aiški mintis: *Aš pakliuvau į bėdą. Tai moteriškai ne visi namie.*

## 6

Kitas dvidešimt minučių ji sėdėjo šalia jo ant lovos miegamajame, matyt, svečių kambaryje, ir nesiliovė dudenusi. Kūnui sugeriant sriubą, kojas vėl įniko dilginti sopuliai. Jis skatino save susitelkti į Anės pasakojimą, bet ne itin sėkmingai. Sąmonė tarytum išsišakojo į dvi dalis. Viena klausėsi moters, dėstančios, kaip ji išvilko Polą iš 74-ųjų ševrolė „Camaro“ duženų – toje pusėje kojos skausmingai tvinkčiojo nelyg pora sulūžusių polių, kurie šmėžuoja tarp bangų atslūgstančioje jūroje. Kitoje jis regėjo save, „Boulderado“ viešbutyje baigiantį naują romaną, kuriame – dėkui, Viešpatie, už menkutes malones – Mizerė Častein nefigūravo.

Priežasčių nerašyti apie Mizerę būta įvairių, bet viena, nepaneigiama ir nenuginčijama, reikšmingai pranoko jas visas. Mizerė – dėkui, Viešpatie, už *dideles* malones – išleidusi kvapą. Mirė likus penkiems puslapiams iki „Mizerės vaiko“ galo. Po *šito* įvykio verkė visi, įskaitant patį Polą – tik jo akis drėkino ašaros, tryškusios dėl isteriško juoko.

Užbaigęs naująją knygą, šiuolaikinį romaną apie automobilį vagį, jis prisiminė, kaip mašinėlė išbarbeno paskutinį „Mizerės vaiko“ sakinį: „Iš Litl Dantorpo bažnyčios šventoriaus Janas ir Džefris žengė drauge, apimti sielvarto, bet palaikydami vienas kitą

netekties valandą, užsibrėžę pradėti naują gyvenimą.“ Rašydamas tą eilutę pamišėliškai krizeno, todėl ne visada pirštu bakstelėdavo per reikiamą klavišą, ir ją kelis sykius teko taisyti. Ačiū Dievui už senąją gerąją IBM korektūros juostelę. Po sakiniu suraitęs žodį PABAIGA, ėmė strakalioti po kambarį – tame pačiame „Boulderado“ viešbučio numeryje – ir šūkauti: *Aš laisvas! Pagaliau laisvas! Visagali Viešpatie, pagaliau laisvas! Nelemta kvaiša galiausiai užvertė kojas!*

Naujasis romanas vadinosi „Greiti automobiliai“, ir jį baigęs Polas nesijuokė. Sėdėdamas prie mašinėlės mąstė: *Bičiuli, visai įmanoma, kad tik ką laimėjai kitų metų Amerikos knygos apdovanojimą. Vėliau...*

– ...išvydau nedidelę mėlynę ant dešinio smilkinio, nieko ypatingo. Užtat tavo kojos... Nors dienos šviesa blėso, kaipmat sumečiau, kad...

...pakėlė telefono ragelį ir paprašė kambarių tarnybos atnešti šampano „Dom Pérignon“ butelį. Atsiminė, kaip jo laukė, žingsniais matuodamas patalpą, kurioje nuo 1974-ųjų parašė visas savo knygas; atsiminė, kaip padavėjui davė arbatpinigių, penkiasdešimties dolerių kupiūrą, ir paklausė, ar jam teko klausytis orų prognozės; atsiminė, kaip patenkintas, sumišęs, išsišiepęs vyrukas pranešė, kad link jų slinkusi pūga, rodos, pasuks į pietus, Naujosios Meksikos kryptimi; atsiminė ranką šaldžiusią butelio vėsa, diskretiškai tylų iš kaklelio traukiamo kamščio pokštelėjimą, sausą, rūgštų pirmųjų gurkšnių skonį; atsiminė, kaip prasegė kelionkrepšį ir nužvelgė skrydžio į Niujorką bilietą; staiga atsiminė, kaip impulsyviai nusprendė...

– ...tuojau pat vežtis namo! Privargau, kol nuboginau tave į pikapą, bet aš drūta, – kaip tikriausiai pastebėjai, – o bagažinėje buvo šūsnis apklotų. Stvėriau juos, apmuturiavau tave, bet netgi tuomet, prieblandoje, nujaučiau, kad esi *kažkur matytas!* Pamaniau, galbūt...

...užuot sėdęs į lėktuvą, išvairuoti senąjį „Camaro“ iš daugiaaukštės stovėjimo aikštelės ir judėti į vakarus. Nes kas, po galais, jo laukė Niujorke? Vien butas sublokuotame name – tuščias, atšiaurus, nesvetingas ir turbūt apvogtas. *Velniop!* – tarė sau siurbčiodamas šampaną. – *Keliauk į vakarus, jaunuoli, į vakarus!* Mintis gana beprotiška, kad būtų prasminga. Viso labo prigriebk pakaitinių drabužių...

– ...aptiktą krepšį. Pačiupau ir jį, bet nieko nebeįžiūrėjau ir baiminausi, kad gali mirti man ant rankų, todėl atgaivinau Senąją Besę ir...

...„Greitų automobilių“ rankraštį ir mauk į Las Vegasą, Riną ar net Los Andželą – angelų miestą. Iš pradžių manė, kad idėja paikoka, – į šitokią išvyką galėtų leisti dvidešimt ketverių jaunuolis, koku jis buvo, kai pardavė pirmąjį savo romaną, o ne vyras, prieš dvejus metus šventęs keturiasdešimtąjį gimtadienį. Dar po dviejų šampano taurių įtikėjo, kad sumanymas anaip tol ne kvailas. Veikiau bemaž prakilnus. Jis dalyvaus didingoje odisėjoje, po klajonių išgalvotame romano krašte parsigaus į tikrovę ir iš naujo ją pažins. Taigi...

– ...buvai visiškai nugeibęs! Neabejojau, kad mirsi... garbės žodis, *neabejojau!*  
Sugraibiau piniginę užpakalinėje tavo kelnų kišenėje, radau vairuotojo pažymėjimą, perskaičiau vardą, *Polas Šeldonas*, ir pamaniau: „Ak, čia tik sutapimas“, bet vyras fotografijoje *irgi* atrodė kaip tu. Aš taip persigandau, kad turėjau atsisėsti prie stalo virtuvėje. Iš pradžių buvau tikra, jog tuojau apalpsiu. Po kurio laiko ėmiau spėlioti, gal *nuotrauka* taip pat tėra atsitiktinumas – vairuotojo pažymėjimuose žmonės šiaip jau nė nebūna panašūs į save, – o paskui, radusi tavo rašytojų gildijos ir PEN<sup>1</sup> kortelės, supratau, kad...

...bręsta nemalonumai, kai prapliupo snigti, bet gerokai anksčiau buvo užsukęs į „Boulderado“ viešbučio barą, įbrukęs Džordžui arbatpinigių (dvidešimtinę), iš jo gavęs antrą „Dom Pérignon“ butelį, kurį tuštino I-70 greitkelyje, po švininiu dangumi, lėkdamas į Uolinius kalnus, tiesa, į rytus nuo Eizenhauerio tunelio išsuko iš valstijos jungiančios magistralės, nes, ei, keliai driekėsi švarūs ir sausi, pūga kryo į pietus, be to, prakeiktas tunelis jį nervino. Polas prie radijo imtuvo nesilietė ir per kasetinį magnetofoną, įtaisytą po prietaisų skydeliu, klausėsi senų Bo Didlio dainų, kai „Camaro“ ėmė stipriai slyščioti ir jis sumetė, kad čia ne trumpalaikiai šuorai. Pūga, regis, neslinko į pietus, o artinosi žadėdama labai didelę bėdą,

*(ne ką menkesnę už tą, kurioje esi atsidūręs dabar)*

bet jis buvo labai girtas, kad įtikintų save gebėsiantis išsikapstyti iš vėjų ruožo. Todėl nesustojo Keinoje pasidomėti, ar tenai būtų galima rasti pastogę. Atsiminė, kaip popietė nusidažė pilkšvu tamsintų akinių atspalviu. Atsiminė, kaip slopo šampano poveikis. Atsiminė, kaip palinko į priekį, kad iš dėtuvės sužvegotų cigarečių pakelį, bet tada mašina paskutinį kartą nučiuožė į šoną, o jis pamėgino suvaldyti ratus, tačiau nesėkmingai – padėtis nenumaldomai prastėjo. Atsiminė smarkų duslų smūgį, po kurio pasaulis apvirto aukštyn kojomis. Ir...

– ...*surikai!* Išgirdusi, kaip kliegi, suvokiau, kad su gyvybe neatsisveikinsi. Merdėjantys žmonės retai kada paleidžia gerklę. Jiems stinga energijos. Aš žinau. Nutariau *neleisti* tau mirti. Atsinešiau skausmą malšinančių tablečių ir įspraudžiau į burną. Tu užmigai. Kai pabudai ir vėl užstaugei, dar sykį daviau analgetikų. Nors tave kurį laiką kamavo karštinė, ją įveikiau kefleksu. Vieną ar du kartus svyravai ant pražūties slenksčio, bet nuo jo jau nutolai. Prisiekiu. – Ji pakilo nuo lovos. – Ką gi, Polai, tau metas ilsėtis. Privalai atgauti jėgas.

– Man skauda kojas.

– Suprantama. Po valandos gausi vaistų.

– Dabar. Prašau. – Maldauti buvo gėda, bet jis nesusitūrėjo. Potvyniui atslūgus, suskilę pliki poliai išsikišo iš vandens lyg kuo tikriausi, dantyti objektai, nuo kurių nepabėgsi ir kuriais niekaip neatsikratysi.

– Po valandos. – Paskelbta tvirtai. Ji žengė link durų, rankoje laikydama šaukštą ir sriubos dubenį.

– Luktelkit!

Anė atsigrėžė nutaisiusi griežtą ir podraug meilingą išraišką. Toji jam nepatiko. *Nė kiek.*

– Mane radote prieš dvi savaites?

Ji vėl mažumėlę išsiblaškė ir suirzo. Savu metu Polui paaiškės, kad jai prastai sekasi jausti laiko tėkmę.

– Daugmaž.

– Aš buvau be sąmonės?

– Beveik visą laik.

– Kaip valgiau?

Moteris įsispigino į jį.

– Per lašelinę, – trumpai atsakė.

– Ką?

Apstulbusio Polo nuostabą ji palaikė neišmanymu.

– Maistines medžiagas leidau į veną. Per žarneles. Štai iš kur žymės tau ant rankų. – Į jį įsmeigtas žvilgsnis staiga pasidarė blankus ir mąslus. – Polai, esi man skolingas už išgelbėtą gyvybę. Tikiuosi, tai prisiminsi. Tikiuosi, niekada to nepamirši.

Anė dingo iš miegamojo.

## 7

Valanda praėjo. Galop kažkaip praėjo.

Jis tįsojo lovoje prakaituodamas ir sykiu drebėdamas. Iš kito kambario atsklido Sakalo Akies ir Karštų Lūpyčių, serialo „Karo lauko ligoninė“ veikėjų, balsai, juos pakeitė didžėjai iš situacijų komedijos apie pakvaišusią Sinsinačio radijo stotį WKRP. Vėliau pasigirdo pranešėjas, išliaupsinęs peilius „Ginsu“, nurodęs nemokamą telefono numerį, informavęs puikaus peilių „Ginsu“ rinkinio trokštančius žiūrovus iš Kolorado, kad jų skambučių lūkuriuoja budintys operatoriai.

Budėjo ir Polas Šeldonas.

Kai gretimame kambaryje laikrodis išmušė aštuntą valandą, ji po kelių minučių pasirodė nešina dviem kapsulėmis ir stikline vandens.

Namo šeimininkei atsisėdus ant lovos, jis alkūnėmis įsiremė į gultą ir nekantriai pasikėlė.

– Prieš dvi dienas *galų gale* įsigijau naują tavo knygą, – prabilo ji. Stiklinėje dzingsėjo ledukai, garsas varė jį iš proto. – „Mizerės vaiką“. Romanas man labai patinka... jis toks pat šaunus, kaip ir kiti. Šaunesnis! Šauniasias iš visų!

– Ačiū, – išlemeno Polas. Jautė, kaip kaktą suvilgo prakaitas. – Prašau... mano kojos... baisiai diegia...

– Taip ir *maniau*, kad ji ištekęs už Jano, – svajingai šypsodamasi tarė Anė. – Džefris su Janu, manau, vėl taps draugais. *Juk taip?* – paklausė ir kaipmat pridūrė: – Ne, nieko nesakyk! Noriu pati sužinoti. Knygą skaitau neskubėdama. Nes naujos tenka taip ilgai laukti.

Skausmas pulsavo kojose ir tarsi storu plieniniu lankeliu veržė šakumą. Apsičiupinėjęs tarpkoją Polas padarė išvadą, kad dubens nesusilaužė, nors jautėsi taip, lyg jis būtų keistai persisukęs. Žemiau kelių, rodės, neliko *ničnieko* sveiko. Tenai nenorėjo žiūrėti. Matė antklode pridengtų gumbuotų, sudarkytų pavidalų kontūrus, ir to pakako.

– Prašau? Ponia Vilks? Man gelia...

– Vadink mane Ane. Į mane taip kreipiasi visi draugai.

Ji padavė stiklinę. Vėsią ir aprasojusią. Bet ne kapsules. Kapsulės jos delne įkūnijo potvynį. Anė buvo mėnulis, dėl kurio tvinstanti jūra užlieja polius. Vos tik moteris prikišo vaistus jam prie burnos, Polas iškart prasižiojo... bet ji ūmai atitraukė ranką.

– Leidau sau užmesti akį į tavo krepšelį. Tu nieko prieš, tiesa?

– Ne, Ane. Be abejo, ne. Vaistai...

Kaktą drėkinantys prakaito lašeliai tai kaitino odą, tai ją šaldė. Ar jis nesusivaldęs ims rėkti? Taip, galbūt.

– Į krepšį įkištas rankraštis. – Dešinę jos ranka iš lėto pakrypo, ir kapsulės nukrito į kairį delną. Polas jas sekė akimis. – Pavadinatas „Greitais automobiliais“. Žinau, kad romanas – ne iš „Mizerės“ serijos. – Anė į jį žvelgė kiek nepritariamai – bet, kaip ir anksčiau, tuo pat metu su meile. *Motiniškai*. – Devynioliktame amžiuje nebuvo automobilių – nei greitų, nei jokių kitų! – Ji sukikeno iš savo juokelio. – Ir dar leidau sau perversti tekstą... tu nieko prieš, ar ne?

– Meldžiu, – suinkštė jis. – Aš nieko prieš, bet meldžiu...

Kairė jos ranka pasviro. Kapsulės pasirideno, akimirka sustojo ir vos girdimai taukšėdamos nuskriejo atgal į dešinį delną.

– O jeigu perskaityčiau knygą? Juk tu nieko prieš?

– Ne... – Kaulai virto šipuliais, kojos prisipildė kančią keliančiomis sudužusio stiklo šukėmis. – Ne... – jis išspaudė, kaip vylėsi, šypseną. – Aišku, kad ne.

– Nes aš niekada nedirščiau taip elgtis be tavo pritarimo, – nuoširdžiai užtikrino ji. – Per daug tave gerbiu. Tiesą sakant, Polai, aš tave myliu. – Jos veidą nelauktai perliejo nerimą kurstantis raudonis. Viena iš kapsulių nusirito ant apkloto. Polas bandė ją pastverti, bet Anė buvo mitresnė. Jis suvaitojo, tačiau moteris nepaisė dejonių; sugriebė kapsulę ir vėl išsiblaškė spoksodama į langą. – Turėjau galvoje tavo *protą*. Tavo *kūrybingumą*.

– Žinau. Tu, Ane, esi mano didžiausia gerbėja, – atsakė jis iš nevilties, nes nieko daugiau nepajėgė sumąstyti.

Šįkart ji ne tiek įkaito, kiek skaisčiai *nutvisko*.

– O taip! – sušuko. – *Būtent!* Ir tu neprieštarausi, jeigu ją skaitysiu su šitokiu nusistatymu? Su... mylinčios gerbėjos nusistatymu? Nors kitos tavo knygos manęs nežavi, kaip istorijos apie Mizerę.

– Ne, neprieštarausiu. – Jis užsimerkė. *Jei tau maga, rankraščio lapus sulankstyk į popierines kepures, tik... prašau... mirštu iš skausmo...*

– Tu *geras*, – švelniai pasakė ji. – *Žinojau*, kad esi *geras*. Iš tavo knygų. Žmogus, sukūręs Mizerę Častein, iš pradžių ją sugalvojęs, paskui jai *įkvėpęs gyvybės*, negali būti kitoks.

Moters pirštai netikėtai, pribloškiamai intymiai ir šleikščiai maloniai įsibrovė jam į burną. Polas iš jų išsiurbė kapsules ir nugurkė vaistus anksčiau, nei sau prie lūpų negrabiai priglaudė stiklinę, per kurios kraštą tiško vanduo.

– Esi lyg mažas vaikas, – tarė Anė, tik dabar Polas jos nematė, nes tebegulėjo sumerkęs akis, jausdamas, kaip jas graužia ašaros. – Bet *geras*. Noriu tau užduoti tiek daug klausimų... noriu tiek daug sužinoti.

Jai kylant ant kojų, girgžtelėjo lovos spyruoklės.

– Mes čia būsime labai laimingi, – pareiškė ji, vis dėlto, nors širdį pervėrė siaubas, Polas neatsimerkė.

## 8

Jis tartum plaukė pasroviui. Potvynis prasidėjo, ir nūnai jis tartum plaukė pasroviui. Iš kito kambario vilnijo televizoriaus garsai, bet jie kažkuriuo metu nutyko. Kai kada laikrodis mušdavo valandas, ir Polas mėgino skaičiuoti dūžius, bet per tylos pauzes vis užmiršdavo jų kiekį.

*Per lašelinę. Per žarneles. Štai iš kur žymės tau ant rankų.*

Alkūne pasirėmęs į lovą, apčiuopomis surado ir įjungė stalinę lempą. Nužvelgė rankas, alkūnių linkiuose pamatė blunkančius, vienas kitą uždengiančius purpurinio ir geltono atspalvio lopinėlius drauge su juoda kraujo pluta kiekvienos mėlynės centre.

Vėl išsitiesė ir įbedė žvilgsnį į lubas klausydamasis vėjo kauksmo. Polas vidury žiemos atsidūrė kone Uolinių kalnų viršuje, pakliuvo pas moterį, kuri be vieno šulo, pas moterį, kuri jį, praradusį sąmonę, maitino per lašelinę, pas moterį, kuri, rodos, apsirūpinusi nesenkančiomis kvaišalų atsargomis, pas moterį, kuri niekam neatskleidė, ką slaugo savo namuose.

Tie dalykai reikšmingi, visgi jis palaipsniui suvokė, kad daug svarbiau yra kitkas: jūra slūgo. Polas ėmė laukti, kol antrame aukšte nuskambės jos žadintuvas. Laikrodis dar

ilgai neatgys, bet jau buvo atėjęs metas lūkuriuoti to garso.

Anė Vilks gal ir sukvošusi, tačiau Polui ji reikalinga.

*Vaje, į kokią rimtą bėdą aš patekau*, – tarė jis sau, nieko nereginičias akis nukreipęs į lubas; ant kaktos vėl tryško prakaito lašai.

## 9

Rytojaus rytą ji vėl atnešė sriubos ir pranešė perskaičiusi keturiasdešimt „rankraščio-knygos“ – kaip vadino tekstą – puslapių. Bet mananti, kad romanas blogesnis už kitus.

– Įvykius sunku sekti. Jie šokinėja į praeitį ir atgal.

– Čia tik rašymo metodas. – Sopuliai protarpiais atlėgdavo, todėl jis pajėgė kiek aiškiau suprasti, ką Anė šneka. – Metodas, ir tiek. Formą... formą lemia tema. – Jis miglotai tikėjosi, kad amato gudrybės ją sudomins ar net pakerės. Dievas mato, jos užburdavo rašymo dirbtuvių dalyvius, kuriems jis, būdamas jaunesnis, kai kada skaitydavo paskaitas. – Vaikinas, hm, susipainiojęs, tad...

– Taip! *Labai* susipainiojęs, todėl mažiau įdomus. Nesakau, kad *neįdomus* – tu tikrai negalėtum sukurti *neįdomaus* veikėjo, – bet mažiau įdomus negu kiti. Ir kiek nešvankybių! Kiek žodžių, prasidedančių š raide! Knygai... – Ji susimąstė automatiškai valgydindama Polą sriuba ir šluostydama jam pro lūpas išvarvėjusius lašus, beveik nežiūrėdama, ką daro, kaip patyrusi, retai kada į klavišus dirsčiojanti mašininkė; todėl jis lengvai susigaudė, kad jai teko dirbti slaugytoja. Ne gydytoja, o ne; daktarai negali atspėti, kada pasirodys seilių gija, ir nesugeba taip tiksliai numatyti, kurlink ji driks.

*Jeį orų prognozuotojas, kuris nustatė pūgos kryptį, būtų susidorojęs su darbu bent perpus taip gerai, kaip Anė atlieka savąjį, manęs nebūtų užgriuvę tokie sušikti nemalonumai*, – su kartėliu pamanė Polas.

– Knygai stinga *taurumo*! – riktelėjo ji, pašoko, ir miežinė jautienos sriuba vos neaptėškė išbalusio jo veido.

– Taip, Ane, aš suprantu, ką turi omeny, – kantriai atsiliepė jis. – Tonis Bonasaras iš tiesų ne taurus. Gimęs ir augęs lindynių kvartale, stengiasi ištrūkti iš blogos aplinkos, o tie žodžiai... na, juos vartoja visi, gyvenantys...

– *Nieko panašaus!* – atkirto ji grėsmingai dėbsodama į Polą. – Kaip, tavo galva, elgiuosi, kai perku pašarą mieste? Ką, tavo galva, *sakau?* „Ei, Toni, duok maišą to š... édalo kiaulėms, maišą suš... kukurūzų siloso karvėms ir suk... vaistų nuo ausų erkučių? Ir ką, tavo galva, jis atšauna? „Gerai, Ane, tuojau pristatysiu visus sup... tavo pirkinius“?

Į Polą žvelgiančios moters veidas dabar priminė dangų, iš kurio bet kada gali atūžti tornadas. Jis išsigandęs prisispaudė prie lovos. Sriubos dubenėlis jos rankose sviro. Ant apkloto nukrito vienas lašas, paskui antras.

– Ar vėliau nudrožiu į banką ir liepiu poniai Bolinger: „Imk mano suš... čekį, pakrutink savo šik... ir greičiau duok penkiasdešimt dolerių“? Manai, kai liudijau Denve...

Drumzlina miežių sriuba nusruveno ant lovatiesės. Anė nudelbė akis į šlapią antklodę, pakėlė jas į Polą, ir jos veidas persikreipė.

– Jetau! Žiūrėk, ką privertei mane padaryti!

– Man labai gaila.

– *Aha! Kurgi! Ne!* – užstaugė ji ir sviedė dubenį į kampą, indas sudužo. Sriuba nutaškė sieną. Jis aiktelėjo.

Anė tarsi atsijungė. Apie pusę minutės sėdėjo nekrutėdama. Per tą laiką Polo Šeldono širdis, regis, nesuplakė nė karto.

Ji lėtai atsigaivelėjo ir staiga suprunkštė.

– Mano būdas toks *karštas*, – tarė.

– Atleisk, – išsprūdo jam iš perdžiūvusios gerklės.

– Taip, tau *derėtų* apgailestauti. – Jos bruožai suglebo, ir moteris niūriai pažiopsojo į sieną. Jis nusprendė, kad Anės protas tuojau vėl apsiblaus, bet ji tik atsiduso ir visu gremėzdišku kūnu atsiplėšė nuo lovos. – Knygose apie Mizereį nerašai tokių žodžių, nes anuomet niekas jų nevartojo. Jie nė nebuvo pramanyti. Gyvuliškais laikais turbūt prireikia gyvuliškų žodžių, bet anie laikai buvo *geresni*. Verčiau lik ištikimas istorijoms apie Mizereį. Nuoširdžiai patariu. Kaip tavo didžiausia gerbėja.

Nusigavusi prie durų atsisuko.

– Rankraštį-knygą įdėsiu atgal į krepšį ir baigsiu „Mizerės vaiką“. Paskui gal perskaitysiu ir kitą.

– Jeigu tekstas siutina tave, į tą romaną numok ranka. – Jis pabandė nusišypsoti. – Man būtų geriau, jei nepyktum. Juk esu priklausomas nuo tavęs.

Moteris šypsena neatsakė.

– Taip, – patvirtino. – Esi. Iš tikrųjų, esi, ar ne, Polai?

Ji žengė iš kambario.

## 10

Potvynis atslūgo. Poliai išniro iš vandens. Jis pradėjo laukti laikrodžio dūžių. Dviejų. Pagaliau juos nugirdo. Atsirėmė į pagalves stebėdamas duris. Ji grįžo. Ant kardigano ir sijono buvo pasirišusi prijuostė. Rankoje laikė kibirą grindims plauti.

– Manau, nori gauti trydaliokiškų vaistų, – tarė.

– Taip, prašau. – Polą, besistengiantį pataikaujamai išsišiepti, vėl apniko gėda – jis jautėsi tapęs groteskiškas, neatpažino savęs.

– Kapsules turiu, bet pirma reikia iškuopti jovalą kampe. Tavo jovalą. Teks palūkėti, kol apsitvarkysiu.

Gulėdamas lovoje – antklode uždengtos jo kojos priminė lūžusias medžio šakas, veidu vangiai siureno šalto prakaito upeliai, – jis matė, kaip moteris prisiartina prie kampo, pastato kibirą, surenka dubenėlio šukes, nuneša jas į kitą kambarį, pareina, atsiklaupia, kibire sugraibo muiliną skudurą, išgręžia jį ir nuo sienos ima valyti nusausėjusius tiškalus. Polas nuo jos nenuleido akių, kol galiausiai suskato virpėti, ir drebulys tik pakurstė skausmą, bet jis niekaip neįstengė nurimti. Anė kartą apsisuko, pastebėjo, kad jis tirta prakaitu mirkydamas patalynę, ir taip ironiškai supratingai vyptelėjo, jog Polas mielai būtų ją pribaikęs.

– Sriuba pridžiūvo. – Jos veidas nukrypo į kampą. – Deja, užtruksiu, kol viską nugrandysiu.

Ji toliau zulino sieną. Dėmės pamažėl prapuolė, bet Anė vis nardino mazgotę į kibirą, gręžė, brūžavo tinką ir kartojo procesą. Jos veido įžiūrėti nepavyko, tačiau mintis – ne, *įsitikinimas*, – kad namo šeimininkė bejausme mina gremš sieną ištisas valandas, prilygo tikrai kankynei.

Galų gale – prieš pat pusę trečios ženklinantį laikrodžio dūžį – ji atsitiesė ir metė skurlį į vandenį. Be žodžių nutempė kibirą pro duris. Tįsodamas lovoje jis klausėsi, kaip, jai flegmatiškai judant, po masyviu kūnu girgžda grindlentės, kaip ji lieja vandenį iš kibiro ir – nors tuo buvo sunku patikėti – vėl jį pripildo atsukusi čiaupą. Polas be garso pravirko. Jūros lygis dar niekad nebuvo nukritęs taip žemai; jis tematė džiūstančią purvynę ir sulūžusius polius amžiams deformuotais šešėliais.

Anė parėjo, sustingo tarpduryje ir įsistebeilijo į drėgną jo veidą nutaisiusi sau būdingą išraišką, kuri atsidavė rūstumo ir motiniškos meilės mišiniu. Neilgai trukus pažvelgė į kampą, kur nebebuvo nė užuominos į teršalus.

– Dabar turiu apiplauti, – prabilo, – antraip dėl muilo putų ant sienos liks pilkšvas lopinys. Viską atliksiu iki galo. Kaip pridera. Net jei gyveni vienas, kaip aš, tai neatleidžia tavęs nuo ruošos darbų. Aš prisilaikau motinos šūkio. „Jei bent kartą apsileisi, nevala liksi visam laikui“, – sakydavo ji.

– Prašau, – sudejavo jis. – Prašau... man diegia... mirštu.

– Ne. Nemiršti.

– Aš rėksiu. – Ašarų pasruvo gausiau. Rauda kėlė sopulį. Tiek kojose, tiek širdyje. – Nesusitvardysiu.

– Rėk. Bet nepamiršk, kad *tu* čia priteršei. Ne aš. Tai vien tavo kaltė.

Polas kažkaip susivaldė nepratrūkęs šaukti. Jam bežiūrint, Anė pamerkė skudurą, išgręžė ir apiplovė tinką, pamerkė skudurą, išgręžė ir apiplovė tinką. Laikrodžiui svetainėje mušant trečią valandą, kaip jis spėjo, moteris atsistojo ir įsikibo į kibirą.

*Ji išeis iš kambario. Išeis, šliūkštels vandenį į kriauklę ir, ko gero, negrįš valandų valandas, nes kol kas nesiliauja manęs baudusi.*

Bet, užuot pasišalinusi, Anė nužingsniavo prie lovos ir įkišo ranką į prijuostės kišenę. Iš jos ištraukė ne dvi, o tris kapsules.

– Imk, – švelniai tarė.

Polas bemat jas griebė lūpomis ir suvokė, kad ji geltoną plastikinį kibirą kelia arčiau jo. Tas daiktas užtvindė akiratį it krentantis mėnulis. Suteliūskavęs pilkšvas skystis kiek išsiliejo per kraštą ir aptaškė antklodę.

– Užgerk vaistus šituo. – Jos balsas tebeskambėjo švelniai.

Jo akys taip išsprogo, kad užvaldė visą veidą.

– Pirmyn, – paragino ji. – Žinau, kapsules nurytum ir be skysčio, bet, patikėk, aš galiu pasirūpinti, kad jas išspjautum. O čia tik vanduo apiplauti sieną. Jis tau nepakenks.

Anė stovėjo krypdama prie jo tarsi didžiulis akmenis luitas, truputį palenkusi kibirą. Polas išvydo mazgotę, lėtai sukuriuojančią tamsiose gelmėse it nuskendęs gyvis. Ir paviršių dengiančią muilo plėvelę. Giliai širdyje suaimanavo, bet nė akimirkos nedvejojo. Puolė sriuobti vandenį nuplaudamas kapsules; pajuto prieskonį, koks retkarčiais likdavo burnoje, kai mama priversdavo muilu valytis dantis.

Pilvas sutrūkčiojo, ir jis kimiai atsirūgo.

– Tavimi dėta, neliaukočiau. Kitos dozės negausi iki devintos vakaro.

Ji minutėlę varstė Polą bereikšmiu žvilgsniu, galop nušvito ir šyptelėjo.

– Tu manęs nebesiutinsi, tiesa?

– Ne, – kuždomis atsiliepė jis. Rūstinti potvynį sukeliantį mėnulį? Koks prastas sumanymas! Koks *siaubingai* prastas sumanymas!

– Myliu tave. – Anė pabučiavo jam į skruostą ir apleido kambarį nešdama vandens kibirą, kaip tvirto stoto kaimietė būtų nešusi pieno kibirą – nesąmoningai laikė jį šiek tiek atokiau nuo kūno, kad neišsipiltų nė lašas.

Jis išsitiesė jausdamas burnoje ir gerklėje nusėdusį žvirgždo bei tinko skonį. Pamuilių skonį.

*Aš nevemsiu... nevemsiu... nevemsiu.*

Kažkuriuo metu primygtinai skambanti mintis ėmė slopti, ir Polas sumetė netrukus užmigsiąs. Vaistus skrandyje išsaugojo ganėtinai ilgai, kad jie pradėtų veikti. Pasiekė pergalę.

Šįsyk.

Sapnavo, kad ji ėda paukštis. Sapnas maloniai nenuteikė. Nelauktai išgirdęs trenksmą pamanė: *O taip, puiku! Nušauk jį! Nušauk prakeiktą padarą!*

Tada pabudo ir suprato, kad garsą sukėlė Anė Vilks, uždaranti galines namo duris, keliaujanti laukan imtis ūkio darbų. Sniegą tyliai sugurgždino žingsniai. Ji numynė pro

langą įsisiautusi į storą žieminę striukę, paslėpusi galvą po gobtuvu. Kvapas iš burnos virto garais, kurie, jai judant, sklaidėsi priešais veidą. Moteris į jį neatsisuko, jai, matyt, terūpėjo darbai tvarte. Ketino pašerti gyvulius, apkuopti gardus ir, rasi, paspėlioti ateitį mėtydama akmenėlius su runomis – toks elgesys nebūtų jo nustebinęs. Tamsėjančio purpurinio atspalvio dangus liudijo, kad saulė leidžiasi. Jau pusė šeštos ar net šešta vakaro.

Jūros vanduo dar neslūgo, ir jis galėjo vėl sudėti akis – *geidavo* toliau miegoti, – tačiau žinojo turintis išanalizuoti savo keistą padėtį, kol dar geba daugmaž racionaliai mąstyti.

Blogiausia, kad Polas jautė visai netrokštantis gilintis į susiklosčiusias aplinkybes, nors kol kas pajėgė blaiviai jas įvertinti, nors suvokė niekaip neišsisekiančią iš dabartinės situacijos, jeigu jos neapsvarstys. Protas ginė mintis šalin kaip vaikas, atstumiantis patiekalą, nepaisantis to, kad jam draudžiama pakilti nuo stalo, kol neištuštins lėkštės.

Galvoti vengė, nes iš jo daug jėgų atėmė vien pastangos *išgyventi*. Galvoti vengė, nes sąmonėje vis šmėkščiojo atgrasūs reginiai – kaip ji atsijungia, kaip primena afrikietiškus deivių stabus ir akmens luitus, kaip geltonas plastikinis kibiras spėriai artinasi prie veido, sakytum, krentantis mėnulis. Mąstydamas apie *tokius* dalykus ničnieko nepakeistų, jau geriau apskritai jų nenarplioti, bet, jam susitelkus į Anę Vilks ir savo padėtį jos namuose, kaip tik šios mintys užtvindė smegenis ir nustelbė kitas. Širdis įniko plakti per sparčiai, daugiausia iš baimės, bet kažkiek ir iš gėdos. Polas matė save, prigludžiantį lūpas prie geltonojo kibiro apvado, matė vandenį, kuriuo ji apiplovė sieną, muilo plėvelę ir nugrimzdusį skudurą, matė, bet vis tiek gėrė ir nė sekundės nesvyravo. Jei kada iš čia ištrūks, nė gyvai dvasiai nepasakos, ką patyrė, gal net bandys meluoti sau pačiam, bet jam, aišku, nieko neišdegs.

Vis dėlto, kad ir kokia buvo jo būklė (šiaip jau apgailėtina), Polas mirti nenorėjo.

*Galvok, velniai tave rautų! Viešpatie, negi esi taip įgąsdintas, kad nė nepamėginsi?*

Ne... bet jam baimės įvartyta *gana* daug.

Į sąmonę staiga atklydo keistoka, tūžminga mintis. *Anei nepatiko naujas romanas, nes ji per kvaila, kad suprastų knygos esmę.*

Mintis pasirodė ne tik keistoka; atvirai kalbant, kam rūpi, ką ji mano apie „Greitus automobilius“? Tačiau nagrinėdamas moters pasakytus žodžius jis bent jau nukreiptų dėmesį kitur, nes jau verčiau *širsti* ant Anės, nei jos *bijoti*, štai kodėl Polas su tam tikru užsidegimu suskato gvildinti savo nebylų komentarą.

*Per kvaila? Ne. Per daug sustabarėjusi. Ne vien nelinkusi keistis, bet ir priešišškai reaguojanti į pačią permainų idėją.*

O taip. Beje, Anė Vilks galbūt kvaištelėjusi, bet ar savo požiūriu į jo darbą labai skyrėsi nuo šimtų tūkstančių žmonių – devyniasdešimt jų procentų sudarė moterys, – visoje šalyje nekantriai laukiančių, kada bus išleista nauja serijos dalis, penkių šimtų

puslapių storio knyga apie pamestinukę, kuri, nors jos gyvenime nestigo painiavos ir chaoso, taip iškilo visuomenėje, kad susituokė su Lordų Rūmų nariu? Toli gražu ne. Skaitytojos geidė Mizerės, Mizerės, Mizerės. Kaskart, kai jis leisdavo sau metus ar porą atsipūsti ir per tą laiką parašydavo kitokią knygą – romaną, kurį laikydavo „rimtu“, iš pradžių be jokių dvejonų, paskui su viltimi, galiausiai apimtas savitos niaurios desperacijos, – Polą užplūsdavo protestuojantys moterų laiškai, ir diduma jų autorių pasirašydavo kaip „jūsų didžiausia gerbėja“. Minėtų laiškų tonas įvairuodavo nuo sąmyšio (kažkodėl jis skaudindavo labiausiai) iki priekaištų ir net pagiežos, bet kiekvienas faktiškai skelbė tą patį: *Nieko panašaus nesitikėjau, šito man nereikia. Prašau grįžti prie Mizerės. Noriu žinoti, kaip Mizerei sekasi.* Jis galėtų sukurti šiuolaikinį „Vulkano papėdėje“, „Tesę iš d’Ebervilių giminės“, „Triukšmą ir įniršį“, bet tai neturėtų jokios reikšmės. Jos vis tiek reikalautų Mizerės, Mizerės, Mizerės.

*Įvykius sunku sekti... jis nelabai įdomus... ir kiek nešvankybų!*

Polo pyktis vėl sukibirkščiavo. Pyktis dėl jos kietakaktiško bukumo. Pyktis dėl to, kad Anė jį pagrobė, įkalinusi savo namuose vertė rinktis vieną iš dviejų alternatyvų – maukti paplavas iš kibiro arba kęsti sutraiškytas kojas deginantį skausmą, – be kita ko, turėjo įžūlumo *kritikuoti* kokybiškiausią jo kūrinį.

– Kad tu nusprogtum su visais savo š... – tarė Polas ir netikėtai pasijuto geriau, vėl pasijuto *savimi*, nors sumetė, kad pasipiktinimas niekingas ir beprasmis – namo šeimininkė plūkėsi tvarte, kur negalėjo girdėti, ką jis sako, o potvynis, laimei, buvo visiškai užliejęs suskaldytus polius. Vis dėlto...

Jis prisiminė, kaip Anė žengė į miegamąjį ir, neduodama kapsulių, pasitelkdama jas kaip spaudimo priemonę, išgavo leidimą perskaityti „Greitų automobilių“ rankraštį. Veidą kaitriu raudoni nudažė gėdos ir pažeminimo jausmai, prie kurių prisidėjo *tikras* įsiūtis, iš kibirkšties įsiplieskęs iki liepsnelės. Prieš koreguodamas ir perspausdindamas tekstą, jis *niekam* nerodydavo rankraščių. *Niekam*. Net ir Braisui, savo agentui. Ei, netgi...

Minčių eiga sekundę nutrūko. Ausis pasiekė prislopintas karvės mūkimas.

Ei, netgi nepasidarydavo kopijos ir kitu egzemplioriumi apsirūpindavo tik sutvarkęs antrą juodraštį.

Tiesą sakant, Anės Vilks rankose esantis „Greitų automobilių“ rankraštis – vienintelis knygos egzempliorius visame pasaulyje. Jis net sudegino savo užrašus.

Dveji metai triūso, bet rezultatas Anės nesužavėjo, maža to, ji išsikrausčiusi iš proto.

*Jai* patiko Mizerė. Patiko Mizerės *tipo* žmonės, o ne kažokie nepraustaburniai, smulkučiai mašinų vagys, kilę iš Lotynų Amerikos ir gyvenantys ispanakalbių užkimštame Rytų Harleme.

Jis prisiminė mąstęs: *Jei tau maga, rankraščio lapus sulankstyk į popierines kepures, tik... prašau...*

Vėl atvilnijo niršulio ir pažeminimo banga, į kurią reaguodamos kojos ėmė silpnai tvinkčioti. Taip. Darbas, didžiavimasis savo darbu ir paties darbo vertingumas... tie dalykai išblėsdavo iki stebuklingo žibinto šešėlių, kuo jie iš tiesų ir buvo, vos tik skausmas sustiprėdavo, kaip pridera. Anė norėjo ir *galėjo* su juo taip elgtis – su žmogumi, didžiumą suaugusiojo gyvenimo stadijos įsivaizdavusio, esą jį taikliausiai apibūdina žodis „rašytojas“, – todėl įkūnijo kraupią pabaisą, nuo kurios *būtina* pabėgti. Šioji moteris – kuo tikriausias afrikietiškas deivės stabas, ir ji sunaikins tai, kas jame *slypi*, net jei ir nenumarins kūno.

Pasigirdo kiaulės žviegimas – ji būgštavo, kad Polas dėl to susierzins, bet Mizerės vardas, jo nuomone, idealiai pritiko paršavedei. Jis atsiminė, kaip Anė mėgdžiojo gyvulį, kaip rukšlojama viršutinė lūpa pakilo iki nosies, kaip skruostai, regis, suplokštėjo, kaip ji akimirką *atrodė* lyg kiaulė: *Kriukt! KRIUKT!*

Iš tvarto atsklido jos balsas:

– Eikš, kiauylt, kiauylt, kiauylt!

Dilbiu prisidengęs akis stengėsi neleisti pykčiui ištirpti. Mat pyktis kurstė drąsą. O drąsus žmogus sugeba protauti. Kitaip negu bailys.

Moteris anksčiau dirbo slaugytoja – neabejotinai. Ar ja išlikusi? Ne, nes į darbovietę nevažiuodavo. Kodėl nebesivertė savo profesine veikla? Atsakymas badė akis. Jos smegeninėje ne visi varžteliai tinkamai prisukti; daugybė tabalavo atsilaisvinę. Jei net jam, panirusiam į skausmo miglą, aišku, kad Anei Vilks negerai galvoje, tai, žinoma, buvo akivaizdu ir jos kolegoms.

Bet jis turėjo papildomos informacijos, iš kurios sprendė, kaip *smarkiai* atsipalaidavę jos varžteliai, ar ne? Anė jį iškrapštė iš sumaitotos mašinos, tačiau, užuot skambinusi policijai arba greitajai pagalbai, įkurdino svečių kambaryje, prie rankų jungė lašelinę, pumpavo opioidinius vaistus į organizmą, gana didelius kiekius, kad jam mažiausiai kartą išsivystytų kvėpavimo nepakankamumas. Jokiam žmogui neužsiminė, ką apgyvendino namuose, – jeigu niekam neprasitarė iki šiol, vadinasi, ketino tylėti ir ateityje.

Ar būtų taip elgusis, jeigu iš automobilio duženų būtų išvilkusi poną Eilinį Vyruką? Ne. Ne, vargu bau. Avarijos auką pasiglemžė, nes toji buvo Polas Šeldonas, o Anė Vilks...

– Mano didžiausia gerbėja, – burbtelėjo jis ir sau ant akių vėl užmetė ranką.

Tamsoje išsikerojo klaikus prisiminimas: motinos nuvestas į Bostono zoologijos sodą, jis žvelgė į nuostabų, didžiulį paukštį gražiausiomis plunksnomis – raudonomis, purpurinėmis, ryškiai mėlynomis, – kokias tik buvo regėjęs... ir liūdniausiomis akimis. Paklausęs mamos, iš kokios vietos jis atgabentas, ir išgirdęs atsakymą „iš Afrikos“, suprato, kad paukščiui lemta nugaišti savo narve, toli nuo kraštų, kuriuose Dievas jį apgyvendino, ir apsiverkė, tad motina nupirko ledų, ir jis liovėsi plūdęs ašaromis, bet neilgai trukus vėl jomis apsipylė, todėl ji tramvajumi išsivežė Polą namo į Liną, o

pakeliui jį vadino žliumba ir mergiote.

Paukščio plunksnos. Ir akys.

Pulsavimas kojose tai sumenkdavo, tai imdavo stiprėti.

*Ne. Ne, ne.*

Jis tvirčiau prispaudė alkūnės linkį prie akių. Tvarte buvo girdėti ritmiški bumbsėjimai. Kas juos skleidė, pasakyti neįmanoma, bet Polas įsivaizdavo,

*(Turėjau galvoje tavo PROTĄ, tavo KŪRYBINGUMĄ)*

kaip ji stovi pastogėje ir bato kulnu stumia šieno ryšulius, kurie drimba ant grindų.

*Iš Afrikos. Paukštis iš Afrikos. Iš...*

Jaudulio kupinas, bemaž rėksmingas jos balsas perskrodė reginį tartum aštrus peilis:  
*Manai, kai liudijau Denve...*

Liudijo. Kai liudijo Denveryje.

*Ar prisiekiate sakyti tiesą, vien tiesą, nieko, išskyrus tiesą, tepadedą jums Dievas?*

*(„Nežinau, iš kur jis visa tai traukia.“)*

*Prisiekiu.*

*(„Jis NUOLAT rašo panašius dalykus.“)*

*Jūsų vardas ir pavardė?*

*(„MANO giminėje niekas neturi tokios vaizduotės kaip jis.“)*

*Anė Vilks.*

*(„Tokios lakios vaizduotės!“)*

*Aš esu Anė Vilks.*

Polas valios jėga bandė priversti ją pasakyti ką nors daugiau, bet moteris nieko neprisidėjo.

– Nagi, kalbėk, – murmeno dilbiu primygęs akis – šitokioje pozoje jam geriausiai sekdavosi mąstyti, geriausiai sekdavosi *įsivaizduoti*. Jo motina mėgo girtis kitapus tvoros gyvenančiais poniais Malveini, kokia nuostabi, kokia laki jos vaiko vaizduotė ir kokie žavingi jo parašyti trumpi pasakojimai (bent jau tada, kai sūnaus neapšaukdavo žliumba ir mergiote). – Nagi, nagi, nagi.

Mintyse išvydo teismo salę Denveryje, Anę Vilks, sėdinčią liudytojų vietoje, džinsus pakeitusią į nutrintą, seną purpurinės ir juodos spalvų suknelę ir pasibaisėtiną skrybėlaitę. Išvydo žiūrovų sausakimšą patalpą, pliką teisėją su akiniais. Jam panosėje bolavo žili ūsai. Po jais buvo matyti apgamas. Ūsai jį dengė, bet ne visą.

*Anė Vilks.*

*(„Jis skaito nuo trejų metų! Galite patikėti?“)*

*Su... mylinčios gerbėjos nusistatymu...*

*(„Jis nuolat kažką rašo, kažką fantazuoja.“)*

*Dabar turiu apiplauti.*

*(„Iš Afrikos. Paukštis iš...“)*

– Šnekėk, – kuždomis ragino jis, bet ne ką tepešė. Šerifo padėjėjas nurodė prisistatyti, o ji tik kartojo esanti Anė Vilks; skaidulingu, vientisu, nelaimę pranašaujančiu kūnu slėgdama kėdę, aplink save išstumdama orą, tesakė vardą su pavarde ir ničnieko ne pridūrė.

Polas nesiliovė mėginęs įsivaizduoti, dėl kokios priežasties buvusiai slaugytojai ir dabartinei jo įkalintojai teko liudyti teisme, kol pagaliau užsnūdo.

## 12

Jis suvokė atsidūręs ligoninės palatoje. Širdį perliejo palengvėjimas – toksai didelis, kad iš akių kone tryško ašaros. Pokyčiai įvyko jam miegant – kažkas atsibeldė pas Anę, arba ji persigalvojo ir nutarė belaisvio nepasilaikyti. Koks skirtumas. Svarbiausia, kad jis įmigo siaubūnės name ir nubudo ligoninėje.

Bet argi medikai būtų jį paguldę į tokią didelę patalpą? Milžinišką kaip lėktuvų angaras! Visur driekėsi tapačios eilės lovų (su tapačiais maistinių medžiagų buteliais, pakabintais ant tapačių lašelinių). Atsisėdęs pamatė, kad ant jų įsitaisę ir tapatūs vyrai – įsitaisę *jis*. Staiga toluomoje suskambo valandas mušantis laikrodys, ir Polas susigaudė, kad garsas sklinda iš už miego sienos. Čia tik sapnas. Palengvėjimas užleido vietą liūdesiui.

Tolimajame angaro gale atsidarė durys, ir vidun įžengė Anė Vilks, tik dėvinti suknelę su prikyšte ir užsimaukšlinusi naminę kepuraitę – apsirengusi kaip Mizerė Častein iš „Mizerės meilės“. Ant rankos kabėjo pintinė. Šios turinį slėpė rankšluostis. Jam stebint, Anė atmetė rankšluostį. Įkišo pirštus į pintą krepšį, sauja kažką sugriebė ir sviedė pirmam miegančiam Polui Šeldonui į veidą. Šveitė smėlį – Anė Vilks apsimetė Mizere Častein, kuri savo ruožtu apsimetė sapnus dovanojančiu Smėlio žmogumi. Smėlio *moterimi*.

Pamačius, kaip smiltelių apibertas Polo Šeldono veidas mirtinai nublykšta, baimė ištrenkė jį iš sapno ir grąžino į miegamąjį. Anė Vilks stūksojo prie lovos. Rankoje laikė storą „Mizerės vaiko“ tomą minkštais viršeliais. Sprendžiant iš žymeklio, buvo įveikusi tris ketvirtadalius knygos.

– Tu aimanavai, – prabilo.

– Sapnavau košmarą.

– Apie ką?

Jis pasakė pirmus į galvą šovusius žodžius, kurie prasilenkė su tiesa.

– Apie Afriką.

Kitą rytą ji grįžo perbalusi. Polas tuo metu snaudė, bet kaipmat pakirdo, alkūnėmis įsiremė į gultą ir staigiu judesiu nuo jo atsiplėšė.

– Ane? Ar tau viskas ge?..

– Ne.

*Jėzau Kristau, ji patyrė širdies priepuolį.* Akimirką trukusį nerimą užgožė džiaugsmas. Na ir *puiku*. O kad ją būtų užklupęs *stiprus* infarktas! Velnioniškai galingas! Jis mielai nušliaužtų prie telefono, kad ir kokie diegliai raižytų kojas. Nušliaužtų per stiklo šukes, jei prireiktų.

Jai širdį iš tiesų draskė skausmas... bet ne fizinis.

Anė žingsniavo artyn ne tiek svirduliuodama, kiek mažumėlę linguodama į šonus it jūreivis, po ilgo reiso ką tik išlipęs į krantą.

– Kas... – jis bandė atšlyti, bet neturėjo, kur trauktis. Užnugaryje tebuvo galvūgalio lenta ir siena.

– *Ne!* – Ji bumbtelėjo į lovos kraštą, susiūbavo visu kūnu ir vos ant jo neužgriuvo. Galų gale sustingo nudelbusi akis į Polą – veidas išbalęs kaip drobė, kaklo raumenys išryškėję, viduryje kaktos pulsavo vena. Žaibiškai praskėtė pirštus, suspaudė į kumščius, kietus kaip akmuo, vėl juos atgniaužė.

– Tu... tu... tu, *nuokara!*

– Ką... aš ne... – ir ūmai suprato, kas nutiko, paširdžiuose tarsi atsivėrė kiaurymė, o paskui jie, regis, visiškai išgaravo. Prisiminė vakar matytą žymeklį, kuris skelbė, kad trys ketvirtadaliai romano jau perskaityti. Ji baigė knygą. Viską sužinojo. Išsiaiškino, jog nevaisinga buvo ne Mizerė, o *Janas*. Ar namo šeimininkei, sėdėjusiai jam iki šiol nematytoje svetainėje, atvipo žandikaulis ir išsipūtė akys, kai Mizerė įsisąmonino tiesą, apsisprendė ir vogčiomis spruko pas Džefrį? Ar tos akys prisipildė ašarų, kai ji suvokė, kad Mizerė ir Džefris, užuot mezgę romaną už nugaros abiejų mylimam vyrui, nutarė jam įteikti gražiausią dovaną, kokią tik galėjo duoti, – vaiką, kurio tėvu jis manys esantis? Ar jai ėmė spurdėti širdis, kai Mizerė pranešė Janui apie savo nėštumą, ir Janas tvirtai ją apglėbė srūdamas ašaromis, vis murmėdamas: „Mano mieloji, ak, mano mieloji“? Jam nekilo abejonių, jog būtent taip ir įvyko. Bet kai Mizerė atsisveikino su gyvybe pagimdžiusi berniuką, kurį Janas su Džefriu, tikėtina, augins drauge, ji persiuto, o ne prapliupo raudoti apimta, kaip derėtų, egzaltuoto sielvarto.

– *Ji negali mirti!* – suspiegė Anė Vilks, vis spartesniu ritmu gniaužydama pirštus į kumščius. – *Mizerė Častein NEGALI MIRTI!*

Čiupo ant stalo pastatytą stiklinį vandens ąsotį ir grasinamai juo sumosikavo. Šaltas vanduo aptaškė Polui veidą. Ledukas, užkritęs už kairės ausies, pagalve nuslydo iki peties duobutės. Vaizduotėje

(*tokioje lakioje!*)

Polas matė, kaip moteris šveičia indą jam į veidą, kaip jį, užpiltą lediniu skysčiu, nuo kurio oda eina pagaugais, numarina kaukolės lūžis ir į smegenis gausiai išsiliejęs kraujas.

Jai akivaizdžiai knietėjo mesti ąsotį.

Paskutinę akimirką apsisuko ant kulno ir bloškė ąsotį į duris, sudaužydama jį į šipulius, kaip sriubos dubenėlį aną dieną.

Vėl atsigręžė į Polą, plaštakomis nubraukė plaukus nuo veido – baltame fone pražydo dvi skaisčiai raudonos dėmelės.

– Nuokara! – sušvokštė. – Nuokara, kaip tu *drįsai!*

Jis skubiai atsakė įsmeigęs blyksinčias akis į Anę – buvo tikras, kad nuo žodžių, kuriuos ištars per kitas dvidešimt sekundžių, ko gero, priklausys jo gyvybė:

– 1871-aisiais moterys *dažnai* mirdavo per gimdymą. Mizerė pasiaukojo dėl savo vyro, geriausio draugo ir vaiko. Jos dvasia visados...

– Man nereikalinga *dvasia*, – užstaugė Anė, sulenkdamą pirštus į žvėries nagus, grėsmingai juos kratydama, tarytum panūdusi išplėšti jam akių obuolius. – Noriu *jos!* Tu ją *sunaikina!* *Nužude!* – Vėl susigniaužę kumščiai nelyg stūmokliai smigo žemyn, abipus jo galvos. Kai tuodu įsirėžė giliai į pagalvę, Polas nuo jos atšoko it skudurinė lėlė. Skausmo pliūpsniui nusvilinus kojas, jis aikelėjo.

– *Aš jos nežudžiau!* – suriko.

Moteris suakmenėjo – į jį atsuktame veide, rodė, vėl driekėsi tas siauras juodas *įskilimas*.

– O taip, *kurgi ne*, – karčiai sarkastiškai pareiškė. – Kas ją nugalabijo, jei ne tu, Polai Šeldonai?

– Niekas, – tyliau atsiliepė jis. – Mizerė pasimirė, ir tiek.

Polas žinojo iš esmės sakantis tiesą. Jeigu Mizerė Častein būtų tikras asmuo, jam greičiausiai tektų, anot eufemizmo, „suteikti pagalbą mirties aplinkybes tiriančiai policijai“. Juk turėjo motyvą – jos nekętė. Nuo trečiojo romano. Prieš ketverius metus, balandžio pirmosios proga, asmeniškai atsispausdino ploną knygutę ir išsiuntė tuzinui artimų draugų. Leidinį praminė „Mizerės hobiu“. Ir jo puslapiuose rašė, kaip Mizerė praleidžia smagų savaitgalį užmiestyje barškindamasi su Niurzga, Jano airių seteriu.

Jis galėjo sąmoningai ją nudobti... bet taip nesielgė. Nors Mizerei juto stiprėjančią neapykantą, jos mirtis tapo staigmena. Iki pat banalių Mizerės nuotykių pabaigos stengėsi – nors ir ne per daug uoliai – laikytis principo „menas imituoja gyvenimą“. Ji kvapą išleido netikėtai. Toks buvo nepaneigiamas faktas, ir visai nesvarbu, kad jis vėliau iš džiaugsmo strakaliojo viešbučio kambaryje.

– Meluoji, – vos girdimai tarė Anė. – Tave laikiau *geru*, bet tu *negeras*. Tesi miglą pučiantis, senas nuokara.

– Mizerė tiesiog užgeso. Kartais taip atsitinka. Gyvenime pasitaiko atvejų, kai kam nors...

Anė apvertė prie lovos stovintį stalą. Iš jo išlėkė vienintelis negilus stalčius. Išbarškėjo Polo rankinis laikrodis ir smulkios monetos. Jis nė nenumanė, kad tie daiktai buvo tenai sudėti. Nūnai susigūžė atsitraukęs toliau nuo jos.

– Aš ne *vakar* gimusi, – prašiepė ji dantis. – Darbe man teko regėti, kaip miršta dešimtys žmonių, ne, geriau pagalvojus, net šimtai. Kai kurie nusigaluodavo paleidę gerkles, kiti iškeliaudavo per miegus – kaip sakei, užgesdavo.

– *Bet istorijų veikėjai patys NEUŽGĘSTA! Dievas mus pasiima, kai nutaria, kad tam jau laikas, o rašytojas yra žmonių iš knygų Dievas, sukūręs juos, kaip Dievas sukūrė MUS; niekas, be abejo, negali priversti Dievo paaiškinti savo sprendimų, tik, jeigu kalbame apie Mizerę, žinok, nuokara, kad Dievas susilaužęs abi kojas, kad Dievas gyvena MANO namuose, valgo MANO maistą ir... ir...*

Jos veidas nelauktai pasidarė bejausmis. Atsitiesusi glebiai nukabino rankas ties šonais ir įsispitrijo į sieną, ant kurios kabėjo sena Triumfo arkos nuotrauka. Anei stovint ir nesijudinant, Polas, kurio ausis supo į pagalvę įspaustos duobelės, stebėjosi į ją. Klausantis, kaip ant grindų varva iš ąsočio išsipylęs vanduo, į galvą toptelėjo mintis, kad jis *gebėtų* nužudyti žmogų. Praeityje šitą klausimą kai kada pagvildendavo grynai teoriškai, žinoma, bet dabar jis tapo praktinis, ir Polui dvejonių nebekilo. Jeigu moteris nebūtų sudaužiusi ąsočio, jis būtų pats nutėškęs indą ant grindų, pabandęs griebti šukę ir suvaryti į gerkles Anei, kuri šiuo metu dunksojo nekrutėdama kaip skėčių stovas.

Polas akimis permetė iš stalčiaus išvirtusius daiktus, deja, tepamatė monetas, rašiklį, šukas ir savo laikrodį. Jokios piniginės. Svarbiausia, jokio sulankstomo peiliuko.

Ji pamažu atsitokėjo – bent jau nebeniršo. Liūdnai jį nužvelgė.

– Verčiau kol kas išvyksiu. Man artimiausiu metu nederėtų sukiotis prie tavęs. Tai būtų... neprotinga.

– Kur išvyksi?

– Neturi reikšmės. Į vieną vietą. Likusi čia galiu prikrėsti kvailysčių. Privalau pagalvoti. Viso labo, Polai.

Anė nužygiavo per kambarį.

– Ar grįši duoti man vaistų? – sunerimęs paklausė jis.

Ji įsikibo į rankeną ir neatsiliepusi uždarė duris. Polas pirmąkart nugirdo braškant raktus.

Iš koridoriaus atsklido žingsnių bildesys. Jis krūptelėjo, kai Anė užrėkė, – žodžių suprasti nepasisekė, – o tada vėl kažkas nukrito ir dužo. Užsitrenkė durys. Džergždamas atgijo automobilio variklis. Į plūktą sniegą šaižiai sugirgždėjo judančių ratų padangos. Variklio urzgesys ėmė tolti. Pritilo iki parpimo, paskui iki slopaus ūžesio, galop visiškai nutyko.

Jis liko vienas.

Vienui vienas Anès Vilks name, užrakintas kambaryje. Prikautytas prie lovos. Nuo čia iki Denverio... na, kaip nuo Bostono zoologijos sodo iki Afrikos. Jis neatplėšė akių nuo lubų jausdamas, kaip burna džiūsta, o širdis sparčiai tvaksi.

Ilgainiui svetainės laikrodis išmušė pusiaudienį, ir prasidėjo atoslūgis.

## 14

Penkiasdešimt viena valanda.

Jis žinojo, kiek laiko prabėgo, dėl rašiklio „Flair Fine-Liner“, kurį prieš avariją buvo įsikišęs į kišenę. Nuleidus ranką iki grindų, pavyko apčiuopomis rasti tušinuką. Sulig kiekvienu laikrodžio dūžiu Polas nubrėždavo brūkšnį sau ant dilbio – keturias statmenas žymes įstrižai perbraukdavo penktąja. Kai ji parsibeldė, ranką jau ženklino dešimt penketukų ir viena papildoma gija. Iš pradžių grupelės buvo dailios ir tvarkingos, bet, pirštams suskatus drebėti, linijos tapo vis labiau rantytos. Jis nemanė pražiopsojęs bent vieną valandą. Tarpais sumerkdavo akis, tačiau kietai neįmigdavo. Laikrodžio dūžiai kaskart jį išbudindavo.

Galiausiai pajuto alkį ir troškulį – jų nenustelbė net sopuliai. Atrodė, tarsi būtų stebėjęs žirgų lenktynes. Skausmo Karalius šuoliavo toli priekyje, Alkio Kirminas jį vijosi atsilikęs maždaug per pusantros mylios, Troškuliukas – beveik pranykęs dulkėse. Bet per saulėtekį, po jos dingimo praėjus maždaug parai, Alkio Kirminas trumpam metė iššūkį Skausmo Karaliui.

Didžiąją nakties dalį jis pakaitomis snaudė ir būdravo, išpiltas šalto prakaito, įsitikinęs, kad miršta. Su laiku ėmė *viltinai laukti* giltinės. Už kančias geriau bet kas. Jis nė nenutuokė, jog skausmo lygis gali pakilti į tokias aukštumas. Poliams nenumaldomai nyrant iš vandens, akiratyje pasirodė stulpus aplipę polipai, nuskendę, medienos plyšiuose suglebę blyškūs gyviai. Laimės kūdikiai. Jie nebesikankino. Apie trečią jis prapliupo bergždžiai klykti.

Kitą vidurdienį – dvidešimt ketvirtąją valandą – Polas sumojo, kad pro baisius dieglius kojose ir dubenkaulyje prasimuša kitoks skausmas. Pastarąjį kurstė abstinencijos sindromas. Jei norite, šitą žirgą galite vadinti Narkomano Kerštu. Kapsulių poreikį lėmė daugiau nei viena priežastis.

Jis pasvarstė, gal vertėtų išsirabždinti iš lovos, bet nuo sumanymo atbaidė mintis, kaip tvosis į grindlentes, ir smūgį lydės paaštrėję nuolatiniai sopuliai. Per gerai numanė,

*(tokios lakios vaizduotės!)*

kaip jausis. Tikriausiai vis tiek būtų pamėginęs nusiristi nuo gulto, jeigu ji nebūtų užrakinusi durų. Ką pats būtų galėjęs padaryti? Atslinkti iki jų it sraigė ir susmukti

šalia?

Iš nevilties pirmąsyk atmetė antklodes veltui tikėdamasis, kad jo padėtis ne tokia prasta, kaip skelbė kojas dengusių apklotų kontūrai. Ji, kaip paaiškėjo, buvo *dar* blogesnė. Polas išplėtė akis, su siaubu žiūrėdamas į tai, kuo virto galūnės žemiau kelių. Sąmonę persmelkė filme „Kings Rou miestelis“ vaidinusio Ronaldo Reigano riksmas: „Kur kita mano kūno dalis?“

Kita jo kūno dalis neprapuolė, ir, laikui bėgant, turbūt net išgytų; galimybė pasveikti šmėžavo kaip niekad tolimoje ateityje, bet ji teoriškai įmanoma... tik vargu ar jis kada gebės vėl vaikščioti – be kita ko, abi kojas pirmiau teks iš naujo sulaužyti veikiausiai keliose vietose, įkalinti plieniniuose strypuose, negailestingai rekonstruoti ir joms atlikti dar pusšimtį žeminančių, pragariškai skausmingų procedūrų.

Anė sutvirtino galūnes įtvarais – jis, be abejo, juto standžius, tvirtus pavidalus, bet iki šiol nežinojo, kokias priemones ji pasitelkė. Kojų apačią supo laibi plieniniai virbai, lyg ir nupjauti nuo aliuminio ramentų. Jie buvo kruopščiai apibintuoti, todėl žemiau kelių Polas kiek priminė kapavietėje aptikto Imchotepo mumiją. Blauzdikauliai keistai raitėsi, vienur krypdami išorėn, kitur linkdami vidun. Kairysis kelis, tvinksintis skausmo centras, iš pažiūros apskritai nebeegzistavo. Blauzdą ir šlaunį teskyrė šlykštus gurvolis, sakytum, druskos kupolas. Viršutinės kojų dalys buvo smarkiai sutinusios ir, rodos, truputėlį išsiritusios. Šlaunis, tarpkoji, netgi penį tebemargino blunkančios mėlynės.

Jis manė, kad blauzdos suskaldytos. Bet klydo. Jos *sutrupintos*.

Vaitodamas, rėksmingai verkdamas, Polas užsitraukė apklotus. Ketinimus nusiridenti ant grindų verčiau mesti iš galvos. Verčiau gulėti ir mirti lovoje, verčiau kęsti klaikius skausmus, kol jie pragaiš.

Antrą dieną, apie ketvirtą valandą, gerokai padidinęs tempą į priekį metėsi Troškuliukas. Burna ir gerklė seniai buvo sukepusios, bet dabar, regis, dar labiau perdžiūvo. Liežuvis sutino, per daug išbrinko. Ryjant seiles, nudiegdavo gomurį. Galvoje sukosi mintys apie jos nusviestą vandens ąsotį.

Jis prisnūsdavo, atsibUSDavo, vėl imdavo snausti.

Taip praėjo diena. Užslinko naktis.

Netverdamas noru nusišlapinti, viršutine antklode apgaubė penį – vylėsi, kad toji atstos primityvų filtrą, – ir pro ją įniko čiurkšti sau į virpančias saujas. Prisivertęs įvykių eigą laikyti paprastu recirkuliacijos procesu, išgėrė viską, kas liko rankose, ir nulaižė drėgnus delnus. Štai dar vienas dalykas, apie kurį niekam neprasitars, jei tik sulauks dienos, kai galės susitikti su kitais žmonėmis.

Jis po truputį įtikėjo, kad Anė mirusi. Moteris emociškai itin nestabili, o tokio tipo individai dažnai atima sau gyvybę. Vaizduotė

(*tokia laki!*)

piešė, kaip ji kelkraštyje sustabdo Senąją Besę, po sėdyne sugraibo revolverį, įsikiša vamzdį į burną ir nusišauna. „*Mizerė padėjusi galvą, todėl gyventi nebenoriu. Sudie, žiaurus pasauli!*“ – skęsdama ašarose sušuko Anė ir paspaudė gaiduką.

Polas prunkštelėjo, sudejavo, vėl paleido gerklę. Vėjas kaukė išvien... bet niekaip kitaip į jį dėmesio nekreipė.

Galbūt ji pakliuvo į avariją? Ar toks variantas tikėtinas? O taip, sere! Jis regėjo, kaip moteris niūriai vairuoja automobilį, per stipriai spaudžia greičio pedalą, staiga („*MANO giminėje niekas neturi tokios vaizduotės kaip jis.*“)

atsijungia ir nuskrieja nuo kelio pylimo. Žemyn, žemyn, žemyn. Trenkiasi į šlaitą, prasmenga išsprogusiame ugnies kamuolyje ir žūsta nė nesuvokdama, kas atsitiko.

Jeigu Anė negyva, jis nusibaigs šiuose namuose kaip kriauklės sifone įstrigusi žiurkė.

Polas manė, kad jį iš kančių išvaduos alpulys, bet sąmonė niekaip neaptemo. Atėjo trisdešimta valanda, paskui keturiasdešimta; Skausmo Karalius bei Troškuliukas susiliejo į vieną žirgą (Alkio Kirminas liko toli užnugaryje) ir jis pasijuto biologiniu audiniu ant mikroskopo objektinio stiklelio arba slieku ant meškerės kabliuko – kažkokiu gyvu organizmu, kuris nepaliaujamai rangosi telaukdamas mirties.

## 15

Kai Anė parsigavo, jis nutarė sapnuojantis, bet neilgai trukus suprato grįžęs į tikrovę – arba ją atpažino suveikus gyvuliškiems išgyvenimo instinktams, ir ėmė aimanuoti meldamas pagalbos, lemendamas lūžtančiu balsu, kuris sklido iš gilėjančios nerealumo šachtos. Kai ką matė kuo aiškiausiai: ji buvo su tamsiai mėlyna suknele ir gėlių žiedais papuošta skrybėlaitė – kaip tik taip jis įsivaizdavo Anę apsirengusią, kai jai teko liudyti teisme Denveryje.

Jos veidas tryško raudonių, akys gyvybingai žioravo. Vienintelį kartą buvo kone tokia graži, kokia Anė Vilks suvis galėjo būti; vėliau, mėginant atgaivinti šį reginį, jo galvoje nušvisdavo vien tik įkaitę Anės skruostai ir gėlių žiedais dailinama skrybėlaitė. Tūnodamas paskutinėje normalios psichikos būklės ir analitinio, aiškaus proto citadelėje, racionalusis Polas Šeldonas pamanė: *Ji atrodo kaip našlė, kuri dulkinosi po dešimtmetį trukusios intymių santykių sausros.*

Rankoje ji laikė stiklinę vandens – aukštą stiklinę.

– Prašau. – Anė jam prie sprando priglaudė vis dar vėsų delną – ką tik buvo grįžusi iš lauko – ir kiek pakėlė nuo lovos, kad Polas gerdamas nepaspringtų. Jam sparčiai gurgiant tris didelius maukus, dalis skysčio išvarvėjo ant smakro ir nusruveno ant marškinėlių; dykromis virtusio liežuvio poros plėtėsi ir griausmingai reagavo į vandens sukeltą šoką. Kai moteris galų gale atitraukė stiklinę, Polas suverkšleno, link jos tiesdamas drebančias rankas.

– Ne, ne, Polai. Neskubėk, antraip apsigėmsi.

Po kurio laiko ji grąžino stiklą ir palaukė, kol jis nuris kitus du gurkšnelius.

– Vaistai... – jis užsikosėjo. Pačiulpė lūpas, aplaižė jas ir ėmė žįsti liežuvį. Miglotai atsiminė, kaip siurbčiojo nuosavą šlapimą, kokio jo būta karšto ir sūraus. – Kapsulės... skausmas... maldauju, Ane, maldauju, dėl Dievo meilės, padėk, *man taip skauda*...

– Suprantu, bet tu privalai atidžiai manęs pasiklausyti, – atsiliepė ji nutaisiusi griežtą, sykiu motinišką miną. – Aš turėjau išvažiuoti ir pagalvoti. Viską apmąsčiau labai susikaupusi ir, tikiuosi, kaip pridera, nors dėl to nesu tikra. Žinau, kad mano mintys amžinai drumsčiasi. Su tuo esu susitaikiusi. Va kodėl nepajėgiau prisiminti laikotarpių, apie kuriuos buvau klausinėjama. Aš meldžiausi. Dievas *yra*, Jis atsako į maldas. Visuomet. Todėl meldžiausi. Sakiau: „Brangus Viešpatie, kol parvyksiu, Polas Šeldonas gali mirti.“ Bet Dievas mane patikino: „Taip nenutiks. Polo Šeldono pasigailėjau, kad tu parodytuuuum, kokį kelią jam reikia rinktis.“

Ji nutęsė žodį „parodytum“, bet Polas, įbedęs akis į stiklinę, ne kažin ką girdėjo. Anė leido išlenkti dar tris gurkšnius. Jis sriuobė tartum arklys, pagaliau atsirūgo ir sucypė, nes per kūną nuvilnijo spazmai.

Anė tuo metu nesiliovė maloniai žvelgusi į jį.

– Duosiu skausmą malšinančių vaistų, – po pauzės tarė. – Tik pirmiau atliksi vieną darbą. Tuoju grįšiu.

Pakilusi žengė link durų.

– *Ne!* – suriko Polas.

Šūksnio ji nepaisė. Jis kiūtojo lovoje įsuptas į sopulių kokoną, stengėsi nedejuoti, bet vis tiek aimanavo.

## 16

Polas nusprendė vėl kliedintis. Tai, ką išvydo, rodėsi per keista, kad būtų realu. Anė parėjo stumdama kepsninę.

– Man baisiai skauda. – Jo veidu siureno ašaros.

– Žinau, branguti. – Ji pabučiavo Polui į skruostą – lūpos odą prilietė švelniai, kaip atplevenusi paukščio plunksna. – Netrukus.

Anei vėl apleidus kambarį, jis priblokštas įsispoksojo į kepsninę, į daiktą, skirtą vasaros dienomis stovėti lauko terasoje, bet kėpsantį miegamajame, jo mintyse kurstantį negailestingus stabų ir atnašavimo vaizdus.

Būtent atnašavimą ji ir planavo – parsidangino nešina „Greitais automobiliais“, vieninteliu egzistuojančiu dvejų metų triūso rezultatu. Kitoje rankoje gniaužė degtukų „

– Ne! – virpėdamas sušuko Polas. Viena mintis nedavė jam ramybės, graužė nelyg rūgštis: mažiau nei už šimtą žaliųjų jis galėjo Boulderyje nusikopijuoti rankraštį. Žmonės – Braisas, abi buvusios antrosios pusės, netgi, po velnių, motina – vis aiškindavo, esą jis elgiasi kaip pusgalvis, neapsirūpindamas bent viena savo darbo kopija ir kur nors jos nepaslėpdamas; kas, jei „Boulderado“ viešbutyje arba bute Niujorke kiltų gaisras, kas, jei įsišėltų tornadas, potvynis arba kitokia stichinė nelaimė? Jis ištisai atmesdavo artimųjų raginimus, ir be jokios logiškos priežasties – prietaringai jautė, kad darydamas kopijas prisišauktų bėdų.

Ką gi, še tau vienu metu ir bėda, ir stichinė nelaimė; še tau uraganas Anė. Jai, kaip naivuolet, nė nedingtelėjo, kad kažkur galbūt nukištas antras „Greitų automobilių“ egzempliorius; o, jei tik jis būtų *įsiklausęs* į patarimus, jei tik būtų investavęs sumautą šimtinę dolerių.

– Taip. – Ji atkišo degtukus. Rankraštis, pridengtas antraštiniu puslapiu, atspausdintas baltuose, švariose popieriaus „Hammermill Bond“ lapuose, slėgė Anei kelius. Jos veidas tebebuvo giedras ir ramus.

– Ne. – Polas savąjį veidą liepsnojančiais skruostais nukreipė į šalį.

– Taip. Knyga nešvanki. Ir prasta.

– Gerumo neatpažintum, net jeigu tas pripultų ir nukąstų tau nosį, – atkirto jis nesijaudindamas dėl Anės reakcijos.

Moteris tyliai nusijuokė. Jos piktumas, matyt, buvo pasiėmęs atostogų. Bet, žinant Anę Vilks, parsitempti kelionkrepšius jis galėtų bet kada. *Nepakenčiu taip ilgai poilsiauti. Kaip sekasi?*

– Pirmiausia, – tarė ji, – gerumas *nenukąstų* nosies. Taip, manau, elgtųsi *blogis*. Antra, aš *atpažįstu* gėrį – *tu* esi geras. Bet tau reikia šiek tiek pagalbos. Imk degtukus, Polai.

Jis nerangiai, bet ryžtingai pakratė galvą.

– Ne.

– Taip.

– Ne!

– Taip.

– *Ne, velniai tave rautų!*

– Keikis, kiek nori. Niekio naujo neišgirsiu.

– Aš to nedarysiu. – Jis užsimerkė.

Galop atsimerkęs pamatė, kad ji tiesia ranką su kartoniniu pakeliu. Viršuje buvo išspausdintas ryškiai mėlynas žodis NOVIL. Po gaminio pavadinimu raudonavo užrašas PAVYZDYS. Po perspėjimu DRAUDŽIAMA IŠDUOTI BE GYDYTOJO RECEPTO buvo lizdinė plokštelė su keturiomis kapsulėmis. Jam bandant nutverti vaistus, Anė atitraukė pakelį nuo Polo pirštų.

– Sudeginęs rankraštį, gausi kapsules – visas keturias, – ir skausmas atlėgs, – pareiškė. – Kai vėl jausies normaliai, kai nurimsi, pakeisiu patalynę – matau, kad prisišlapinai, tau greičiausiai nepatogu gulėti – ir perrengsiu *tave*. Iki tol spėsi išalkti, tad vėliau duosiu sriubos. Gal net skrebutį be sviesto. Bet, kol jo nesudeginsi, niekuo tau nepadėsiu. Atleisk.

Polui magėjo atsakyti: „Taip! Taip, sutinku!“, bet jis susivaldė prikandęs liežuvį. Vėl nusigrėžė – kad iš akiračio pranyktų kartoninis pakelis ir baltos kapsulės perregimuose rombo formos lizduose.

– Tu esi nelaboji.

Jis tikėjosi įniršio priepuolio, tačiau vėl sulaukė atlaidaus juoko, papildyto liūdno supratingumo gaidomis.

– O taip! *Taip!* Panašiai mąsto vaikas, kai mamytė atėjusi į virtuvę pastebi, kad jis žaidžia su valymo skysčiu, iškrapštytu iš po kriauklės. *Šitaip* jos neapšaukia, juk nėra toks apsišvietęs kaip tu. Viso labo lepteli: „Mama, tu bloga.“

Anė atmetė plaukus jam nuo karštos kaktos. Pirštais perbraukė skruostą ir kaklą, užjaučiamai suspaudė petį, po akimirkos jį paleido.

– Motina nusimena, kai vaikas ją vadina bloga, arba jei mažėlis verkia dėl kokio nors iš jo atimto daikto, kaip pats dabar ašaroji. Bet ji žino esanti teisi ir vykdo pareigą. Kaip aš savąją.

Jos krumpliai tris kartus dusliai pastukseno į rankraštį – į 190 000 žodžių ir penkis gyvenimus, kuriems skausmo nekamuojamas, sveikas Polas Šeldonas buvo toks atsidavęs, į 190 000 žodžių ir penkis gyvenimus, kurie sulig kiekviena sekunde rūpėjo vis mažiau.

Kapsulės. Kapsulės. Jam reikalingos prakeiktos kapsulės. Gyvenimai knygos puslapiuose – paprasčiausi šešėliai. Priešingai nei kapsulės. *Jos* tikros.

– Polai?

– *Ne!* – gokčiodamas atsiliepė jis.

Vos girdimas kapsulių barkšėjimas plokštelės lizduose, tylą, degtukų šiugždesys dėžutėje.

– Polai?

– *Ne!*

– Aš laukiu, Polai.

*Dėl Dievo meilės, kodėl elgiesi kaip avigalvis ir apsimeti Horacijumi, kuris saugojo Romą neleisdamas priešams pereiti tilto, dėl Dievo meilės, kam sieki padaryti įspūdį? Manai, esi filme ar televizijos seriale, ir žiūrovai tave pagirs už drąsą? Arba jai paklusk, arba priešinkis. Antru atveju mirsi, ir ji vis tiek pačirškins rankraštį. Tai ką, drybsosi lovoje ir kankinsies dėl romano, nors jo egzempliorių neparduosi nė pusės tiek, kiek nesėkmingiausio „Mizerės“ serijos tomo, nors Piteris Preskotas, recenzuodamas romaną žurnalo „Newsweek“, didžiojo literatūrinio orakulo, puslapiuose išdės jį į šuns dienas sau būdinga elegantiškai nepagarbia maniera? Nagi, nagi, nekvailiok! Supratęs, kas jam gresia, savo įsitikinimų išsižadėjo net Galilėjus!*

– Polai? Aš laikiu. Galiu laukti kiaurą dieną. Tik įtariu, kad ganveik nugrimsi į komą. Jau turbūt esi beveik komos būsenos, o man teko daug...

Jos balsas prityko iki monotoniško gausmo.

*Puiku! Duok degtukus! Duok litavimo lempą! Duok sraigtasparnį ir sočiai napalmo! Tu, sušikta ragana, jei labai nori, ant rankraščio numesi atominę bombą!*

Taip kalbėjo išgyventi trokštantis prisitaikėlis. Bet kita asmenybės dalis, jau geibstanti, jau bemaž kominė, staugė į tamsą: *Šimtas devyniasdešimt tūkstančių žodžių! Penki gyvenimai! Dveji metai darbo!* Ir štai kas iš tikrųjų svarbiausia: *Tiesa! Viskas, ką žinotai apie SUKNISTĄ TIESĄ!*

Jai stojantis, sugirgždėjo lovos spyruoklės.

– Vaje! Tu – *itin užsispyręs* berniukas, bet, kad ir kaip geidaučiau, negaliu ištisą vakarą sėdėti prie tavęs. Skubėdama namo, už vairo praleidau kone valandą. Po kurio laiko užėisiu ir pažiūrėsiu, ar persigalvo...

– *Pati supleškink knygą!* – užrėkė jis.

Ji atsigrėžė.

– Ne, negaliu, kad ir kaip man norėtusi atlikti šį darbą ir išgelbėti tave nuo baisios kančios, kurią jauti.

– Kodėl ne?

– Todėl, – pabrėžtinai oficialiai tarė ji, – kad tai padaryti turi laisva valia.

Jis prajuko, ir Anės veidas pirmąsyk apsiniaukė; spausdama rankraštį po pažastimi, ji išėjo iš kambario.

Po valandos, jai vėl prisistačius, Polas paėmė degtukus. Anė užmetė antraštinį puslapį ant kepsninės grotelių. Jis niekaip nepajėgė įplieksti ugnies, nes sieros galvute vis nepataikydavo brūkštelėti per grublėtą dėžutės juostelę, arba medinis pagaliukas išsprūsdavo iš pirštų.

Todėl ji griebė dėžutę, užžiebė degtuką ir šį įspraudė jam į ranką, o Polas jį prikišo prie puslapio kampo, leido įkristi į kepsninės korpusą, paskui lyg užburtas stebėjo, kaip liepsna paragauja popieriaus ir galiausiai jį praryja. Šįkart Anė atsinešė grilio šakutę, kuria garantščiuotis pradėjusį lapą įgrūdo pro grotelių tarpus.

– Užtruksiu visą amžinybę, – prabilo jis. – Aš nesugebėsiu...

– Ne, pasistengsime, kad darbai eitųsi sparčiai... Bet privalėsi padegti dar kelis lapus – tai simbolizuos tavo supratimą.

Ji apklojo groteles pirmu „Greitų automobilių“ puslapiu su žodžiais, kuriuos Polas atminė rašęs prieš dvejus metus sublokuoto namo bute Niujorke: *„Nuosavų ratų neturiu, – tarė Tonis, žengęs prie laiptais žemyn lipančios merginos, – ir nesu proto bokštas, užtat greitai vairuoju.“*

O, tekstas jį grąžino į aną dieną lyg per radiją skambantis hitas iš senų laikų. Jis prisiminė, kaip bute vaikščiojo iš vieno kambario į kitą persipildęs knyga, ne, veikiau *nėščias* knyga, ir juto prasidedančius sąrėmius. Prisiminė, kaip tądien, kiek anksčiau, po sofos pagalve aptiko vieną iš Džoanos liemenėlių, nors ji buvo išsikrausčiusi prieš tris mėnesius, – štai kokia valymo įmonės suteiktų paslaugų kokybė, – prisiminė girdėjęs Niujorko eismą ir tyliai aidintį, tikinčiuosius į mišias kviečiantį bažnyčios varpą.

Prisiminė atsisėdęs.

Kaip visada, darbo pradžios sukeltas palengvėjimas, jausmas, kad jis krenta į ryškios šviesos sklidiną urvą.

Kaip visada, niūrus suvokimas, kad nerašys taip gerai, kaip nori.

Kaip visada, siaubas, kad neužbaigs knygos, kad įsibėgėjęs tėsšis į aklina sieną.

Kaip visada, *prasedėjusios kelionės* pakurstytas, nuostabus džiaugsmo ir nervingumo mišinys.

Polas pažvelgė į ją ir aiškiai, bet tyliai ištarė:

– Meldžiu, neversk manęs imtis tokių veiksmų.

Atkišta Anės ranka su degtukais nė nekrustelėjo.

– Elkis savo nuožiūra.

Tad jis sudegino knygą.

## 19

Jai skatinant, Polas pelenais pavertė pirmą, paskutinį ir dar devynias poras puslapių iš įvairių rankraščio vietų – nes devynetas, anot jos, yra galios skaičius, o iš dviejų padaugintas devynetas neša sėkmę. Jis matė, kad Anė juodu žymekliu užbraukė nešvankybes mažų mažiausiai toje teksto dalyje, kurią spėjo perskaityti.

– Ką gi, – prabilo ji, kai liepsnos pasiglemžė devintąją porą, – tu buvai geras berniukas, tikras šaunuolis, ir aš žinau, kad tau širdį sopa beveik taip pat stipriai, kaip

kojas, todėl šito ilgiau netęsiu.

Nukėlė groteles ir rankraščio stirtą bloškė į kepsninės korpusą sugurgždindama jau pajuodusių puslapių vyturus. Kambaryje pakibo degtukų ir popieriaus degėsių tvaikas. *Smirda tartum šėtono išvietėje*, pamanė jis ir, ko gero, būtų pratrūkęs vemti, jei tik iki graikinio riešuto kevalo susitraukusiame skrandyje bent kas nors būtų likę.

Anė įbrėžė dar vieną degtuką ir perdavė Polui, kažin kaip radusiam savyje jėgų pasvirti ir jį įmesti į kepsninę. Dėl knygos nebekvaršino galvos. Tiesiog nebekvaršino.

Jis pajuto kumštelėjimą į šoną.

Vangiai, su nuovargiu, praplėšė akis.

– Užgeso. – Moteris įbruko kitą liepsnojančią degtuką jam į ranką.

Polas vėl kažkaip sugebėjo pasilenkti – sykiu atgaivino pjūklą, aprūdijusiais dantimis brūžuojantį kojas, – ir degtuku prilietė rankraščio šūsnies kraštą. Šįkart ugnis išplito, užuot sumenkusi ir nublankusi ant medinio pagaliuko.

Jis atsilošė į pagalves užsimerkdamas, klausydamasis traškesio, jausdamas pliskinantį karštį.

– Viešpatėliau! – nusigandusi sušuko ji.

Vėl prasimerkęs jis išvydo nuo kepsninės plūstančius, įkaitusiam ore plevenančius suanglėjusio popieriaus skutus.

Anė dramblotu žingsniu nutrinkčiojo pro duris. Sušniokstė iš vonios čiaupų į kibirą pliaupiantis vanduo. Jis abejingai stebėjo, kaip tamsi rankraščio skiautė nusklendžia per miegamąjį ir prilimpa prie vienos iš dieninių užuolaidų. Blykstelėjo kibirkštis – Polui užteko laiko paspėlioti, ar kambaryje kils gaisras, – bet ji kaipmat išblėso, ir audinyje pasiliko skylutė, tarsi jis būtų pradegintas cigarete. Lovą apibėrė pelenai. Kai kurie nusileido ant rankų. Jam į tai buvo nuspjaut.

Namo šeimininkė įvirto pro tarpdurį, akimis vienu metu šaudydama į visas kertes, mėgindama atsekti, kurlink skrenda kiekvienas aukštyn žemyn siūruojantis, apanglėjęs popieriaus lapas. Virš grilio korpuso krašto spragė ir tvyksčiojo liepsnos.

– Viešpatėliau! – pakartojo ji. Sugniaužusi kibiro rankeną dairėsi ir svarstė, kur pilti vandenį – ar apskritai jį lieti. Tirtančias lūpas drėkino seilės. Polui bežiūrint, Anė iškišo liežuvį ir jas aplaižė. – Viešpatėliau! Viešpatėliau! – Regis, neįstengė nieko daugiau pasakyti.

Polą, nors ir įstrigusį skausmo spaustuvuose, staiga užvaldė pasitenkinimas – Anės Vilks veide pirmąsyk sušmėžavo baimė. Tokią išraišką jis galėtų pamėgti.

Į orą pakilo dar vienas lapas, nuo kurio tebedriko blausios melsvos liepsnelės, ir ji apsisprendė. Sulig šūksniu „Viešpatėliau!“ atsargiai iškliukino vandenį į kepsninę. Pasigirdo griausmingas šnypštimas, viršun šovė garų tumulai. Bjauri, drėgna smarvė atsidavė nuodėguliais ir kažkodėl kremos prieskoniu.

Kai ji vėl nėrė pro duris, Polas paskutinį kartą alkūnėmis atsistūmė nuo lovos. Pasisukęs į kepsninę, jos gelmėje įžvelgė gniutulą, panašų į suskrudusį, kūdroje plūduriuojantį rąstgalį.

Anė Vilks netrukus grįžo.

Neįtikėtina, bet ji niūniavo.

Kilstelėjusi Polą, įstūmė kapsules jam į burną.

Jis prarijo vaistus, išsitiesė ir mintyse tarė: *Aš ją nužudysiu.*

## 20

– Valgyk, – kažkur tolumoje prabilo moteris, ir jį nutvilkė diegliai. Atsimerkęs pamatė ją, įsitaisiusią greta, ir, kaip niekad anksčiau, jo akių lygyje. Su miglota nuostaba įsisąmonino, kad pirmą kartą po visos amžinybės pats sėdi... iš tiesų sėdi.

*O tau nenusišikt?* – pamanė ir leido vokams vėl sulipti. Jūra pakilusi. Poliai visiškai į ją nugrimzdę. Pagaliau įsivyravo potvynis, bet vanduo kitąsyk galėjo atslūgti visam laikui, todėl jis ketino mėgautis bangomis, kol jos tebevilnijo, ir dabar nesiruošė mąstyti apie sėdėjimą...

– *Valgyk!* – po raginimo sekė dilgčiojimai, svilinantys galvos šoną, akstinantys jį inkšti ir trauktis šalin.

– Valgyk, Polai. Tau reikia atsipeikėti ir užkasti, antraip...

*Žnyyybt!* Ausies lezgelis. Anė jį gnaibė.

– Gerai, – suniurnėjo jis. – *Gerai!* Tik, dėl Dievo meilės, nenuplėšk jos.

Prisivertė atverti akis. Po kiekvienu voku, sakytum, kabojo betono luitas. Į burną tuojau pat įlindo šaukštas, iš kurio į gerklę pasipylė karšta sriuba. Polas nugurkė skystį, kad nepaspringtų.

Ūmai kaip perkūnas iš giedro dangaus – *Ponios ir ponai, šis komentatorius gyvenime nėra matęs, kad kas gebėtų šitaip sugrįžti į lenktynes!* – į akiratį įsiveržė Alkio Kirminas. Tarsi pirmasis sriubos šaukštas būtų išblaškęs hipnozinį skrandžio transą. Sriubą jis ėmė šliurpti ir sriuobti, vos tik šaukštas atsidurdavo burnoje, apimtas pojūčio, kad alkis, užuot slopęs, tik stiprėja.

Nuo medikamentų svaigo galva ir temo protas, todėl Polas beveik neatsiminė, kaip ji išvežė bloga lemiančią, rūkstančią kepsninę ir atridenė kažkokį kitą daiktą, lyg ir parduotuvės vežimėlį. Tokia mintis nei stulbino, nei tapo staigmena; jis galų gale viešėjo pas Anę Vilks. Šiandien kepsninės ir parduotuvės vežimėliai, rytoj galbūt automobilių stovėjimo trukmės skaitikliai ir branduolinės galvutės. Kai gyveni pramogų namuose, smagybės niekada nesibaigia.

Jis trumpam nugeibo ir atsigavęs susigaudė, kad Anė pristatė ne pirkinių, o sulankstyta neįgaliojo vežimėlį. Nes dabar šiame kiūtojo prieš save regėdamas

stirksančias, įtvertas kojas, jausdamas, kad dubens sritis nemaloniai sutinusi ir per daug nesidžiaugia nauja kūno poza.

*Ji mane pasodino, kol buvau apalpęs, – tarė sau. – Pakėlė kaip štangą. Jėzau, ta moteris turėtų būti labai stipri.*

– Baigta! – paskelbė Anė. – Džiugu buvo matyti, kaip tuština sriubos dubenėlį. Esu tikra, kad pasveiksi. Nesakysime „tapsi kaip naujas“, – deja, taip nenutiks, – bet jeigu nebeišpuls, hm... *kompliakijų*... manau, tu atkusi. Tuoju pakeisiu prišnerkštą lovos patalynę, vėliau pagelbėsiu atsikratyti prišnerkštais drabužiais ir tave perrengsiu, paskui, jei tavęs per smarkiai nekamuos sopuliai ir tebebūsi alkanas, leisiu sukirsti skrebutį.

– Ačiū, – nuolankiai atsiliepė jis ir mintyse pridūrė: *Smogsiu į gerklę. Jei pasitaikys galimybė, suteiksiu tau progą apsilaižyti lūpas ir aiktelėti: „Viešpatėliau!“ Bet tik vieną kartą, Ane.*

*Tik vieną.*

## 21

Po keturių valandų vėl gulėjo lovoje, ir dėl novrilio kapsulės būtų pačirškinęs visas savo knygas. Sėdėjimas neišvargino – kraujotakoje ištirpusių sumautų kvaišalų būtų pakakę užmigdyti pusei prūsų kariuomenės, – bet šiuo metu atrodė, kad į apatinę kūno dalį suleistas bičių spiečius.

Polas rėkė labai garsiai – maistas turbūt *kažkaip* paveikė organizmą, nes nuo tada, kai išniro iš tamsaus debesies, pirmąsyk įstengė taip griausmingai staugti.

Jis juto, kad prieš žengdama per slenkstį Anė ilgai lūkuriavo koridoriuje, kur stovėjo sustingusi, atsijungusi, bereikšmį žvilgsnį nudelbusi į durų rankeną arba, galimas daiktas, į linijų raštus savo delnuose.

– Prašau. – Ji davė kapsules – šįsyk dvi.

Polas nurijo vaistus prilaikydamas jos riešą, kad stiklinė nesvyruotų.

– Iš miesto atvežiau tau dvi dovanas, – atsistojusi pranešė ji.

– Ar ne? – sukrenkštė jis.

Anė pirštu bedė į kampe dunksantį neįgaliojo vežimėlį išsikišusiais plieniniais pakojais.

– Kitą parodysiu rytoj. Dabar miegok, Polai.

## 22

Bet sudėti akių nepavyko. Veikiant skausmą malšinančioms kapsulėms, jis mąstė apie savo padėtį. Galvoti sekėsi kiek geriau – tai yra lengviau buvo sutelkti mintis į aplinkybes negu į knygą, kurią parašė ir pragaišino.

Įvairūs dalykai... Įvairūs pavieniai dalykai lipo į visumą tarytum į antklodę dygsniuojamos audinio skiautės.

Kaimynai, kurie, pasak Anės, jos nemėgsta, apsistoję už kelių mylių. Kokia jų pavardė? Bointonai. Ne, *Roidmanai*. Teisingai. Roidmanai. O koks atstumas iki miesto? Vargu ar didelis. Jis atsidūręs, tikėtina, vos penkiolikos ar net keturiasdešimt penkių mylių skersmens apskrityje, į kurią patenka ir Anės Vilks namas, ir Roidmanų valdos, ir Saidvinderio centras – apgailėtinais mažais kas, vis dėlto...

*Nepamiršk mašinos. Tame apskrityje yra ir mano ševrolė „Camaro“. Ar policija ją rado?*

Veikiausiai ne. Jis – garsenybė; jeigu įstatymo sergėtojai užeitų Polo Šeldono pavarde registruotą automobilį, elementarus patikrinimas atskleistų, kad savininkas lankėsi Boulderyje ir paskui prapuolė. Jiems aptikus „Camaro“, prasidėtų paieška, žinių laidos imtų transliuoti reportažus...

*Ji nežiūri naujienų per televizorių ir neįsijungia radijo imtuvo, nebent jo klausosi per ausines.*

Situacija kiek priminė apsakymą su Šerloku Holmsu – apie šunį, kuris nelojo. Mašina kol kas niekam nepakliuvo į akis, nes farai pas Anę taip ir neatvyko. Jeigu „Camaro“ būtų rastas, pareigūnai būtų užsukę pas kiekvieną, esantį hipotetiniame apskrityje, argi ne taip? O kiek žmonių jame gyveno, kiek jų įsikūrę taip arti Vakarinio Šlaito viršaus? Roidmanai, Anė Vilks, dešimt ar dvylika kitų?

Vien todėl, kad automobilis iki šiol nerastas, dar nereikšė, jog taip *nenutiks*.

Protą užvaldė lakioji jo vaizduotė (paveldėta ne iš *motinos* giminės). Faras buvo aukštas, atšiaurokai gražių bruožų, gal truputį ilgesnių, negu leidžia taisyklės, žandenu. Ir su tamsintais akiniais, kurių stikluose apklausiamas asmuo regėdavo atsispindintį savo veidą. Kalbėjo monotoniškai šniaukrodamas, kaip įprasta Vidurio Vakarų gyventojams.

*Pusiaukelėje nuo Hambagio kalno radome apsivertusį automobilį, kuris priklauso žymiam rašytojui Polui Šeldonui. Sėdynės ir prietaisų skydelis kiek aptiškę krauju, bet jo paties nėra ženklo. Matyt, iššliaužė laukan, gal net apdujęs kur nors nuklydo...*

Skamba juokingai, žinant, kaip rimtai sužalotos jo kojos, bet policininkai apie traumas nenutuoks. Nustatę, kad mašina tuščia, padarys išvadą, jog savininkas sugebėjo bent jau šiek tiek nutolti nuo avarijos vietos. Dedukcinis pareigūnų samprotavimas nenukreips jų link tokios neįtikimos versijos kaip pagrobimas – mažų mažiausiai iš pradžių, o gal ir niekada.

*Ar tądien, kai siautėjo pūga, kelyje ką nors matėte? Aukštaūgį keturiasdešimt dvejų metų vyrą gelsvai rusvais plaukais? Pavyzdžiui, su mėlynais džinsais, languotais flaneliniais marškiniais ir žiemine striuke? Iš pažiūros aptalžytą? Ar nė nenumanantį, kas jis toks?*

Anė virtuvėje duos jam kavos. Pasirūpins, kad tarp jų ir laisvojo miegamojo būtų uždarytos visos durys. Tam atvejui, jeigu Polas imtų dejuoti.

*Hm, ne, pareigūne, nemačiau nė gyvos dvasios. Jei atvirai, vos tik Tonis Robertsas užsiminė, kad pūga visgi nepasuko į pietus, iš miesto kuo skubiau parlėčiau namo.*

Faras pastatys puodelį ant stalo ir atsistos.

*Ką gi, ponია, jei kur pastebėsite taip atrodantį žmogų, tikiuosi, nedelsdama susisieksite su mumis. Tas vyras gana garsus. Apie jį rašė žurnale „People“. Ir keliuose kituose.*

*Būtinai, pareigūne.*

Tada policininkas iškeliaus.

Kas, jei taip *jau* buvo atsitikę, tik Polas nieko apie tai nežinojo? Galbūt įsivaizduojamo faro antrininkas arba antrininkai svečiavosi Anės namuose, kol jis gulėjo apspangęs nuo vaistų? Dievas mato, apspangęs praleido nemažai laiko. Bet kita mintis jį įtikino, kad toks variantas nepanašus į tiesą. Polas Šeldonas – ne ponas Eilinis Vyrukas, atsibeldęs į vietinius kraštus ir tiesiog pralėkęs pro šalį. Jis buvo patekęs į žurnalus „People“ (dėl pirmojo bestselerio) ir „Us“ (dėl pirmų skyrybų). Vieną sekmadienį žurnalas „Parade“ skaitytojams apie jį suteikė žinių skiltyje „Volterio Skoto asmenybių paradas“. Įvairūs žmonės, gal net patys policijos pareigūnai, kamantinės Anę ne po vieną kartą, tarkim, paskambinę jai telefonu. Kai dingsta garsenybė – nors ir kvazigarsenybė, kaip rašytojas, – prasideda energingos jos paieškos.

*Bičiuli, tu viso labo spėlioji.*

Gal spėliojo, gal darė logiškas išvadas. Bet tuo užsiimti geriau, nei tįsoti ir ničnieko neveikti.

O kaip apsauginiai atitvarai?

Mėgino juos prisiminti, bet nesėkmingai. Teatsiminė, kaip siekė cigarečių, kaip žemė ir dangus stulbinamai apsimainė vietomis, kaip akiratyje išplito tamsa. Bet remiantis dedukcinėmis prielaidomis (arba pagrįstais spėjimais, jeigu į kitą sąvoką žiūrėte iš aukšto), lengviau patikėti, kad jų suvis nebuvo. Išverstų atitvarų ir sudraskytų atotampų ruožas būtų patraukęs kelininkų dėmesį.

Kaip *tiksliai* klostėsi įvykiai?

Automobilis nesuvaldytas prie ganėtina nuolaidaus kelkraščio – bet nuožulnumo pakako, kad mašina apsiverstų. Jeigu šlaitas būtų buvęs statesnis, prie jo būtų įtaisyti atitvarai. Jeigu šlaitas būtų buvęs statesnis, Anei Vilks būtų buvę sunkiau ar netgi neįmanoma prie jo prisikasti ir juolab nutempti iki savo pikapo.

Tad kur jo ševrolė „Camaro“? Panirusi į sniegą, suprantama.

Polas dilbiu prislėgė sau akis ir mintyse išvydo miesto valytuvą, burzgiantį ten, kur jis prieš kelias valandas papuolė į avariją. Vakarėjant, šėlstant pūgai, sunkvežimis virtęs blausia oranžine dėme. Vairuotojas apsitūlojęs iki ausų. Užsimaukšlinęs baltai ir mėlynai dryžuotą, senamadišką traukinio mašinisto kepurėlę. Jam iš dešinės, apačioje švelnaus nuolydžio, kurį visai netoli pakeičia kalnuotoms vietovėms būdingas gilus tarpekliis, riogso Polo Šeldono „Camaro“, bet sniego sluoksnyje vienintelis ryškesnis daiktas yra nublukęs, ant galinio bamperio priklijuotas melsvas lipdukas su užrašu PREZIDENTU RINKIME HARTĄ. Už valytuvo vairo sėdintis vyras nepastebi automobilio, nes lipdukas per blankus, kad kristų į akis. Plūgai užstoja didumą vaizdo iš šono, be to, jau kone sutemę, ir jis nusiplūkęs. Tenori baigti paskutinį reisą, perduoti valytuvą savo pamainai ir išgerti kavos puodelį.

Jam riedant palei „Camaro“, plūgas į griovą purškia blausų sniego srautą. Polo automobilis, pusnyse jau skendėjęs iki langų, į jas prasmenga iki stogo. Vėliau, pakibus ypač audringai prieblandai, kai nerealūs rodosi net prieš pat nosį iškilę objektai, antros pamainos vairuotojas nubildės priešinga linkme ir galutinai palaidos mašiną.

Polas atsimerkė ir įsmeigė akis į tinkuotas lubas. Jų paviršių raizgė plonyčiai įskilimai tarsi trijų susijungusių raidžių N rinkinys. Ištrūkęs iš debesies, jis begalę dienų žvalgėsi į plyšelių gijas ir dabar, vėl jas tyrinėdamas, ėmė tingiai vardyti žodžius, prasidedančius raide N, tokius kaip *nelabas*, *nelaimingas* ir *niekšiškas*.

Aha.

Taip galėjo atsitikti. Galėjo.

Ar Anė svarstė, kas bus, kai žmonės ras jo ševrolė „Camaro“?

*Tikriausiai*. Moteris pakvaišusi, bet anaipol ne kvaila.

Tačiau jai nė netoptelėjo, kad jis galbūt turi antrą „Greitų automobilių“ rankraščio egzempliorių.

*Deja, ji neapsiriko. Prakeikta bobšė neapsiriko. Kopija neapsirūpinau.*

Sąmonę persmelkė ore plevenančių, apanglėjusių lapų vaizdai, liepsnos, garsai, kūrybos naikinimo tvaikas – jis sugriežė dantimis ir pabandė išvyti reginius iš galvos; vaizduotės *lakumas* praversdavo ne visada.

*Ne, teksto nenusikopijavai, nors taip pasielgę būtų devyni iš dešimties rašytojų ar bent tie, kuriems už knygą mokama ne mažiau, negu tu gauni už romaną ne iš „Mizerės“ serijos. Ji nepagalvojo apie tai.*

*Nes Anė Vilks – ne rašytoja.*

*Bet ir ne paikšė, kaip mudu jau sutarėme. Ji, sakyčiau, pilna savimanos, turinti ne šiaip didelį, o stačiai milžinišką ego. Nusprendė, kad sudeginti rankraštį būtų teisinga, ir mintis, jog tam, ką ji laiko teisinga, gebėtų pakenkti tokios niekingos smulkmenos kaip banke stovintis kopijavimo aparatas „Xerox“ ir pora ketvertukų ritinėlių... na, tas*

*signalas, mano drauge, taip ir nesupypsėjo jos radaro ekrane.*

Kitos jo dedukcinės prielaidos turbūt panašios į namus, stūksančius ant slankiojo smėlio, bet nuomonė apie Anę Vilks buvo tvirta ir nepajudinama kaip Gibraltaro uola. Mat rinkdamas faktinę medžiagą „Mizerei“, su neurozėmis ir psichozėmis jis susipažino daug geriau nei su šia sritimi nesusiję žmonės, todėl žinojo, kad ribiniams psichotikams įprasti vienas kitą keičiantys gilios depresijos ir bemaž agresyvaus pakilumo bei linksmumo laikotarpiai, o po nuotaikų kaita slypi išpūsto, nesveiko ego pamatas, įsitikinimas, kad visų akys sminga vien tik į jį arba ją, įsitikinimas, kad jis arba ji atlieka pagrindinį vaidmenį įspūdingoje dramoje, kurios baigties laukia nesuskaičiuojama gausa kvapą sulaikiusių žiūrovų.

Šitoks ego paprasčiausiai ignoruoja tam tikras mąstymo kryptis. Jos nuspėjamos, nes visos veda ten pat: nuo psichiškai nestabilaus asmens link dalykų, aplinkybių, kitų žmonių, kurių jis negali kontroliuoti (arba link fantazijų: skirtumą tarp jų ir tikrovės, ko gero, įžiūrėtų neurotikai, bet ne psichotikai).

Anė Vilks geidė pragaišinti „Greitus automobilius“, todėl jai egzistavo tik vienas rankraštis.

*Gal aš būčiau išgelbėjęs nelemtą knygą, jei būčiau pareiškęs, kad turiu teksto kopijų. Ji būtų suvokusi, kad deginti rankraštį beprasmiška. Ir...*

Polui staiga užgniaužė prieš miegą lėtėjusį kvėpavimą, ir jis išplėtė akis.

Taip, ji būtų supratusi savo veiksmų bergždumą. Tuomet būtų tekę pripažinti, jog viena iš mąstymo krypčių atvedė iki jai nepavaldžios padėties. Ego būtų užsigavęs, prapliupęs spiegti...

*Mano būdas toks karštas!*

Jeigu Anė būtų įsisąmoninusi, kad *negali* sunaikinti „nešvankios knygos“, ar ji nebūtų nutarusi sunaikinti nešvankios knygos *autorias*? Juk nebuvo Polo Šeldono kopijos.

Jo širdis plakė sparčiai. Kitame kambaryje užgaudė valandas mušantis laikrodis, ir jis išgirdo miegamojo lubas drebinančius, antrame aukšte trinksinčius moters žingsnius. Tylų jos šlapimo sruvenimą. Tualete nuleidžiamo vandens šniokštimą. Į lovą kėblinančios Anės dundėjimą. Spyruoklių girgždesį.

*Tu manęs nebesiutinsi, tiesa?*

Jo mintys staiga pabandė leistis šuoliais kaip ristūnas, per kinkinių lenktynes mėginantis lėkti galvotrūkčiais. Kas šią menkavertę psichoanalizę siejo su jo automobiliu? Su tuo, kada „Camaro“ būtų rastas? Ką tai reiškė *jam*?

– Pala, – tamsoje sušnibždėjo jis. – Pala, pala, pala, prilaikyk arklius. Neskubėk.

Vėl ranka užsidengęs akis leido vaizduotei dar sykį nupiešti valstijos policininką tamsiais akiniais ir per ilgomis žandenomis. *Pusiaukelėje nuo Hambagio kalno radome apsvirtusį automobilį*, – sakė pareigūnas, ir ple, ple, ple, ir bla bla bla.

Bet *šįkart* Anė jo nekvietė išgerti kavos. Šįkart nesijautė saugi, kol policininkas išsinešdino ir nutolo nuo namo. Net ir būdamas virtuvėje, kurioje juodu nuo svečių kambario skirtų dvejų durys – ir pats svečias, beje, pripumpuotas opioidinių vaistų, – faras galėjo nugirsti dejonę.

Jeigu jo automobilis būtų aptiktas, Anė Vilks sumestų prisidirbusi, ar ne?

– Taip, – sukuždėjo Polas. Kojas jau maudė, bet dėl stiprėjančio kraupaus suvokimo jis beveik nekreipė dėmesio į skausmą.

Su nemalonumais Anė susidurtų ne todėl, kad jį nusivežė į namus, juolab jeigu tie buvo arčiau negu Saidvinderis (kaip Polas manė); ne, už išgelbėjimą jai greičiausiai įteiktų medalį ir visam gyvenimui priimtų į Mizerės Častein gerbėjų klubą (jis iš tiesų įkurtas – begaliniam Polo apmaudui). Bėda *ta*, kad ji niekam nepranešė apgyvendinusi sužeistą rašytoją svečių kambaryje. Nepaskambino į greitosios pagalbos tarnybą: „Sveiki, esu Anė iš Hambagio kalno kelio, namie slaugau rastą vyrutį, ant kurio, iš pirmo žvilgsnio, King Kongas šokinėjo kaip ant batuto.“ Bėda *ta*, kad jį prikimšo opiatais, kurių įsigyti neturėjo teisės, – ir nesvarbu, jog Polas tikriausiai buvo perpus mažiau įjunkęs į juos, nei pats manė. Bėda *ta*, kad vaistus papildė keistomis gydymo procedūromis: badė adatas į rankas ir nupjautomis aliuminio ramentų dalimis įtvėrė kojas. Bėda *ta*, kad Anei Vilks teko duoti parodymus teisme Denveryje... *ir ne kaip paprastai liudytojais*, – dingtelėjo Polui. – *Gulda galvą*.

Taigi Anė stebi, kaip faras išvažiuoja nepriekaištingai švariu patruliniu automobiliu (tai yra kėbulas būtų nepriekaištingai švarus, jei ne sniego ir druskos luistai, prilipę ratų arkose ir po buferiais), ir vėl jaučiasi saugi... bet ne *taip* kaip anksčiau, nes dabar ji primena sudirgusį žvėrį. *Labai* smarkiai sudirgusį.

Policininkai nesiliaus ieškoję Polo Šeldono, nes jis – ne ponas Eilinis Vyrukas, o literatūros Dzeusas, iš kurio galvos gimė Mizerė Častein, knygynų ir prekybos centrų numylėtinė. Savu metu gal ir nustos jo dairytis ar bent susitelks į kitas vietas, bet kas, jei vienas iš Roidmanų tą vakarą regėjo ją pravažiuojant ir atviroje Senosios Besės bagažinėje įžvelgė į apklotą įsuptą keistą pavidalą, kuris savo kontūrais mažumėlę priminė suaugusį vyrą? Galbūt kaimynai ir nieko nematė, bet Anė nenustebtų, jeigu jie ką nors išsigalvotų siekdami jai sukelti rūpesčių; ji Roidmanams nepatiko.

Farai veikiausiai grįžtų, ir kas žino, ar svečias kitąsyk elgtųsi taip ramiai.

Jis atsiminė, kaip namo šeimininkės akys šaudė po visą kambarį, kai liepsnos kepsninėje vos netapo nevaldomos. Išvydo ją laižant sau lūpas, slankiojant pirmyn atgal, spaudžiant pirštus į kumščius ir vėl juos atgniaužiant, protarpiais dirstelint į svečių miegamąjį, kuriame jis gulėjo nugrimzdęs į tamsų debesį, kai kada suniurnant tušties kambariams: „Viešpatėliau!“

Ji pasiglemžė retą paukštį žavingomis plunksnomis – iš Afrikos kilusį retą paukštį.

Ir ką pareigūnai darytų, jeigu atskleistų, ką Anė pagrobė?

Vėl nuvilktų į teismą, be abejo. Į teismą Denveryje. Ir antrą kartą ji nebeišsisuktų nuo bausmės.

Polas nukėlė ranką nuo veido. Įsispigino į susipynusias raides N, kurios vinguriavo lubomis kaip girtos. Jam nereikėjo alkūnės linkiu užspausti akių, kad matytų, kaip toliau klostytųsi įvykiai. Anė turbūt palūkėtų dieną ar net savaitę. Pirmiau, tikėtina, sulauktų dar vieno policijos skambučio arba apsilankymo, kuris įtikintų ją atsikratyti savo *rara avis*<sup>2</sup>. Bet koku atveju griebtųsi veiksmų – elgtųsi kaip hieninis šuo, po medžioklės užkasantis nudobta auką.

Anė jam duos ne dvi, o penkias kapsules, o gal uždusins pagalve arba tiesiog suvarys kulką. Namie, savaime suprantama, turėjo šautuvą – ginklą nusipirkęs beveik kiekvienas, gyvenantis kalnuotame krašte, – kuris išspręstų jos problemą.

Ne, prie šautuvo nesiliestų.

Per daug pridergtų.

Ar net paliktų įkalčių.

Nieko panašaus kol kas nenutiko, nes jo mašina dar nerasta. Jis, visai įmanoma, ieškomas Niujorke arba Los Andžele, bet tik ne Saidvinderyje, Kolorado valstijoje.

Tačiau atėjus pavasariui...

Raidės N pakrikai rangėsi lubose. *Nukamuotas. Nustekentas. Nugalabytas.*

Kojos tvinkčiojo vis stipriau; ji pasirodys sulig kitu laikrodžio dūžiu, bet Polas kone baiminosi, kad Anė jo veide įskaitys mintis tartum metmenis istorijos, kuri per šturpi, kad ją išsklotum popieriaus lapuose. Jis pažiūrėjo kairėn. Į kalendorių, pakabintą ant sienos. Su berniuko, rogėmis šliuožiančio nuo kalno, atvaizdu. Anot kalendoriaus, dar vasaris. Bet, pagal jo skaičiavimus, jau turėtų būti kovo pradžia. Anė Vilks paprasčiausiai užmiršo perversti lapelį.

Kada iš tirpstančio sniego išnirs ševrolė „Camaro“ su niujorkietiška numerio lentelė ir į daiktadėžę įmestu automobilio registracijos liudijimu, kuris nurodo savininku esant Polą Šeldoną? Kada su Ane susisieks valstijos policininkas, arba ji naujieną perskaitys laikraštyje? Kada prasidės pavasarinis atlydis?

Po šešių savaičių? Penkių?

*Galbūt man liko gyventi tik tiek.* Taip pamanęs ėmė drebėti. Skausmas išsikerojo kojose, ir Polui pasisekė užmigti tik po to, kai ji pristatė vaistų dozę.

Rytojaus vakarą Anė atitempė rašomąją mašinėlę „Royal“, kontorose naudotą modelį iš senų laikų, kai tokie daiktai kaip elektrinės mašinėlės, spalvoti televizoriai, mygtukiniai telefonai priklausė mokslinės fantastikos sričiai. Pro stiklo plokštes šonuose atsivėrė vaizdas į aparato svirtis, spyruokles, reketo mechanizmą ir strypus.

Vienoje pusėje tarsi autostopininko nykštys kyšojo seniai neliesta, todėl padulsvėjusi plieninė pastūmos rankena. Volelį dengė dulkių sluoksniš, kietą guminį jo paviršių margino įbrėžimai ir duobutės. Įrenginio priekyje buvo pusračiu išdėstytos raidės ROYAL. Ji leido Polui patyrinti rašomąją mašinėlę ir netrukus stenėdama padėjo dovaną jam tarp kojų lovos gale.

Jis stebeilijo į prietaisą išplėtęs akis.

Ar tas objektas šiepsi?

O Dieve, bent jau taip *atrodė*.

Vienaip ar kitaip, iš mašinėlės neverta tikėtis nieko gero. Dažų juosta nublankusi, dviejų spalvų – apačioje juodos, viršuje raudonos. Jis buvo pamiršęs, kad tokios juostos apskritai egzistuoja. Šioji malonios nostalgijos nesužadino.

– Na, ką manai? – entuziastingai šypsodamasi paklausė ji.

– Koks grožis! – kaipmat atsakė Polas. – Tikras antikvarinis daiktas.

Moteris apniuko.

– Čia ne antikvarinis daiktas. Pirkau komiso parduotuvėje. *Geroje* komiso parduotuvėje.

Jis nedelsdamas užsuokė:

– Ei, antikvarinių rašomųjų mašinėlių, iš esmės, nė *nebūna*. Kokybiška mašinėlė veikia amžinai. Tos senos biuro mažulės tvirtos kaip *tankai*!

Jei būtų įstengęs ją pasiekti, Polas būtų suplekšėjęs per korpusą. Jei būtų įstengęs pasiekti, būtų jį *pabučiavęs*.

Anės veidą vėl nušvietė šypsena. Jo širdis ėmė tvaksėti lėčiau.

– Ją radau „Senų naujienų“ krautuvėlėje. Kvailokas pavadinimas. Tiesa, Nensė Dartmonger, parduotuvės valdytoja, irgi kvailoka. – Ji truputėlį užsirūstino, bet akivaizdžiai ne ant *jo* – Polui pamažu aiškėjo, kad išgyvenimo instinktas, nors ir būdamas *paprasčiausias* instinktas, pajėgia nutiesti stulbinamus, link empatijos vedančius trumpiausius kelius. Kuo toliau, tuo lengviau jis perprasdao Anės ūpą ir nuotaikų ciklus; klausėsi, kaip moteris tiksi, lyg ji būtų apdaužytas, pagedęs laikrodį.

– Ne vien kvailoka, bet ir *bloga*. Nensė Dartmonger! Jau kokia paleistuvė! Du kartus išsiskyrusi, nūdien gyvena su *barmenu*! Štai kodėl, tau prabilus apie antikvarinį...

– Tai puiki mašinėlė.

Ji nušciuvo ir po kelių užsitęsusių sekundžių tarė, sakytum, atlikdama išpažintį:

– Tik nėra raidės *n*.

– Išties?

– Taip... matai?

Anė pakreipė aparatą, kad jis įžiūrėtų puslankį svirčių, kurių vienai stigo galvutės su raidės simboliu, tarsi burną su padilusiu, bet, neskaitant trūkstamo krūminio, pilnu dantų rinkiniu.

– Matau.

Ji vėl pastatė rašomąją mašinėlę ant lovos. Šioji kiek susiūbavo. Polo manymu, įrenginys galėjo sverti net virš dvidešimties kilogramų. Jis gamintas tais laikais, kai nebuvo metalo lydinių, plastiko... ir šešiaženklių avansų už romanus, naujo leidimo knygų su ekranizacijos kadru viršelyje, laikraščio „USA Today“, pramoginės televizijos laidos „Entertainment Tonight“, įžymybių, reklamuojančių kreditines korteles arba degtinę.

„Royal“ jam viepėsi žadėdama nemalonumus.

– Nensė prašė keturiasdešimt penkių dolerių, bet kainą pasiūlė sumažinti penkine. Dėl pranykusios raidės *n*. – Ji apdovanojo Polą gudria šypsena, skelbiančia: ei, aš nesu mulkė.

Jis atsakė tuo pačiu. Jūra tvino. Todėl gulėti ir šypsotis buvo lengva.

– *Pasiūlė?* Vadinasi, nè nemėginai derėtis.

Anė vos vos pasipūtė.

– Užsiminiau, kad *n* – svarbi raidė, – pripažino.

– Puikiai padirbėjai! *Po velnių!* – Štai dar vienas atradimas. Kai įgundi meilikauti, taip elgtis visai nesunku.

Šypsena tapo vylinga, bylojanti, kad ji tuojau atskleis kažkokią nuostabią paslaptį.

– Pridūriau, jog raidę *n* galima rasti mano mėgstamo rašytojo pavardėje.

– Ir mano mėgstamos *slaugės* varde.

Dabar Anė spindėte spindėjo. Sunku tuo patikėti, bet standžius jos skruostus įkaitino raudonis. *Štai kas būtų*, – nebyliai tarė Polas, – *jeigu paimtum stabą iš H. Raiderio Hagardo istorijų ir jo burną paverstum krosnimi. Va kaip jis atrodytų naktį.*

– Ak, tu, *pokštininke*, – maivydamosi sušuko ji.

– Aš nejuokauju! Anaipol.

– Na jau! – Anės veide šmėstelėjo keista išraiška, tačiau ne bereikšmė, veikiau atspindinti pasitenkinimą drauge su tam tikru sąmyšiu ir liudijanti, kad ji bando sutelkti mintis. Įvykių eiga gal net būtų pradžiuginusi Polą, jei ne rašomoji mašinėlė, masyvi ir pažeista, kaip toji moteris. Dideliu savo svoriu užgriuvusi lovą, šiepianti spragotą burną, žadanti bėdas. – Neįgaliojo vežimėlis daug brangesnis. Pooperacinių reikmenų atsargos *visai* išseko nuo tada, kai aš... – ji nutyko, susiraukė ir atsikrenkštė. Pasisuko į Polą šypsodamasi. – Bet tau *metas* pradėti sėdėti, o sumokėtų pinigų man negaila. Ir tu, aišku, negalėsi spausdinti atsigulęs, ar ne?

– Ne...

– Turiu lentą... atpjausiu reikiamo ilgio dalį... ir popieriaus... luktelk!

Ji išskuodė iš kambario kaip mergaitė, palikdama rašomąją mašinėlę ir Polą spoksoti vieną į kitą. Kai tik Anė nusigrėžė, plati šypsena dingo jam iš veido. Užtat „Royal“ tebesivaipė. Vėliau jis spėjo tuo metu jau numanęs, ką visa tai reiškia, – lygiai taip pat

puikiai numanė, kaip skambės maigomi klavišai, kaip iš prašieptos burnos atsklis tarškėjimas, koks pasigirstų, prašnekus ančiukui Svyruoliukui, senos piešinėlių serijos veikėjui.

Ji parsigavo nešina į celofaną įvyniotu popieriaus „Corrasable Bond“ paketu ir trijų pėdų pločio bei keturių pėdų ilgio lenta.

– Žiū! – Ji nukako prie vežimėlio, stovinčio šalia lovos tartum didžiai rimtas, iš stoto kaulėtas svečias, lenta prislėgė jo porankius. Polas jau matė savo šmėklą, įkalintą tame vežimėlyje.

Anė perkėlė rašomąją mašinėlę ant lentos, klaviatūra į šmėklą, greta padėjo stirtą popieriaus „Corrasable Bond“, kurio jis nekentė kaip jokio kito, nes, verčiant puslapius į vieną krūvą, atspausdintos raidės vis susitepdavo. Ji parengė savotišką luošiu skirtą darbo vietą.

– Ką pasakysi?

– Neblogas vaizdas. – Jis gyvenime nebuvo taip baisiai melavęs, bet miglą pūtė kuo lengviausiai, galop uždavė klausimą, nors atsakymą nujautė: – Kaip manai, ką aš rašysiu?

– Ak, Polai! – Į jį atsuktame nuraudusiame Anės veide gyvai sušokčiojo akys. – Aš ne *manau*, o *žinau*! Rašomąją mašinėlę spausdinsi naują savo romaną! Geriausią romaną! „Mizerės sugrįžimą“!

## 24

„Mizerės sugrįžimas“. Jis ničnieko nepajuto. Ko gero, priminė žmogų, kuris elektriniu pjūkle atsitiktinai nusipjauna plaštaką ir nejausdamas nieko, išskyrus miglotą nuostabą, žiopso į kraują, trykštantį iš riešo.

– Taip! – Jos veidas tviskėjo it prožektorius. Galingi stambūs pirštai susinėrė tarp krūtų. – Knyga bus vien tik mano! Kaip atlygis už slaugą, kuri leis tau pasveikti! Vienui vienas romano, naujausio „Mizerės“ serijos romano, egzempliorius! Turėsiu tai, ko įsigyti negalės jokie žmonės visame pasaulyje, kad ir kaip norėtų! Tik *pagalvok*!

– Ane, Mizerė negyva. – Keista, bet jis jau mąstė: *Aš sugebėčiau ją atgaivinti*. Mintis pakurstė įsisenėjusį pasibjaurėjimą, tačiau nepribloškė. Vargu ar išoriškai šiek tiek kontroliuojamu rašymu būtų per sunku užsiimti vyriui, kuris gėrė iš kibiro grindims plauti.

– Netiesa, – užsisvajojusi atsiliepė Anė. – Žinojau, kad ji nemirusi, netgi tuomet, kai... kai taip siutau ant tavęs. Žinojau, kad jos negalėjai nužudyti. Nes tu *geras*.

– Tikrai? – Jis nukreipė žvilgsnį į rašomąją mašinėlę. Toji viepėsi ir šnibždėjo: *Neilgai trukus išsiaiškinsime, koks tu geras, senas bičiuli*.

– Taip!

– Bet aš nė neįsivaizduoju, ar pajėgsiu sėdėti vežimėlyje. Praeitą kartą...

– Praeitą kartą tave, be abejo, kamavo skausmas. Kamuos ir kitąsyk. Gal net labiau.

Bet išauš diena – gana gretai, nors tau taip neatrodys, – kai kūną ims gelti mažiau.

Paskui dar mažiau. Ir dar mažiau.

– Ane, ar atsakytum į vieną klausimą?

– Suprantama, mielasis!

– Jei parašysiu tau šią istoriją...

– *Romaną!* Storą, kaip visi kiti – gal net storesnį!

Jis užsimerkė, po sekundės vėl atsimerkė.

– Jei parašysiu tau *romaną*, ar mane paleisi, kai jį užbaigsiu?

Anės bruožus akimirka aptemdė nerimas; ji įdėmiai, mąsliai pažiūrėjo į Polą.

– Šneki taip, lyg būtum mano *belaisvis*.

Jis neatsiliepė; viso labo žvelgė į namo šeimininkę.

– Na, baigęs rašyti turėsi... turėsi užtektinai jėgų, kad galėtum vėl matytis su kitais žmonėmis, – atsakė ji. – Ar šitai norėjai išgirsti?

– Taip, norėjau šitai išgirsti.

– Jetau! Kalbama, atseit rašytojai – dideli savimylės, bet aš nė nenutuokiau, kad jie dar ir *nedėkingi*.

Polas nuo jos nenuleido akių, ir Anė nekantriai, kiek sutrikusi, nusisuko.

Jis galiausiai ištare:

– Man reikės visų knygų iš „Mizerės“ serijos, jei tik jas turi, nes aš neapsirūpinęs savo aplanku.

– Žinoma, turiu! – užtikrino ji ir pasiteiravo: – Kokiu aplanku?

– Kuriame renku „Mizerės“ medžiagą. Daugiausia apie veikėjus ir vietas, bet jie susieti įvairiomis kryžminėmis nuorodomis. Žymiuosi įvykių chronologiją, kaupiu istorinę informaciją...

Jis matė, kad Anė beveik nesiklauso – jau antrą kartą nerodė nė menkausio susidomėjimo amato gudrybėmis, kurios pakerėtų būsimų rašytojų auditoriją. Priežastis, jo nuomone, elementari. Anė Vilks – tobula skaitytoja, istorijas dievinanti moteris, kuriai nerūpi kūrybos mechanika. Ji įkūnijo karalienės Viktorijos laikų archetipą, Ištikimąją Skaitytoją. Nedegė noru klausytis apie faktinės medžiagos aplankus ir kryžmines nuorodas, nes Mizerę ir ją supančius veikėjus laikė realiais žmonėmis. Sąvoka „kryžminė nuoroda“ jai nieko nereiškė. Jeigu jis būtų prabilęs apie gyventojų surašymą Litl Dantorpo kaime, Anė gal ir būtų suklususi.

– Romanus gausi. Jie aptrinti, bet nuzulini mai liudija, kad knygos dažnai skaitomos ir mylimos, tiesa?

– Taip, – atsakė Polas. Dabar meluoti nebuvo reikalo. – Tiesa.

– Aš pasimokysiu knygrišystės, – užsisvajoję ji. – „Mizerės sugrįžimą“ įrašiu pati. Tai bus vienintelė *tikra* knyga, kuri man priklausys, jei neminėtume motinos Biblijos.

– Puiku, – tarė jis vien tam, kad ką nors pasakytų. Jautė, kaip skrandį tampo silpnas blogulys.

– Kol kas išeisiu ir leisiu tau rimtai apgalvoti darbą. Kaip smagu! Sutinki?

– Taip, Ane. Sutinku.

– Po pusvalandžio atnešiu vištienos krūtinėlės, bulvių košės ir žirnelių. Gal net želė, nes tu elgeisi kaip labai geras berniukas. Ir laiku duosiu vaistų nuo skausmo. Jei prireiks, naktį nurysi papildomą kapsulę. Noriu, kad išsimiegotum, nes nuo rytojaus turėsi pradėti rašyti. Dirbdamas sveiksi greičiau, patikėk manim!

Anė nužingsniavo prie slenksčio, stabtelėjo ir staiga groteskiškai pasiuntė jam oro bučinį.

Durys užsidarė jai už nugaros. Jis vengė žiūrėti į rašomąją mašinėlę ir kurį laiką atsispyrė pagundai, bet galų gale akys nevalingai nukrypo jos pusėn. Aparatas kėpsojo ant komodos ir šiepėsi. Truputį panėšėjo į kankinimo įrankį – ispanišką batą, teisingumo gultą, palestinietiško pakabinimo priemonę, – šiuo metu nenaudojamą, bet netrukus atgysiantį.

*Baigęs rašyti turėsi... turėsi užtektinai jėgų, kad galėtum vėl matytis su kitais žmonėmis.*

*Ak, Ane, melavai už mus abu. Aš žinau, tu irgi žinai. Supratau iš tavo minos.*

Ribotos perspektyvos nuteikė siaubingai nemaloniai: šešias likusio gyvenimo savaites teks praleisti kenčiant sulaužytų kaulų keliamą skausmą ir atnaujinant pažintį su Mizere Častein santuokine Karmaikl pavarde, o vėliau Anė ji skubiai palaidos užpakaliniame namo kieme. Arba palaikęs sušers kiaulei Mizerei – *štai* kas atstotų savotišką teisingumą, kad ir koks nykus ir kraupus jis būtų.

*Tokiu atveju, nerašyk. Įsiutink ją. Juk Anė – vaikščiojantis nitroglicerino butelis. Krestelėk jį. Tegu sprogsta. Verčiau mirti, nei kankintis išsitiesus lovoje.*

Polas bandė įbesti žvilgsnį į lubose susipynusias raides N, tačiau beregint atsisuko į rašomąją mašinėlę, užkeltą ant komodos, nebylią, kupiną žodžių, kurių jis nenorėjo spausdinti, plačia šypsena rodančią spragą dantų eilėje.

*Abejoju, ar pats tu tiki, senas bičiuli. Manau, trokšti gyventi nepaisydamas jokio skausmo. Jei reikės kviesti Mizere bisui, taip ir darysi. Bent jau pamėginsi – tik pirmiau teks susidurti su manimi... o man nelabai patinka tavo veidas.*

– Kaip ir man – taviškis, – sukrenkštė Polas.

Prisivertė nusigręžti į langą, už kurio pradėjo snigti. Bet ganveik vėl ėmė dėbsoti į mašinėlę užvaldytas bjaurėjimosi ir susižavėjimo mišiniu, nė negalėdamas pasakyti,

kada tiksliai į ją įbedė akis.

## 25

Persikraustant į vežimėlį kūno nediegė taip smarkiai, kaip jis baiminosi, ir tai džiugino, nes ankstesnė patirtis bylojo, kad paskui, grįžus į lovą, skausmo bus *sočiai*.

Anė paliko padėklą su maistu ant komodos ir pristūmė neįgaliojo vežimėlį prie gulto. Pagelbėjo Polui atsisėsti, – dubens sritį nusvilino raižūs tvinkčiojimai, bet jie greitai atlėgo, – susilenkė, ir jos kaklas prisispaudė jam prie peties tarytum arklio sprandas. Vieną sekundės dalį jis jautė moters širdies pulsavimą ir iš šleikštulio perkreipė veidą. Tada ji dešine ranka tvirtai apvijo Polui nugarą, o kairiąją pakišo po strėngaliu.

– Kol tave perkelsiu, nejudink kojų žemiau kelių, – įspėjo Anė ir tiesiog leido jam nuslysti ant vežimėlio sėdynės. Lengvai kaip moteris, kuri įkiša knygą į tarpą lentynoje. Taip, ji – stipruolė. Neaišku, ar jis gebėtų įveikti Anę, net jeigu būtų geros fizinės formos. Žinant, kokia šioji dabar, jų susirėmimas primintų dvikovą, kurioje smulkutis komikas Volis Koksas grumtųsi su profesionaliu boksininku Rėjumi Mansiniu.

Ji padėjo lentą ant porankių.

– Matai? Tinka kaip nulieta, – tarė ir žengė link komodos paimti valgio.

– Ane?

– Ką?

– Ar galėtum apsukti rašomąją mašinėlę? Lai ji stovi klavišais į sieną.

Anė Vilks susiraukė.

– Kurių galų šito prašai?

*Nenoriu, kad ji man šieptųsi kiaurą naktį.*

– Dėl seno prietaro. Prieš sėsdamas rašyti, visuomet nuo savęs nugrėžiu mašinėlę. – Jis po pauzės pridūrė: – Tiksliau, taip elgiuosi kiekvieną vakarą, kol *dirbu*.

– Panašiai, kaip: „Nelipk ant šaligatvio įtrūkimų, kitaip mama neišvengs susirgimų?“ Jei tik įmanoma, niekada jų neužminu. – Anė perstatė įtaisą, ir nūnai šypsena jis terodė aklinai sienai. – Geriau?

– Kur kas.

– Koks tu *paikšelis*, – tarė ji, prisiartino ir ėmė jį maitinti.

## 26

Jis sapnavo Anę Vilks, kažkokio arabų kalifo rūmuose iššaukiančią demonus ir džinus iš lempų, skraidančią stebuklingu kilimu. Tam viražu lekiant pro šalį (jos plaukai plaikstėsi įkandin, akys atšiauriai plieskė, lyg ji būtų jūrų kapitonas, vedantis laivą tarp

ledkalnių), Polas pastebėjo, kad jame išausti žali ir balti raštai – Kolorade registruoto automobilio numerio ženklas.

*Seniai, labai seniai, – šūkavo Anė. – Seniai, labai seniai kai kas nutiko. Anais laikais, kai mano senelio senelis buvo vaikas. Tai istorija apie vargšą berniuką, ir kaip jam. Išgirdau ją iš žmogaus, kuris. Seniai, labai seniai. Seniai, labai seniai.*

## 27

Atsibudus paaiškėjo, kad Anė jį purto, o pro langą įžambiai krenta ryškos rytinės saulės šviesa – jau nebesnigo.

– Kelkis, miegaliau! – kone čireno ji. – Turiu jogurto ir skanų virtą kiaušinį – kai pavalgysi, tau bus metas sėsti prie darbo.

Jos veide išvydus nekantravimą, Polą apniko nauja keista emocija – viltis. Jis sapnavo, kad Anė Vilks pavirtusi Šecherezada, drūtas jos kūnas įsiaustas į permatomus apdarus, stambios kojos įspraustos į blizgučiais žioruojančias, rausvas kurpaites užriestomis nosimis, ji pati sklendo stebuklingu kilimu ir skanduoja burtažodžių galią turinčias frazes, kurios atveria duris į gražiausias istorijas. Bet Šecherezada iš tiesų buvo ne Anė, o *jis*. Ir jeigu Polas rašys ganėtinai įdomiai, jeigu ta moteris neišgalės jo nudobti, kol nesužinos, kaip baigsis įvykiai knygoje, visai nesvarbu, kaip dažnai ar griausmingai gyvuliški instinktai ją skatins tai padaryti, tikins, esą ji *turi* griebtis tokių veiksmų...

Gal jam visgi pasiseks išgyventi?

Pažvelgęs kitapus jos Polas sumetė, kad Anė pirmiau atsuko rašomąją mašinėlę ir tik tuomet jį pažadino. Prietaisas spinduliavo platų vypsni demonstruodamas ertmę dantų voroje, skelbdamas, kad puoselėti viltį yra gerai, siekti tikslo – kilnu, bet galų gale paskutinis žodis priklausys vien tik negailestingam likimui.

## 28

Ji nustūmė vežimėlį prie lango, kur Polą pirmąsyk po daugelio savaičių nupliskino saulė – jis kone girdėjo, kaip nesveikai perbalusi, vienur kitur menkutėmis pragulomis raibinama oda murma su pasitenkinimu ir dėkoja. Kambaryje stiklo pakraščius dailino šerkšno ornamentai, ir ištiesęs ranką jis jautė, kad langą tartum gaubia šalčio kupolas. Pojūtis vienu metu įkvėpė žvalumo ir sukėlė nostalgiją, kaip iš seno draugo gautas laiškelis.

Pirmąsyk po daugelio savaičių – rodės, lyg po kelerių metų – akiratyje atsivėrė geografinė erdvė, kuri skyrėsi nuo miegamojo su jo nekintančiais aspektais: mėlynais

sienų apmušalais, Triumfo arkos fotografija, be galo ilgu vasariu ir jį simbolizuojančiu rogėmis nuo kalno slystančiu berniuku (Polas nujautė, kad kepuraitę su bumbulu užsimovusio vaiko veidas atklys į mintis, kai tik sausis užleis vietą vasariui, net jeigu mėnesių kaitą jis išgyvens dar penkiasdešimt kartų). Naująjį pasaulį jis rijo akimis, apimtas entuziazmo, su kuriuo vaikystėje žiūrėjo pirmąjį savo filmą – „Bembį“.

Horizonto linija driekėsi netoliese, kaip įprasta Uoliniuose kalnuose, kur tolesnius vaizdus amžinai užstoja aukštai iškilusios pamatinės uolienos plokštės. Visiškai giedra padangė tvieskė nepriekaištinga ankstyvo ryto žydryne. Ant artimiausio kalno šlaito buvo patiestas žalias girios kilimas. Tarp namo ir miško plytėjo atviri plotai, apie septyniasdešimt akrų, apklotų žibančiu, tobulai baltu sniego sluoksniu. Sunku pasakyti, ką jis slėpė – dirbamą žemę ar pievą. Į atviro stačiakampio vaizdą įsiterpė tik vienas statinys: tvarkingas, raudonas tvartas. Kai ji pasakodavo apie naminius gyvulius arba niūriai kėblindavo palei langą, monolitiniu veidu blaškydama savo burnos kvapą, Polas įsivaizduodavo ūkinę kiuženą, nelyg iliustraciją iš vaikiškos knygos apie vaiduoklius: gegnėgaliai išlinkę ir nusvirę dėl sniego, kuris juos slėgė daugybę metų, langai dulkėti ir tamsūs, vienas kitas sudužęs ir uždengtas kartono lakštu, pailgos dvigubos durys iššokusios iš bėgelių ir svyrančios laukan. Bet švarutėlė, tamsiai raudonai dažyta konstrukcija su kreminės spalvos rėmjuostėmis atrodė kaip pasiturinčio žemvaldžio sklype suręstas, daržine apsimetantis penkių automobilių garažas. Priešais ją stovėjo džipas „Cherokee“, kokių penkerių metų senumo, tačiau puikiai prižiūrimas. Į šoną nuo pastato savadarbiuose mediniuose rėmuose dunksojo sniego valymo plūgas. Norint jį prijungti prie džipo, jai tereikėdavo atsargiai privažiuoti prie rėmų, kad kabliai mašinos korpuse susilygintų su skylėmis plūge, ir juos įtvirtinti fiksatoriumi paspaudus mygtuką prietaisų skydelyje. Ideali transporto priemonė moteriškai, gyvenančiai vienai ir neturinčiai kaimynų, į kuriuos galėtų kreiptis pagalbos (neskaitant tų nuokarų Roidmanų, bet Anė iš jų turbūt nepaimtų lėkštės su kiaulienos pjausniais, net jeigu merdėtų badu). Įvažą švariai nugremžta, kitaip tariant, ji išties naudodavosi plūgu, bet įžvelgti kelią Polui trukdė gyvenamasis namas.

– Kaip matau, gėriesi mano tvartu.

Jis krūptelėjęs atsigrėžė. Neapgalvotas staigus judesys prižadino snaudžiantį skausmą. Šis vangiai suurzgė blauzdų liekanose ir kairį kelią pakeitusiame rumbuotame druskos kupole. Apsivertė ant kito šono dilgindamas kūną iš kaulų urvo, kuriame buvo įkalintas, ir vėl sudėjo bluostą.

Ji laikė padėklą su valgiu. Minkštu valgiu ligoniams... tačiau regint maistą, ėmė gurgti skrandis. Šeimininkei einant per kambarį, Polas pamatė, kad ji avi batelius su kaučiuko padais.

– Taip, jis labai gražus.

Anė uždėjo lentą ant porankių, tuomet pastatė padėklą. Pristūmė kėdę prie vežimėlio ir atsisėdo stebėdama, kaip jis sotinasi.

– Jeckau kleckau! Niekas savaime netampa gražuoliu, ir, kaip sakydavo mano motina, sprendžiama ne iš kalbų, o iš darbų. Stengiuos, kad tvartas būtų dailus, antraip kaimynai pratrūktų liežuvauti. Jie ištisai ieško dingsties kibti prie manęs arba apkalbėti mane. Todėl rūpinuosi savo aplinka. Labai, labai svarbu, kad iš išorės viskas atrodytų puikiai. Jei šnekėtume apie tvartą, na, dėl jo prakaito lieti netenka, jei tik neapsikuiti. Grasiausia pluša – neleisti sniegui įlaužti stogo.

*Grasiausia pluša, – pagalvojo jis. – Atsimink frazę ir savo memuaruose – su sąlyga, kad tau pasitaikys galimybė juos rašyti, – įtrauk į Anės Vilks leksikoną. Drauge su „nuokara“, „jeckau kleckau“ ir panašiais žodeliais, kuriuos ilginiui, be abejo, išgirsiu.*

– Prieš dvejus metus paprašiau Bilio Heiveršamo stoge nutiesti šildymo juostas. Paspaudus jungiklį, jos įkaista, ir ledas sutirpsta. Bet šią žiemą jų greitai nebereikės. Žiū, sniego sluoksnis pats nyksta.

Kol jis stebeilijo į tvartą, šakutė su kiaušinio kąsniu sustingo pusiaukelėje iki burnos. Pakraigėje kadarojo varvekliai, ir nuo jų galiukų tiško vanduo. Kiekvienas lašas blykstelėdavo nukritęs į siaurą ledo išgraužą prie tvarto sienos.

– Oras jau įšilo iki septynių laipsnių, nors dar nėra net devintos ryto! – kryžstavo ji, ir Polo galvoje nušvito iš tėtančio sniego išlindęs, saulėje žėrintis užpakalinis „Camaro“ bamperis. – Aišku, tai ilgai nesitęs – mus dar užklups netikėtas atšalimas, gal net pora ar trys, ir tikriausiai dar viena smarki pūga, – bet pavasaris nebe už kalnų, ir, kaip sakydavo mano mama, viltys sulaukti pavasario tolygios viltims, kad egzistuoja rojus.

Jis grąžino šakutę į lėkštę neprisilietęs prie kiaušinio luistelio.

– Paskutinio kąsnio nebeįveiksi? Sotus?

– Taip, – patvirtino Polas mintyse regėdamas Roidmanus, automobiliu keliaujančius iš Saidvinderio, regėdamas skaisčią šviesos strėlę, kuri sminga poniai Roidman į veidą, priverčia ją susigūžti ir pakelti ranką sau prieš akis: *Kas ten, apačioje, Hamai?.. Tik neaiškink, kad kraustausi iš proto, nes papėdėje kažkas guli! Atspindžiai vos neišdegino man vyzdžio! Pavažiuk atgal, noriu dar kartą dirstelėti į šlaitą.*

– Gerai, išnešiu padėklą, o tu imsies darbo. – Anė jį apdovanojo labai šiltu žvilgsniu. – Nė nemoku apsaakyti, kaip džiaugiuosi.

Ji išėjo palikusi Polą sėdėti vežimėlyje ir žiūrėti, kaip nuo varveklių, kybančių po tvarto stogo kraštu, laša vanduo.

– Norėčiau kitokio popieriaus, jei tik galėtum nupirkti, – prabilo jis, kai Anė grįžo pasirengusi perkelti rašomąją mašinėlę ir stirtą lapų ant lentos.

– Kitokio nei šitas? – Ji patapšnojo per celofanu įsuptą „Corrasable Bond“ paketą. – Bet jis *brangiausias*. Aš *domėjausi* kainomis, kai užsukau į parduotuvę „Paper Patch“!

– Ar tau motina nesakė, kad brangiausias daiktas ne visada yra geriausias?

Anė apniuko. Norą teisintis nustelbė pasipiktinimas. Ji, Polo manymu, turėjo lydėti įtūžis.

– Ne. Bet sakė, ponuli Visažini, kad *šykštus* moka du sykius.

Tos moters nuotaikos, kaip jau tapo aišku, prilygo pavasariui Vidurio Vakaruose. Ji kupina tornadų, tik ir laukiančių progos įsisiautėti, ir jeigu Polas būtų ūkininkas, jis, pakėlęs akis į Anės veido spalvos dangų, kaipmat suburtų šeimos narius ir visus nugintų į rūsyje įrengtą slėptuvę. Jos kakta per stipriai nubalo. Šnervės ritmiškai išsiplėsdavo ir susitraukdavo – dėl to ji priminė gaisrą užuodusį žvėrį. Pirštai mikliai atsilenkdavo ir vėl gniaužėsi, kumščiuose spausdami nutvertą orą.

Supratimas, kad Anė jam reikalinga, ir jo paties pažeidžiamumas griausmingai ragino nesivelti į ginčus, verčiau ją nuraminti, kol dar yra laiko – *jei* tik yra, – kaip gentis iš Raiderio Hagardo istorijų ramintų įpykusią savo deivę nešdami auką jos stabui.

Tačiau kita asmenybės dalis, gudresnė ir ne tokia baikšti, perspėjo, kad jis nepajėgs atlikti Šecherezados vaidmens, jei persigąs ir sieks malšinti aistras kaskart, kai ji įsidūks. Toks jo elgesys skatins Anę dar labiau šėlioti. *Jeigu neturėtum, ko ši moteris taip trokšta*, – aiškino kita asmenybės dalis, – *ji tučtuojau būtų nuvežusi tave į ligoninę arba vėliau pribaugusi, kad apsisaugotų nuo Roidmanų* – nes, Anės manymu, pasaulis užgrūstas *Roidmanais*, nes, Anės manymu, jie tyko už kiekvieno krūmo. Ir jei tu, Poli, nedelsdamas nepasipriešinsi sumautai šliundrai, tikėtina, kad to nepadarysi niekada.

Ji ėmė alsuoti greičiau – kvėpavo bemaž per giliai, per dažnai. Spartėjo ir gniaužomų pirštų ritmas.

Polas žinojo, kad uždelsus jos atvėsinti nebepavyks, todėl sutelkė drąsos likučius ir desperatiškai pabandė išgauti reikiamas dygaus, bet veik atsainaus, irzlumo gaidas.

– Gal jau liaukis karščiavusis, – tarė. – Niršdama nieko nepakeisi.

Moteris suakmenėjo, tarsi Polas būtų skėlęs antausį, ir įsižeidusi dėbtelėjo į jį.

– Ane, – kantriai pridūrė jis, – mano prašymas visai paprastas.

– Tu vedžioji mane už nosies. Nenori kurti romano, todėl apgaulėmis mėgini atidėti darbo pradžių. Na jau ne! Nieko tau neišdegs. Nieko...

– Kvailystės. Argi aš minėjau, kad knygos nerašysiu?

– Ne... ne, bet...

– Būtent. Nes aš *rašysiu*. Jei prieitum, parodyčiau, dėl ko kils bėdų. Ir dar, paduok vebsterį.

– Ką?

– Rašiklių ir pieštukų indelį. Laikraščiuose kai kada vadinamą vebsteriu. Pagal Danielį Vebsterį, – sumelavo jis, pūsdamas miglą impulsyviai, bet veiksmingai, – susidūrus su

profesionalių kūrėjų pasauly, apie kurį nieko nenutuokė, Anę apėmė kaip niekad stiprus sąmyšis. Pastarasis dar kiek prasklaidė (ir taip nuslopino) įsiūtį; ji, rodos, nebenumanė, ar turi *teisę* pykti.

Kai Anė atnešė indelį ir juo tėsė per lentą, Polas nebyliai sušuko: *Po velnių! Aš laimėjau!* Ne, taip teigti ne visai tikslu. Laimėjo „Mizerė“.

*Ne, tai irgi prasilenkia su tiesa. Šecherezada. Laimėjo Šecherezada.*

– Kas toliau? – dirgliai paklausė ji.

– Žiūrėk.

Jis praplėšė „Corrasable Bond“ paketą ir ištraukė lapą. Ką tik nudrožtu pieštuku brūkštelėjo liniją. Tada stvėrė tušinuką ir lygiagrečiai pirmai gijai nubrėžė antrąją. Galop nykščiu perbraukė truputį grublėtą popieriaus paviršių. Ten, kur slinko pirštas, abu dryžiai išskydo – tušinuko žymė susitėpė mažiau nei pieštuko.

– Matai?

– Na ir kas?

– Juostos dažai taip pat terliosis, – atsakė jis. – Menkiau nei pieštuko grafitas, bet labiau nei rašiklio tušas.

– Nejau ruošiesi nykščiu brūžuoti kiekvieną puslapį?

– Per kelias savaites ar net dienas tekstas išsiterlins vien todėl, kad lapai trinsis vieni į kitus. O dirbant prie juodraščio, jie zulinsis be perstojo. Nes man nuolatos teks kilnoti popierius tikrinant vardus ar datas. Viešpatie, Ane, neskaitant kitų dalykų, šiame versle pirmiausia sužinai, kad ant „Corrasable Bond“ popieriaus spausdintų tekstų redaktoriai nemėgsta kone taip pat smarkiai, kaip ir rašytų ranka.

– Taip nekalbėk. Nepakenčiu, kai taip kalbi.

Polas į ją pažvelgė nuoširdžiai suglumęs.

– *Kaip* kalbu?

– Kai juodini talentą, kurį gavai iš Dievo, minėdamas, kad juo naudojies versle.

Negaliu to *pakęsti*.

– Atleisk.

– Taip, tau atsiprašyti derėtų, – bejausmiu tonu atsiliepė ji. – Taip pat sėkmingai galėjai save vadinti kekše.

*Ne, Ane, – ūmai įsiutęs pamanė jis. – Aš nesu kekšė. Rašiau „Greitus automobilius“, kad ja nebūčiau. Tiesą sakant, kaip tik todėl ir nužudžiau suknistą Mizerę. Į Vakarų pakrantę traukiau atšvęsti išsivadavimą iš kekšės būsenos. Bet kai patekau į avariją, tu išvilka mane iš sudaužyto automobilio ir nutrenkei atgal į devyniolikto amžiaus viešnamį. Du doleriai už greituką, bet jei duosi keturis, galėsi manim džiaugtis tiek laiko, kiek tik norėsi. Retsykiais matau, kaip žybsi tavo akys, ir suvokiu, kad giliai širdyje žinai, ką padarei. Prisiekusieji gal ir pripažino tave nekalta, nes sergi psichine liga, bet aš taip negalvoju. Ne, Ane, šitas vaikas taip negalvoja.*

– Taiklus komentaras, – sutiko jis. – O dabar grįžkim prie popieriaus temos...  
– To trydaliokiško popieriaus nupirksiu, – niūriai tarė ji. – Tik pasakyk kokio, ir nupirksiu.

– Klausyk, aš išvien su tavim...

– Nejuokink. Niekas nebuvo išvien su manim nuo tada, kai prieš dvidešimt metų pasimirė motina.

– Tikėk, kuo nori. Jeigu taip nuvertini save, kad netiki, jog esu dėkingas už išgelbėtą gyvybę... na, čia jau tavo problema.

Nuo Anės neatplėšdamas skvarbaus žvilgsnio Polas vėl pastebėjo, kaip jos akyse šmėžuoja abejonė, noras patikėti. Gerai. Labai gerai. Spoksojo į ją nutaisęs kaip galima nuoširdesnę miną, bet eilinį kartą įsivaizdavo smeigiantis stiklo šukę jai į gerklę, amžiams išliejantis kraują, kuris padėjo sukvošusioms smegenims atlikti savo funkcijas.

– Tau bent jau derėtų tikėti, kad esu išvien su *knyga*. Sakei ketinanti ją įrišti. Kiek suprantu, įriši rankraštį? Mašinėle prirašytus puslapius?

– Žinoma.

*O kaipgi kitaip. Jei nugabentum tekstą pas spausdintoją, jam galbūt kiltų šiokių tokių klausimų. Taip, tu nepažįsti knygų ir leidybos pasaulio, bet nesi visiška naivuolė. Polas Šeldonas dingęs, o tavo spausdintojas, ko gero, atsimintų gavęs knygos storio rankraštį su garsiausia Polo Šeldono veikėja, ir maždaug tuo metu, kai rašytojas prapuolė, ar ne? Bent jau atsimintų instrukcijas – tokias keistas, kad jų neužmirštų jokie spausdintojai. Reikia vienos romano storio kopijos.*

*Tik vienos.*

*„Kaip moterį apibūdinau, pareigūne? Na, ji drūta. Tarsi akmeniniai stabai iš H. Raiderio Hagardo istorijų. Minutėlę, dokumentuose užsirašiau jos pavardę ir adresą. Tuo patikrinsiu sąskaitų nuorašus...“*

– Nebloga mintis, – pagyrė jis. – Įrištas rankraštis gali būti velnioniškai gražus. Atrodyti kaip foliantas. Bet knyga turėtų gyvuoti ilgai, ir jeigu savąją rašysiu ant „Corrasable Bond“ popieriaus, po dešimtmečio tau beliks šūsnis tuščių puslapių. Nebent prie jos, nukištos ant lentynos, niekada nesiliestum.

Bet Anė nenorėtų taip elgtis. O Dieve, ne. Jei magėtų kas dieną, gal net kas kelias valandas, čiupti savo tomą ir piktdžiugiškai juo gėrėtis.

Moters veidą sukaustė keista šalta išraiška. Jam nepatiko užsispyrimu, kone demonstratyviu kietasprandiškumu atsiduodantis žvilgsnis. Įvertinti jos pykčio lygį Polas gebėjo, bet naujoji mina kažkuo buvo ir vaikiška, ir miglota.

– Tau nebereikia nieko aiškinti, – tarė ji. – Jau sakiau, kad popieriaus nupirksiu. Kokio norėsi?

– Kanceliarinių prekių parduotuvėje, kurioje lankeisi...

– „Paper Patch“.

– Taip, „Paper Patch“. Tenai paprašyk dviejų pakų – kiekviename yra po penkis šimtus lapų...

– Žinau. Aš nesu kvaila.

– Be abejo, ne, – atsiliepė jis dar labiau sunerimęs. Sopulys vėl ėmė niurnėti kojose, bet jo balsas garsiau skambėjo ties dubenkauliu – Polas sėdėjo beveik valandą, ir žemiau juosmens išnarinti sąnariai dėl to reiškė nepasitenkinimą.

*Tvardykis, dėl Dievo meilės – neprarask visko, ko pasiekei.*

*Ar aš tikrai ko nors pasiekiau? Gal tik save apgaudinėjau?*

– Nupirk du pakus kopijavimo popieriaus. Tiks „Hammermill Bond“, neblogas ir „Triad Modern“. Du pakai tokio popieriaus kainuos mažiau nei vienas „Corrasable Bond“ ir jų užteks tiek juodraščiui, tiek švarraščiui.

– Važiuosiu tuojau pat. – Ji staiga pašoko.

Polas nusigando sumetęs, kad Anė ruošiasi vėl jį palikti be vaistų ir šįsyk vežimėlyje. Galūnės jau maudė, ir, kol ji parvyktų iš miesto, – net jeigu skubėtų, – skausmas taptų pasibaisėtinas.

– Nebūtina, – bemat patikino. – „Corrasable Bond“ lapai pravers spausdinant pradinį tekstą – man vis vien teks jį perrašyti...

– Tik paikas žmogus kibtų į gerą darbą pasitelkęs blogą įrankį. – Ji griebė „Corrasable Bond“ paketą, į gumulą sumaigė lapą su dviem išteptomis linijomis, viską bloškė į šiukšliadėžę ir vėl atsigrėžė. Ledinė kietakaktės mina dengė veidą it kaukė. Akys žvilgėjo kaip dulsvos dešimties centų monetos. – Keliausiu į miestą. Žinau, nori pradėti rašyti kuo greičiau, nes *esi išvien su manim...* – paskutinius kelis žodžius tarė su svilinančiu sarkazmu (ir, Polo nuomone, stipresne savinieka nei pati numanė), – ...ir, kad nešvaistyčiau laiko, nė neperkelsiu tavęs į lovą.

Anei nusišypsant, lūpas iškreipė groteskiškas marionetės vypsniš. Avėdama tylus slaugės batelius prislinko prie lovos ir palietė jo plaukus. Polas sutirtėjo. Mėgino suvaldyti drebulį, tačiau jam nepasisėkė. Bedvasė jos šypsena tapo platesnė.

– Nors, kaip įtariu, darbą prie „Mizerės sugrįžimo“ teks dienai atidėti... gal dviem... ar net trims. Dėl skausmo. O gaila. Šaldytuve jau vėsinau šampaną. Turėsiu butelį grąžinti į sandėliuką.

– Ane, jo imtis galėsiu, jei tik tu...

– Ne, Polai. – Ji žengė prie durų ir atsuko akmeninį veidą. Gyvybingumu tryško vien po atsikišusia kakta slypinčios akys, tos dulsvos dešimties centų monetos. – Bet prieš išeidama duosiu peno apmąstymams. Turbūt galvoji, kad tau išdegs mane apkvailinti, kaip nors prigauti. Suprantu, kad aš panaši į lėtapėdę mulkę. Bet nesu nei lėtapėdė, nei mulkė.

Jos veidas tarsi suiro. Ledinio užsispyrimo kaukė sudužo į šipulius, ir pro juos prasišvietė beprotiškai įtūžusio vaiko išraiška. Polas akimirka buvo tikras, kad jį numarins užplūdęs nepakeliamas siaubas. Ar jis tikėjosi paėmęs viršų? Išties? Kaip galima vaidinti Šecherezadą, kai tavo įkalintoja pamišusi?

Anė nuskuodė per troškų ligonio kambarį kilnodama stambias kojas, lankstydamą kelius, švytuodama alkūnėmis pirmyn atgal nelyginant stūmokliais. Plaukai, ištrūkę iš juos prilaikančių segtukų, plaikstėsi ir kratėsi aplink veidą. Prie Polo ji lėkė anaip tol ne tyliai, veikiau kaip Galijotas, žygiuojantis į Kaulų slėnį. Ant sienos baugščiai subarškėjo Triumfo arkos nuotrauka.

– *lil-ach!* – užstaugė ir kumščiu smogė per išsipūtusį druskos kupolą, kuriuo buvo virtęs kairys jo kelis.

Polas Šeldonas atmetė galvą ir suklykė, jam ant kaktos bei kaklo išpampo venos. Nuo kelio šovęs skausmas įsiautė jį į balzganą spindesį, koks nutviska novos viduryje.

Ji stvėrė rašomąją mašinėlę ir tėsė ant židinio atbrailos, sunkų metalinį įtaisą pakėlusį lengvai, kaip tuščią kartoninę dėžę.

– Ką gi, sėdėk... – Anei praviepus lūpas, jos bruožus vėl sudarkė toji grimasa, – ...ir pagalvok, kas čia vadovauja, pagalvok apie įvairius būdus, kuriais galiu tave įskaudinti, jeigu elgsies negražiai arba bandysi mane apmauti. Sėdėk ir plyšauk, kiek širdis geidžia, nes niekas tavęs neišgirs. Pas mane neužsuka nė gyvos dvasios, mat visi žino, kad Anė Vilks be vieno šulo, žino, ko ji prikretė, nors ir buvau pripažinta nekalta.

Nužingsniavusi prie durų atsisuko, o Polas suspiegė neabejodamas, kad Anė antrą kartą puls jį tartum bulius, ir taip privertė ją dar plačiau išsišiepti.

– Pasakysiu tau dar kai ką, – švelniai pridūrė ji. – Žmonės įsitikinę, kad išlipau sausa iš balos, ir jie neapsirinka. Pagalvok apie tai, kol važiuosiu į miestą pirkti tavo trydaliokiško popieriaus.

Nėrė per slenkstį ir taip trenkė durimis, kad namas suvirbravo. Pasigirdo rakinamos spynos traškesys.

Jis nugara įsirėmė į atlošą drebdamas visu kūnu, tramdydamas virpulį, nes šis kurstė sopulius, bet neįstengdamas susiturtėti. Mintyse nepaliaujamai regėjo, kaip ji atskuodžia per miegamąjį ir kumščiu žiebia per sutrupėjusį keli, galingai it pasigėręs, iširdęs tipas, kuris talžo ažuolinį baro paviršių, nepaliaujamai juto, kaip jį praryja klaikioji melsvai balta dieglių nova.

– Meldžiu, Viešpatie, meldžiu, – suvaitojo jis, kai lauke užkriokė džipas „Cherokee“. – Meldžiu, Viešpatie, meldžiu... išgelbėk mane arba nužudyk... išgelbėk arba nužudyk.

Variklio griausmas nutolo keliu, o Dievas, neišpildęs nė vieno prašymo, paliko jį lieti ašaras ir kęsti skausmą, kuris galutinai pakirdęs raižė visą kūną.

Vėliau jam dingtelėjo, kad amžinai įnoringas pasaulis kitus jo veiksmus vertins kaip žygdarbius. Ir Polas greičiausiai tam neprieštaraus – nors jis sukaupęs jėgų likučius tesigriebė savisaugos priemonių.

Sąmonės užkaboryje nuvilnijo kažkokio pašėlusiai entuziastingo sporto komentatoriaus – Hovardo Koselio, Vornerio Vulfo ar visų laikų didžiausio pakvaišėlio Džonio Mosto – balsas, dėstantis įvykių eigą, sakytum, pastangos nusikasti iki Anės medikamentų atsargų, kol skausmas jo nenugalabijo, būtų kažkoks keistas sportinis renginys – tarkim, bandomasis „Pirmadienio vakaro futbolo“ pakaitalas. Ir kaip tokia sporto šaka vadintųsi? Bėgimu prie opioidinių vaistų?

– Tiesiog *negaliu* patikėti, kokią ištvermę šiandien rodo tas vaikas Šeldonas! – Jo galvoje džiūgavo komentatorius. – Vargu ar kas iš žmonių Anės Vilks stadione – arba sėdinčių prie televizorių ekranų – manė, kad po sugerto smūgio jis turi bent *menkiausią šansą* pajudinti vežimėlį, bet atrodo... o taip! Vežimėlis slenka! Peržiūrėkime pakartojimą!

Prakaitas sruvo kakta ir dilgino akis. Jis nulaižė ašarų bei druskos mišinį nuo lūpų. Drebulys neslopo. Fizinė kančia prilygo pasaulio pabaigai. *Gyvenime ateina akimirka, – pagalvojo, – kai beprasmiškos tampa pačios kalbos apie skausmą. Niekas nežino, kad egzistuoja toks stiprus skausmas. Niekas. Jautiesi tarsi apsėstas demonų.*

Veikti skatino vien tik mintis apie kapsules, apie name saugojamą novrilį. Užrakintos miegamojo durys... galimybė, kad vaistų neras vonios kambaryje pirmame aukšte, kaip pats vylėsi, ir jie bus paslėpti kitur... tikimybė, kad Anė netikėtai grįš ir jį užklups... visa tai neturėjo reikšmės, visa tai tebuvo šešėliai, nudrikę įkandin sopulių. Kai susidurs su problema, tada ją ir spręs, arba mirs. Ir tiek.

Sukrutus liepsnos, kurios plieskė žemiau juosmens ir kojose, dar labiau įsisiautėjo verždamos galūnes kaip diržas, nusėtas įkaitusiais, odą badančiais spygliais. Bet vežimėlis *pajudėjo*. Labai lėtai pajudėjo.

Polas sukorė apie metrą, kai suprato nuriedėsiąs palei duris į tolimiausią kampą, jeigu nepajėgs pakeisti krypties.

Įsikabino į dešinį ratą krūpčiodamas

*(mąstyk apie kapsules, apie palaimą teikiančias kapsules)*

ir užgulė jį visu svoriu. Gumai cypiant į medinės grindis, rodė, kad nuo jų sklinda pelių spygavimas. Polas spustelėjo ratą stipriau – glebni raumenys virpėjo kaip želė, lūpos atvipo nuo griežiamų dantų, – ir vežimėlis pasisuko.

Suėmęs abu ratus vėl leidosi pirmyn. Šįkart įveikė pusantro metro, kol sustojo atsitiesti. Ir nuleipo.

Atgal į pasaulį atpleveno po penkių minučių, galvoje skambant sporto komentatoriaus balsui:

– Jis vėl žada brautis į priekį! To vaikio Šeldono valia *neįtikėtina!*

Sąmonės paviršiuje tevyravo skausmas. Akių obuolius kraipė jos gelmės. Polas aptiko, ko dairėsi, netoli durų ir privažiavo prie jų. Susilenkė, deja, pirštų galiukai pakibo už septynių, aštuonių centimetrų nuo grindlentės, ant kurios gulėjo vienas iš dviejų ar trijų segtukų, išskriejusių iš plaukų, kai Anė jį užsipoilė. Jis prikando lūpą nė nejausdamas, kaip prakaitas teka veidu bei kaklu ir tamsina pižaminius marškinius.

– Abejoju, ar jis pasieks segtuką, bičiuliai – mėginimas *fantastiškas*, bet jam lemta baigtis nesėkme.

O gal ir ne.

Jis leido sau sudribti dešinėje vežimėlio pusėje, iš pradžių versdamas save nepaisyti dešiniame šone kerojančio skausmo, kurį jautė nelyg augantį spaudimo burbulą, koks iškyla nedaigaus danties vietoje, bet galiausiai pasidavė ir suriko. Pasak Anės, niekas jo neišgirs bet koku atveju.

Pirštų galai, vis dar nutolę per du tris centimetrus nuo grindų, siūbavo tiesiai virš segtuko, ir dešinys klubas, regis, baudėsi išsprogti šlykščiais baltais suskystėjusių kaulų drebučiais.

*Dieve, maldauju, maldauju, padėk man...*

Nors kūną diegė, jis pasviro dar smarkiau. Pirštai prilietė segtuką ir viso labo pastūmė per pusę centimetro. Polas persikreipęs dešinėn kiek paslydo sėdyne ir, skausmui nutvilkius kojų apačią, vėl sukliegė. Akys virto iš akiduobių, žandikaulis buvo nukaręs, liežuvis – išsikišęs tarp dantų kaip ritininių užuolaidų rankenėlė, ir nuo jo ant grindų varvėjo seilių lašeliai.

Galop nutvėrė segtuką... sugnybo tarp pirštų... vos nepametė... bet po sekundės sugniaužė kumštyje.

Pastangos išsitiesti stačiam jį vėl nugramzdino į sopulių liūną; kai susidorojo su tuo darbu, kurį laiką sėdėjo bejėgis, švokšdamas, atlošęs galvą, kiek leido kieta vežimėlio atrama, numetęs segtuką ant porankius slegiančios lentos. Minutę kitą įtikėjo, kad tuoj apsisvems, vis dėlto pykinimo pojūtis atlėgo.

*Ką tu darai?* – nuilsusiu, bet priekaištingu balsu paklausė dalis jo sąmonės. – *Lauki, kol skausmas apmaš? Taip nenutiks. Ji amžinai cituoja savo motiną, bet taviškė irgi galėjo pasiūlyti kelis posakius, ar ne?*

O taip.

Atkraginęs galvą prakaito blizginamu veidu ir prie kaktos prilipusiais plaukais, Polas garsiai vieną ištarė tarytum užkeikimą:

– Pasauly yra fėjų, ir elfai tikriausiai gyvuoja, bet Dievas remia tuos, kurie sau padėt nedvejoja.

*Aha. Todėl liaukis lūkuriavęs, Poli, nes čionai gali atsibelsti vienintelis elfas – Anė Vilks, visų šulų šulas.*

Jis lėtai nuritino vežimėlį prie pat durų. Anė jas užrakino, bet Polas spėjo gebėsiąs atšauti spyną. Tonis Bonasaras, šiuo metu tesantis vienu iš daugybės juosvų pelenų trupinėlių, vogdavo mašinas. Ruošdamasis rašyti „Greitus automobilius“ Polas gilinosi į ratų nuvarymo metodus, ir jam pagalbos ranką ištiesė buvęs faras Tomas Tvaifordas, kietas vyrukas. Šis parodė, kaip atgaivinti variklį sujungiant laidus, kaip atidaryti dureles naudojantis lanksčia metaline juosta, vagišių praminta „laibuku“, kaip išjungti signalizaciją.

*Arba, pavyzdžiui, – vieną pavasario dieną, prieš dvejus su puse metų Niujorke aiškino Tomas, – tu nenori gvelbti automobilio, nes vairuoji nuosavą, tik jam stinga degalų. Turi žarnelę, bet mašina, iš kurios tikiesi nemokamai gauti benzino, aprūpinta rakinamu bako dangteliu. Ar dėl to kils problemų? Ne, jei žinai, kaip elgtis, nes išlaužti didumą dangtelių spynų yra vieni niekai. Pakanka segtuko.*

Polas užtruko penkias begalines minutes, kol, stumdydamas vežimėlį pirmyn atgal, pasuko jį, kaip norėjo, ir dabar kairiuoju ratu beveik lietėsi prie durų.

Vidury metalinės plokštelės žiojinti rakto skylutė buvo senamadiška ir priminė Džono Tenielio iliustracijas iš „Alisos Stebuklų šalyje“. Jis vos vos pasislinko ant sėdynės – tuo pat metu suaikčiojo – ir dirstelėjo pro kiaurymę. Matė trumpą koridorių, akivaizdžiai vedantį į svetainę, kur grindis dengė tamsiai raudonas kilimas, stovėjo senoviška sofa, apmušta į kilimo audinį panašia medžiaga, ir šviestuvai su kutais papuoštu gaubtu.

Jam į akis krito koridoriaus pusiaukelėje, kairėje pusėje, atvertos durys. Širdis suskato plakti sparčiau. Už jų, labiausiai tikėtina, buvo pirmame aukšte įrengtas vonios kambarys – iš tos vietos dažnai atsklisdavo tekančio vandens garsai (kaip anuomet, kai Anė pripildė kibirą, iš kurio jis gėrė su tokiu užsidegimu) ir, beje, argi ne iš ten ji visada ateidavo prieš duodama kapsulių?

Polas manymu, būtent iš ten.

Jam siekiant pakelti segtuką, tas iškrito iš pirštų ir nučiuožė iki lentos krašto.

– Ne! – sukrenkštė jis ir delnu tvojo per geležėlę, kol toji nenukrito ant grindų. Suspaudė kumštyje, o paskui vėl nukeipo.

Kiek laiko prabėgo, Polas nenutuokė, bet nujautė, kad antrąjį sykį alpulys truko ilgiau. Sopuliai – neskaitant siaubingo skausmo kairiame kelyje – mažumėlę susilpnėjo. Segtukas buvo ant lentos, užmestos ant vežimėlio porankių. Šįkart, prieš jį suimdamas, Polas pamankštino pirštus.

*Tu nevirpėsi, – tarė sau ištiesinęs metalinį virbą. – Įsikalk į galvą. – TU NEVIRPĖSI.*

Kai ištiesė dešinę ranką su segtuku ir jį kyštelėjo į skylę, vaizduotėje  
(tokioje lakioje!)

nušvito įvykius atpasakojantis sporto komentatorius.

Prakaitas šliaužė veidu kaip riebalai. Jis įtempė ausis... ir, svarbiausia, stengėsi *pajusti* mechanizmą.

*Pigios spynos svirtelė – kaip pavažėlė.* – Tomas Tvaifordas pademonstravo, kaip ji juda, sumojuodamas ranka. – *Nori apversti supamąjį krėslą? Lengviau negu lengva, ar ne? Įsikimbi į pavažas ir nutrenki sumautą daiktą... Niekų darbas. Tiek tereikia ir knebinėjant šitokią spyną. Nustumi svirtelę aukštyn ir skubiai atidarei bako dangtelį, kol jis vėl neužsirakino.*

Jis užkabino svirtelę du sykius, bet segtukas kaskart nuslysdavo, jos nė nepakrutinės. Metalinis virbas jau linko. Dar du ar trys mėginimai, ir geležėlė, ko gero, sulūš.

– Meldžiu, Viešpatie... – Polas vėl įbruko segtuką į plyšį. – Na, ką pasakysi? Suteiksi šiam vaikiui atokvėpį? Prašau tik tiek.

(„Bičiuliai, Šeldonas pasirodė didvyriškai, bet tai, manau, paskutinis jo bandymas. Žiūrovų minia nuščiuvo...”)

Jis užsimerkė ir, galvoje blėstant sporto komentatoriaus balsui, gosliai įsiklausė į tylų segtuko barškesį spynoje. Galų gale! Pasipriešinimas! Svirtelė! Polas išvydo ją, gulinčią mechanizme, kaip riesta supamojo krėslo pavaža, neleidžiančią liežuveliui judėti iš vietos, neleidžiančią *jam* judėti iš vietos.

*Vieni niekai, Polai. Tik nesikarščiuok.*

Bet neprarasti šaltakraujiškumo sudėtinga, kai tavo kūną taip nuožmiai varsto diegliai.

Kaire ranka, pakišta po dešiniąja, griebėsi už rutulinės rankenos ir ėmė švelniai spausti svirtelę. Dar truputį... dar truputį...

Mintyse regėjo, kaip dulkėtoje, ankštoje nišoje pradeda linguoti supamasis krėslas, regėjo, kaip į duris pamažu traukiasi liežuvėlis. Jam nebūtina vidun įsiskverbti iki pat galo, o Dieve, ne – nėra jokio reikalo apversti krėslo, šnekant Tomo Tvaifordo metaforomis. Vos tik išnirs iš staktos... užteks pastumti...

Polas juto, kad segtukas riečiasi ir kartu sprūsta iš gniaužtų, tad, apimtas nevilties, paspaudė svirtelę kaip įmanoma stipriau, pasuko rankeną ir kirto per duris. Sulig skardžiu *spragtelėjimu* virbelis lūžo pusiau, viena dalis pasiliko spynoje, ir jis apatiškai nusprendė pralaimėjęs, bet po sekundės durys iš lėto atsivėrė – užrakto liežuvėlis kyšojo iš metalinės plokštelės kaip plieninis pirštas.

– Jėzau, – išlemeno. – Ačiū tau, Jėzau.

*Peržvelkime vaizdo įrašą!* – Polo galvoje džiugiai sušuko Vornieris Vulfas, kai tūkstančiai žiūrovų Anės Vilks stadione – jau nekalbant apie milijonus, sėdinčius prie televizorių namuose – prapliupo griausmingomis ovacijomis.

– Ne dabar, Vorneri, – sukvarškė jis ir kibo į varginantį, ilgą darbą – vėl įniko vairuoti vežimėlį pirmyn atgal, kad galėtų tiesiu taikymu prasmukti pro tarpdurį.

## 31

Vieną baugią – ne, ne šiaip baugią, o klaikiai šiurpią, košmarišką – akimirką atrodė, kad ratai neišsitelks tarp durų rėmų. Vežimėlis buvo per platus vos penkiais centimetrais, bet tai – penkiais centimetrais per daug. *Anė jį pristatė sulankstyta, va kodėl iš pradžių nutarei matantis prekių vežimėlį*, – rūškanai informavo sveikas protas.

Prasigrumti per slenkstį – vargais negalais – Polas sugebėjo atsigręžęs tiesiai į duris ir pasviręs į priekį tiek, kad abiem rankomis įsikabintų į staktą. Ratų ašies gaubteliai sudžeržgė į medieną, bet išsigauti iš kambario pasisekė.

Kitapus slenksčio jis vėl nugeibo.

## 32

Miglą galvoje prasklaidė jos šūksnis. Polas atsimerkė ir pamatė, kad namo šeimininkė į jį pakreipusi dvivamzdį šautuvą. Jos akys tūžmingai blykčiojo. Dantis žvilgino seilės.

– Jei taip geidi laisvės, Polai, mielai ją tau suteiksiu, – prabilo Anė.

Ir atlaužė abu gaidukus.

## 33

Jis krūptelėjo įsitikinęs, kad tuojau driokstelės šūvis. Bet moteris, žinoma, priešais nestovėjo; sąmonė jau buvo suvokusi vaizdą esant sapnu.

*Ne, čia ne sapnas, o perspėjimas. Ji gali parlėkti bet kada. Bet kuriuo metu.*

Pro pusiau pradarytas vonios kambario duris plintanti šviesa pasikeitė, tapo ryškesnė. Jau, regis, vidurdienis. Polui norėjosi, kad laikrodys imtų mušti valandą ir taip praneštų, ar jis neapsirinka, bet laikrodys užsispyręs neišspaudė nė garso.

*Anąkart ji dinga penkiasdešimčiai valandų.*

*Teisingai. Šįsyk galbūt neparsibels aštuoniasdešimt. Arba jau po penkių sekundžių išgirsi, kaip džipas atburzgia į kiemą ir sustingsta. Ei, bičiuli, negi nežinojai, kad žmonės iš orų tarnybos gali įspėti dėl tornado grėsmės, bet jie nė velnio nenutuokia, kada ir kur viesulas įsišėls?*

– Tai jau tikrai, – tarė Polas, nuritino vežimėlį iki vonios kambario ir užmetė akį vidun – patalpa asketiškos išvaizdos, nuklota šešiakampėmis baltomis plytelėmis. Prie vienos sienos, ant žvėries letenos formos kojelių, riogsojo vonia, po kurios čiaupais

plėtėsi rūdžių vėduoklės, ir šalia jos buvo spinta. Ties priešinga siena matyti kriauklė. Virš pastarosios įtaisyta vaistų spintelė.

Kibiras grindims plauti įkeltas į vonią – Polas įžiūrėjo plastikinį jo viršų.

Koridoriuje nestigo erdvės, kad pavyktų atsukti sėdynę priekiu į duris, bet rankas jau drebino nuovargis. Vaikystėje jis buvo silpnas berniukas, tačiau suaugęs rūpinosi fizine forma, deja, dabartiniai ištižę raumenys priklausė ligoniui, ir tvirtą vyrą vėl pakeitė gležnas mažylis, tarsi bėgiojimą, plaukiojimą baseine ir raumenų pumpavimą treniruokliu „Nautilus“, kuriems pašventė tiek daug laiko, Polas tebūtų sapnavęs.

Na, bent jau tarpduris platesnis – ne kažin kiek, bet užtektinai, kad važiuodamas į vonios kambarį nestėrtų iš siaubo. Nors peršokant slenksčio iškilumą, vežimėlį krestelėjo, paskui kieti guminiai ratai sklandžiai nuriedėjo plytelėmis. Jis užuodė gaižų kvapą, kurį automatiškai siedavo su ligoninėmis – veikusiai dezinfekcijos priemone „Lysol“. Klozeto nerado, kaip ir tikėjosi – nuleidžiamas vanduo visąlaik šniokšdavo antrame aukšte, įskaitant, tiesą sakant, ir tuos kartus, kai jis nusišlapindavo į basoną. Čionai išvydo tik vonią, prausyklę ir spintą pravertomis durimis.

Polas nužvelgė tvarkingas mėlynų rankšluosčių ir frotinių audinių stirtas – tiek vieni, tiek kiti pasirodydavo akiratyje, kai Anė jį prausdavo kempine, – vėliau sutelkė dėmesį į vaistų spintelę, pakabintą virš kriauklės.

Nepasiekiamą.

Kad ir kaip įsitempė keldamas ranką, pirštų galus nuo spintelės vis vien skyrė ne mažiau kaip dvidešimt centimetrų. Suprato, kad atstumas per didelis, tačiau nesiliovė bandęs jo įveikti: atsisakė patikėti, jog Likimas, Dievas ar Balažin Kas elgtųsi taip žiauriai. Priminė gynėją, žūtbūt mėginantį nutverti už beisbolo aikštės ribų skriejantį kamuoliuką, kurio neturi jokių galimybių sugauti.

Pro lūpas ištrūko sąmyšio kupina, skausminga aimana, jis nuleido ranką ir atsilošė. Sąmonėje sėdo pilkšvas debesis. Polas jį nuginė sukaupęs valios jėgas, pasidairė ko nors, kuo atšautų spintelę, ir pastebėjo į kampą įremtą mėlyną plaušinės šluotos „O-Cedar“ kotą.

*Ketini juo naudotis? Rimtai? Turbūt galėtum. Atplėštum dureles ir išmuštum turinį į praustuvę. Bet buteliukai sudužtų, ir net jeigu jų nebūtų – mažai tikėtina, nes visi žmonės vaistų spintelėse laiko bent jau burnos skalavimo skysčio butelius ar kažką panašaus, – tu niekaip nepajėgtum visko grąžinti į vietą. Kas bus, kai ji parsidangins ir ras jovalą?*

– Kaltę versiu Mizerei, – sukrankė jis. – Paskelbsiu, atseit Mizerė apsilankė ieškodama tonizuojančio preparato, kuris prikeltų ją iš mirusiųjų.

Polas ūmai pravirko... bet akys, nors ir temdomos ašarų, tebezondavo patalpą, žvalgėsi bent kokių daiktų, kurie jį įkvėptų, suteiktų progą, tiesiog, velniai rautų, pro...

Tankiai alsuodamas vėl atsigrižo į didžiąją spintą, ir jam užgniaužė kvapą. Akys suapvalėjo.

Į lentynas su šūsnimis pagalvių užvalkalų, sulankstytų paklodžių, frotinių audinių ir rankšluosčių jis iš pradžių žvilgterėjo prabėgomis, bet dabar spoksojo į *grindis*, ant kurių rikiavosi daugybė kartoninių dėžių su farmacijos įmonių pavadinimais. Vienos pažymėtos UPJOHN, kitos paženklintos LILLY, trečios – CAM PHARMACEUTICALS.

Jis staigiai pasuko vežimėlį, pajuto skausmo dūrį, bet dėl to nekvaršino galvos.

*O Dieve, kad tik tenai nebūtų sudėtos jos šampūno atsargos, tamponai, šventosios senosios motinėlės fotografijos arba...*

Polas sugraibė vieną dėžę, ištraukė iš spintos ir atlenkė užvartus. Nei šampūno, nei „Avon“ produktų mėginių. Nė iš tolo. Vien bet kaip sukrauti medikamentai, dauguma kurių buvo pakeliuose su užrašu PAVYZDYS. Ant dugno ritinėjos kelios palaidos, įvairiaspalvės tabletės ir kapsulės. Dalį vaistų, tokius kaip motrimą ir padidėjusį kraujospūdį mažinantį lopresorį, kurį jo tėvas gėrė paskutinius trejus savo gyvenimo metus, Polas atpažino. Su kitais gyvenime nebuvo susidūręs.

– Novrilis, – murmėjo karštligiškai naršydamas dėžes, jausdamas, kaip veidu žliaugia prakaitas, kaip smilksi ir tvinkčioja kojos. – Novrilis, kur sušiktas *novrilis*?

Jokio novrilio. Jis uždengė dėžę ir įstūmė į spintą, bet tik maždaug ten pat, iš kur ją iškrapštė. Koks skirtumas – toji skylė, šiaip ar taip, panaši į sąvartyną.

Polas stipriai palinko kairėn ir įstengė sugriebti antrą dėžę. Atidaręs ją negalėjo patikėti tuo, ką mato.

Darvonas. Darvosetas. Darvono junginys. Morfosas ir sudėtinis morfozas. Libriumas. Valiumas. Ir Novrilis. Dešimčių dešimtys pavyzdžių pakelių. Žavingų. Mielų. Žavingų, mielų, palaimintų. Jis praplėšė vieną ir rado į mažučius lizdus įkištas kapsules, kurias kas šešias valandas gaudavo iš Anės.

DRAUDŽIAMA IŠDUOTI BE GYDYTOJO RECEPTO, buvo užrašyta ant pakelio.

– O Jėzau, daktaras jau *vietoje*, – ėmė kūkčioti jis, dantimis nudraskė celofaną ir sukramtė tris kapsules beveik neįsijusdamas pasiutiškai kartaus skonio. Galiausiai nukreipė akis į kitas penkias celofanu aptrauktoje, sumaitotoje plokštelėje ir po pauzės nugurgė ketvirtą.

Skubiai apsidairė įrėmęs smakrą į krūtinkaulį, po patalpą šaudydamas saktu, bet gąslu žvilgsniu. Suvokė, kad palengvėjimui atplūsti dar per anksti, tačiau jį *juto* – prisikasti iki kapsulių, rodos, buvo svarbiau, negu nuryti vaistus. Jam tartum kažkas suteikė mėnulio ir potvynių kontrolę – arba Polas *pats* ją perėmė. Mintis nepaprasta, pribloškianti... sykiu gąsdinanti, papildyta užuominomis į kaltės pojūtį ir šventvagystę.

*Jeigu ji dabar grįžtų...*

– Gerai jau, gerai. Viskas aišku.

Žiūrėdamas į dėžes pasvarstė, kiek pakelių galėtų nušvilpti, Anei nepastebint, kad jos atsargas apgraužė peliukas vardu Polas Šeldonas.

Jis sukriženo palengvėjimo sklidiną, šaižiu balsu, ir suprato vaistų poveikį jaučiantis ne vien kojose. Šnekant vulgariai, ką tik susivertė jam būtina kvaišalų dozė.

*Judinkis, mulki. Nėra laiko kiurksoti apspangus ir tuo mėgautis.*

Priglaudė penkis pakelius – iš viso trisdešimt kapsulių. Turėjo tvardyti, kad daugiau nė vienos neįsimestų į burną. Ranka pamaišė dėžėje likusius paketėlius ir buteliukus vildamasis, kad jie susijauks į daugmaž tokią pat makalynę, kokią teko išvysti atlanksčius užvartus. Tada jais uždengė dėžę, o šią įsraudė į spintą.

Prie namo artinosi automobilis.

Jis atsitiesė išplėtęs akis. Rankos nusviro, pirštai paniškai tvirtai apvijo vežimėlio alkūnramsčius. Jeigu ten Anė, jam šakės. Padėtis būtų beviltiška, nes jis niekaip laiku nenuvairuotų gremėzdiško krėslo atgal į miegamąjį. Galbūt spėtų kartelį jai užtvoti plaušinės šluotos kotu ar panašiu daiktu, kol Anė jam nusuktų sprandą kaip vištai?

Įsispaudęs į sėdynę, novrilio pakelius sudėjęs sau į sterblę, prieš save atkišęs pastėrusias, lūžusias kojas, jis lūkuriavo, kol mašina nuburgs pro šalį arba atbildės į kiemą.

Variklio ūžesys ištisą amžinybę garsėjo... paskui ėmė slopti.

*Puikumėlis. Ar tau, Poliuk, reikia išraiškingesnio įspėjimo?*

Tiesą pasakius, ne. Jis paskutinį sykį apžvelgė kartonines dėžes. Lyg ir surikiuotas taip pat, kaip jas aptiko, – nors dėl to nebuvo tikras, nes, kai rinkinį pamatė pirmąkart, akiratį temdė skausmo skleidžiamos ūkanos. Bet Polas numanė, kad krūvelė gali būti anaip tol ne tokia pakrika, kaip jam dingojosi. Toji moteris išsiskyrė neurotiko dėmesingumu ir, visai įmanoma, buvo įsiminusi, kur kiekviena dėžė stovi. Ji, ko gero, pašnairuos į spintą ir antgamtiškai sumos, kas nutiko. Mintys, užuot kursčiusios baime, teskatino susitaikyti su likimu – vaistai jam reikalingi, ir Polas jais apsirūpino kažkaip sugebėjęs išsmukti iš miegamojo. Jei neišvengs pasekmių, kokių nors bausmių, jas ištvers žinodamas, kad elgėsi, kaip privalėjo, nes kitos alternatyvos nebuvo. Bet iš visų poveikių, kuriuos Anė jam darė, labiausiai žeidė šioji rezignacija – ji pavertė Polą sopulių kankinamu gyvuliu, kuris negali priimti jokių moralinėmis nuostatomis paremtų sprendimų.

Atbulomis lėtai nuslinko per vonios kambarį, tarpais dirsčiodamas sau už nugaros, tikrindamas, ar nenuklysta nuo kurso. Kiek anksčiau dėl tokių judesių būtų užkaukęs iš skausmo, bet nūnai pastarasis tarsi apsitraukė žaviu blausumu.

Jis grįžo į koridorių ir sustojo, mat smegenis pervėrė šiurpinantis klausimas: kas, jeigu vonios kambario grindys bent šiek tiek drėgnos arba vos vos suteptos?..

Polas nudelbė akis – taip įtikėjo palikęs pėdsakus ant švarių baltų plytelių, kad juos išvydo. Po sekundės papurtė galvą ir vėl įsižiūrėjo. Ne, jokių žymių. Bet durys atvertos

per plačiai. Jis pavarė vežimėlį pirmyn, truputėlį pasuko į dešinę, persisvėrė per porankį, suėmė rankeną ir perpus uždarė duris. Žvilgsniu jas patyrinėjo ir stumtelėjo arčiau staktos. O taip. Dabar gerai.

Rankas jau tiesė link ratų ketindamas juos apgręžti ir nukakti į miegamąjį, kai sumetė, kad vežimėlis atsuktas kone į svetainę, kur žmonės įprastai laiko telefoną.

Sąmonę nutvieskė šviesos blyksnis, lyg signalinė raketa, skriejanti virš rūke skendinčios pievos.

*„Sveiki, čia Saidvinderio policijos nuovada. Su jumis kalba pareigūnas Hambagis.“*

*„Paklauskite manęs, pareigūne Hambagi. Paklauskite labai atidžiai ir neįsiterpdamas, nes nežinau, kiek man dar liko laiko. Esu Polas Šeldonas. Skambinu iš Anės Vilks namų, kuriuose ji mane kalina jau dvi savaites ar net mėnesį. Aš...“*

*„Anės Vilks!“*

*„Tuoju pat atvažiuokite. Iškvieskite greitosios pagalbos furgoną. Ir, dėl Dievo meilės, atlėkite greičiau, kol Anė dar negrįžo...“*

– Kol dar negrįžo, – sudejavo Polas. – Aha. Nuostabu.

*Kodėl manai, kad ji išvis įsigijusi telefoną? Ar kada girdėjai ją kam nors skambinant? Kam ji skambintų? Savo geriems draugams Roidmanams?*

*Anė galbūt neturi su kuo plepėti kiaurą dieną, bet neabejotinai supranta, kad nelaimių pasitaiko; ji gali nukristi nuo laiptų ir susilaužyti ranką arba koją; tvarte gali kilti gaisras...*

*Kiek kartų girdėjai čirškant menamą telefoną?*

*O ką, tai būtina sąlyga? Aparatui derėtų suzirsti bent sykį per dieną, antraip ji atjungs prisistatęs telekomo darbuotojas? Beje, didžiąją dalį laiko praleidau be sąmonės.*

*Tu smarkiai rizikuosi. Juk žinai, kad smarkiai rizikuosi.*

Taip. Jis žinojo, bet mąstydamas apie telefoną, įsivaizduodamas, kaip liečia vėsus juodą plastiką, kaip spragsi diskas, kaip surinkus 0, ragelis storai ūkia... na, šioms pagundoms niekaip nepajėgė atsisirti.

Pakraipęs ratus atsigręžė tiesiai į svetainę ir netrukus prie jos pririedėjo.

Užuodė suplėkusios, nevėdinamos, kiek nudrengtos patalpos kvapą. Nors erkerio užuolaidos buvo pusiau atitrauktos ir pro langą galėjai grožėtis kalnų reginiu, kambarys rodėsi per niūrus – dėl pernelyg tamsių spalvų, sau tarė jis. Visur pilna vyšninių atspalvių, tarytum čia kažkas būtų gausiai paliejęs veninio kraujo.

Ant židinio atbrailos buvo nuotrauka, kuri įamžino rūsčią moteriškę tukliu veidu, giliai įdubusiomis akutėmis, kietai sučiauptomis rausvomis lūpomis. Portretas paauksuotais rokoko stiliaus rėmeliais savo dydžiu prilygo prezidento fotografijai, kabančiai kokio nors didmiesčio pašto vestibulyje. Polui neprireikė notaro patvirtintos telegramos, kuri informuotų, kad jis mato šventąją Anės motiną.

Pajudėjo toliau į kambarį. Kairys ratas užkliudė stalelį, nusėtą keraminiais mažmožiais. Jie ėmė barškėti, ir vienas – keraminis pingvinas ant keraminės storos ledo lyties – parpuolė ant šono.

Polas instinktyviai jį čiupo. Ištiesė ranką veik atsainiu gestu... ir tik tuomet emociškai sureagavo. Kurį laiką gniaužė pingviną kumštyje, valios jėga malšindamas virpulį. *Tu jį pagavai, nieko baisaus neįvyko, ir ant grindų patiestas kilimas, todėl jis vis tiek nebūtų sudužęs...*

*O kas, jeigu BŪTŪ!* – suriko kita sąmonės dalis. – *Kas, jeigu BŪTŪ! Maldauju, keliauk į miegamąjį, kol nepalikai, hm... žymių...*

Ne. Dar ne. Dar ne, kad ir koks išsigandęs jautėsi. Nes žygis jam per brangiai kainavo. Jeigu jo laukė atlygis už patirtus vargus, šio atsisakyti nederėtų.

Jis pasižvalgė po svetainę, užgrūstą griozdiškais, nedailiais baldais. Kambaryje turėjo vyrauti erkeris su įspūdinga Uolinių kalnų panorama, bet vietoj jų dominavo kūningos moters nuotrauka, įkalinta akį režiančiuose rėmuose su vijomis, užraitais ir suakmenėjusiomis, paauskuotomis klostėmis.

Už tolimojo galo sofos, ant kurios atsisėdusi šeimininkė žiūrėdavo televizorių, stovėjo stalas, prislėgtas paprastu diskiniu telefonu.

Keraminį pingviną (MANO PASAKA BAIGTA! – skelbė užrašas ant ledo lyties) jis atsargiai, vos drįsdamas kvėpuoti, grąžino ant mažmožių staliuko ir nuvairavo vežimėlį kitapus svetainės, link telefono aparato. Plačiu lanku aplenkė priešais sofą pastatytą stalą su bjauria žalia vaza, iš kurios kyšojo džiovintos gėlės. Neproporcingai didelė puokštė, regis, būtų nuvirtusi, jei tik Polas būtų ją palietęs.

Lauke jokio automobilių gausmo – už lango testūgavo vėjas.

Įsikibo į ragelį ir iš lėto jį pakėlė.

Keistas iš anksto nulemtos nesėkmės pojūtis išplito širdyje anksčiau, nei Polas priglaudė ragelį prie ausies ir nieko neišgirdo. Palengva nuleidžiant jį ant svirčių, mintyse nuskambėjo senos Rodžerio Milerio dainos eilutė, įgavusi kažkokią beprasmišką reikšmę: *Be telefono, baseino, gyvūnų mielų... cigarečių aš neturiu...*

Akimis pasekė laidą, prie grindjuostės įžiūrėjo kvadratinį lizdelį ir į jį įspraustą kištuką. Koks nepriekaištingai tvarkingas vaizdas.

Kaip ir tvarto su šildymo juostomis.

*Labai, labai svarbu, kad iš išorės viskas atrodytų puikiai.*

Užsimerkęs Polas pamatė, kaip ji iškrapšto kištuką, į lizdo skylę pripurškia klijų „Elmer’s“, o tada įspaudžia kištuką į balzganą lipalą, kuriame jis amžiams sustingsta. Telekomas nenutuokė, kad kažkas atsitiko, nebent kas nors būtų nesėkmingai pamėginęs susisiekti su poniu Vilks ir pranešęs bendrovei apie ryšio nesklandumus, tačiau Anei niekas neskambindavo, ar ne? Ji gaudavo mėnesines sąskaitas už neveikiančią liniją ir nedelsdama jas apmokėdavo. Bet telefonas tebuvo butaforija,

dalį nuolatinių pastangų siekti, kad *iš išorės viskas atrodytų puikiai*, kaip neseniai raudonai nudažytas tvartas kreminės spalvos rėmjuostėmis ir žiemos ledą tirpdančiomis šildymo juostomis. Ar ji kastravo savo aparatą, nes numatė šitokią jo ekspediciją? Nes spėjo, kad jis savu metu gali pasprukti iš kambario? Vargu bau. Telefonas – *veikiantis* telefonas – turbūt gadino jai nervus gerokai seniau, nei Polas atsirado jos name. Naktimis Anė greičiausiai tįsodavo lovoje žiūrėdama į lubas, klausydamasi aukštikalnėse gairinančio vėjo staugimo, įsivaizduodama, kaip jos nemėgstantys ar net bloga linkintys žmonės – viso pasaulio roidmanai – netikėtai užsimano jai paskambinti ir surikti: *Tai tavo darbas! Buvai nuvežta net į Denverį, ir mes žinome, kad čia tavo darbas! Nes nekaltieji nevežami net į Denverį!* Anė, be abejo, užsisakė abonentų sąrašą nenurodytą numerį, ir jos noras buvo patenkintas – taip elgtųsi kiekvienas, išteisintas dėl sunkaus nusikaltimo (jis akivaizdžiai sunkus, jeigu teismas vyko Denveryje), bet tokios neurotikės kaip Anė Vilks ilgam nebūtų nuraminęs net ir į abonentų knygą neįrašytas numeris. *Jie* visi prieš ją susimokę, *jie* galėtų išsiaiškinti numerį, jei tik panūstų, teisininkai, bandę Anę pasodinti už grotų, mielai jį atskleistų kiekvienam, kuris to pageidautų, ir žmonės jo *norėtų*, o taip – nes jai pasaulis įkūnijo tamsią vietą su žmonijos mase, liūluojančia nelyg jūra, piktavališką visatą, supančią nedidelę sceną su tenai negailestingai ryškiai nušviestu tašku... kuriame stovi vien tik ji. Tad verčiau sunaikinti telefoną, užčiaupti aparatą, kaip ji užčiauptų Polą, jeigu žinotų, kad jam pasisekė nusidanginti bent jau į svetainę.

Galvoje suspigo paniškas balsas, raginantis *nešdintis* į miegamąjį, kur nors paslėpti kapsules, vėl įsitaisyti prie lango, kad ji nepastebėtų *jokio skirtumo, nė menkausio skirtumo*, ir šį kartą Polas tam pritarė. Iš visos širdies. Apdairiai atšlijo nuo telefono iki pakenčiamai švaraus kambario ploto ir ėmė lieti prakaitą stengdamasis apgręžti vežimėlį, bet sykiu neatsitrenkti į jokią staliuką.

Jis beveik apsisuko, kai išgirdo artėjančią mašiną ir suprato, – dėl to buvo *tikras*, – kad iš miesto parvažiuoja Anė.

## 34

Polas kone apalpo užvaldytas didžiausio siaubo, kokį teko patirti gyvenime, siaubo, persunkto vyriškumą palaužiančio kaltės jausmo. Nelauktai atsiminė vienintelį kitą incidentą, savo desperacijos aspektu vos vos panašų į dabartinį. Jam, dvylikamečiui, buvo prasidėjusios vasaros atostogos. Tėvas dirbo, o motina su kitapus gatvės gyvenančia ponija Kasprak iškeliavo praleisti dieną Bostone. Jis rado pakelį cigarečių ir vieną prisidegė. Rūkė entuziastingai ir, nors skrandį kiek tąsė, jautėsi puikiai, kaip turbūt jaučiasi į banką įsiveržę plėšikai. Supešus pusę cigaretės, pridūmijus kambaryje, ausis pasiekė prasiveriančių laukųjų durų garsas. *Poli? Čia aš – pamiršau rankinuką!* Jis

pradėjo mostaguoti ranka karštligiškai vaikydamas dūmus, suvokdamas, kad prisidirbo, ir mama jį nutvėrusi įkrės diržo.

Dabar jam grėsė rimtesnė bausmė nei kirčiai diržu.

Prisiminė, kaip nuleipęs sapnavo Anę, atlaužiančią abu dvivamzdžio gaidukus ir sakančią: *Jei taip geidi laisvės, Polai, mielai ją tau suteiksiu.*

Automobiliui mažinant greitį, variklio urzgimas aprimo. Ten *išties* ji.

Polas bemaž nutirpusiais pirštais griebėsi už ratų ir privertė vežimėlį judėti koridoriaus kryptimi, pakeliui dirstelėdamas į pingviną ant ledo lyties. Ar jis tikrai savo vietoje? Sunku pasakyti. Beliko viltis, kad taip.

Riedėdamas link miegamojo durų įsibėgėjo. Tikėjosi prašauti pro tarpdurį, bet į jį nusitaikė ne visai tiksliai. Nuo tiesios linijos nukrypo per plauką... deja, to pakako, nes spraga buvo itin siaura. Vežimėlis tvojosi į dešinę staktą ir šiek tiek atšoko.

*Nulupai dažų lopinėlių?* – suklykė jo sąmonė. – *O Jėzau Kristau, nulupai dažų lopinėlių, palikai pėdsaką?*

Ne, dažų sluoksnis neatsilaupė. Staktą vagojo tik vos pastebimas įrantėlis. Ačiū Dievui. Jis pasitraukė atbulas ir kaip paklaikęs nukreipė ratus į ankštą tarpdurį.

Variklis užė garsiau, vis arčiau ir lėčiau. Jis nugirdo, kaip sniegą girgždina ratai.

*Neskubėk... skubos darbą velnias renka...*

Polas metėsi į priekį, tačiau ratų gaubteliai įsirėžė į durų rėmus. Pastūmė vežimėlį stipriau nujausdamas, kad nieko nepeš, mat užstrigo tarpduryje it kamštis vyno butelyje ir negalėjo pakrutėti į jokią pusę.

Paskutinį kartą iš visų jėgų užgulė ratus – rankų raumenys vibravo it pertemptos smuiko stygos, – ir jie pagaliau prasibrovė pro angą tyliai sudžeržgę į medieną, kaip anąsyk.

Džipas „Cherokee“ pasuko įvažon.

*Anė neš paketus,* – vebleno jo protas, – *popierių rašomajai mašinėlei, gal kelis kitus daiktus ir link durų eis pamažu, nes takas apledėjęs, o tu jau miegamajame, sunkiausią etapą įveikei, dar turi laiko, dar turi laiko...*

Paritino vežimėlį giliau į kambarį ir kreivu puslankiu apsuko. Lygiagrečiai sustojus prie atvirų durų, automobilio variklis nuščiuvo.

Jis pasilenkė į šoną, įsikabino į rutulinę rankeną ir patraukė duris į save. Spynos liežuvėlis, išsikišęs tartum plieninis pirštas, atsimušė į staktą. Polas jį spūstelėjo nykščiu. Į savo ertmę lendantis liežuvėlis staiga sustingo. Sustingo kaip įkaltas, kliudydamas durims užsiverti.

Polas akimirką į jį bukai stebeilijo prisiminęs seną posakį iš karinio jūrų laivyno: *Jei kas nors GALI nepavykti, taip BŪTINAI atsitiks.*

*Maldauju, Dieve, gana, nejau neužtenka, kad ji išvedė telefoną iš rikiuotės?*

Jis atleido liežuvėlį. Tas kaipmat iššoko iš skylės. Polas vėl jį įmygo ir susidūrė su tuo pačiu užkardu. Spynoje kažkam keistai barškant, susigaudė, kas nutiko. Kalta atlūžusi segtuko dalis. Ji nukrito į užrakto gelmę, stojo skersai kelio liežuvėliui, trukdė jam įlįsti į duris.

Polas girdėjo, kaip atsidaro džipo durelės. Netgi girdėjo, kaip ji stena lipdama laukan. Kaip, jai graibant pirkinius, šiugžda popieriniai maišai.

– Nagi, *nagi*, – sumurmeno ir ėmė lėtai stumdyti liežuvėlį pirmyn atgal. Jis kaskart įsibrukdavo skylėn per vieną, du milimetrus ir nebepajudėdavo. Prakeiktas segtukas nesiliovė tarškėjęs spynoje. – Nagi... nagi... nagi...

Nė nepajuto, kaip vėl pravirko – skruostus drėkinančios ašaros sumišo su prakaito lašais. Miglotai sumetė, kad skausmas vėl įsismarkavęs, nuryti vaistai nepajėgia jo pažaboti, ir už savo darbelius reikės mokėti didelę kainą.

*Bet ne tokią didelę kaip toji, kurią Anė privers tave mokėti, jeigu neužtrenksi nelemtų durų.*

Jai einant takeliu, už lango pasigirdo ledą treškinantys apdairūs žingsniai. Vėliau maišų čežėjimas... ir iš rankinės išimamų raktų žvangesys.

– Nagi... nagi... nagi...

Pirštu prislėgus liežuvėlį, užrakte kažin kas triokštelėjo, ir metalo luistelis smuko į plyšį per šešis, septynis milimetrus. Vis tiek rėmėsi į staktą... bet jau mažai trūko.

– Prašau... nagi... *nagi*...

Jis įniko kirbinti liežuvėlį greičiau, staigiais judesiais, klausydamasis, kaip ji atveria virtuvės duris. Dar po akimirkos Anė džiugiai sušuko pakurstydama kraupius atsiminimus apie tą dieną, kai motina jį pagavo rūkant:

– Polai? Aš grįžau! Atvežiau tau popieriaus.

*Pričiuopo! Mane pričiuopo! Maldauju, Dieve, neleisk jai kelti man skausmo, Viešpatie...*

Nykštys konvulsiškai įsispaudė į metalinę iškyšą, ir, segtukui lūžtant, nuo jo atsklido duslus trekšt. Liežuvėlis nuslydo į duris. Virtuvėje sučirpė atsegamos žieminės striukės užtrauktukas.

Jis uždarė miegamąjį. Spynos spragčiojimas

*(Ar ji išgirdo? Tikriausiai išgirdo!)*

nuaidėjo garsiai, kaip starto pistoleto šūvis.

Polas atbulas nuriedėjo lango pusėn. Jam tebejudant, Anė žengė koridoriumi.

– Turiu tavo popierių! Nemiegi?

*Nė už ką... nespėsiu... ji nugirs...*

Kai jis paskutinįsyk timpltelėjo vairasvirtę ir sustabdė vežimėlį prie pat lango, spyną sutarškino raktas.

*Nieko neišdegs... segtukas... ją apims įtarimai...*

Virbo lūžgalis, matyt, nusėdo į apatinę spynos dalį, nes raktas pasisuko be jokių nesklandumų. Polas kiūtojo savo krėsle perpus užsimerkęs, karštai melddamasis, kad tik būtų pastatęs vežimėlį senojoje vietoje (ar bent taip arti, kad Anė nepastebėtų skirtumo), melddamasis, kad jo veidu srūvantį prakaitą ir kūno drebulį ji pamanytų esant reakcija į vaistų stoką, labiausiai melddamasis, kad tik jis nebūtų kaip nors suteršęs grindų...

Durims plačiai atsidarius, Polas nudelbė akis ir tik tada pamatė, jog su tokiu kankinančiu susikaupimu ieškodamas pavienių žymių nepaisė pro šalį dundėjusios bizonų bandos pėdsakų – sterblėje gulinčių novrilio pakelių.

## 35

Rankose ji laikė po paketą popieriaus ir šypsojosi.

– Tai, ko prašei, ar ne? „Triad Modern“. Čia du pakai, dar pora virtuvėje, dėl visa ko. Kaip supranti...

Anė neužbaigė sakinio ir susiraukė žvelgdama į jį.

– Tu *apsipylęs* prakaitu... ir iš veido atrodo, kad tave muša karštis. – Po pauzės pasiteiravo: – Ką veikei?

Nors klausimas paskatino bailesnę asmenybės dalį vėl sucypiti panišku balseliu, kad jis demaskuotas, todėl jam vertėtų prisipažinti, ką daręs, ir tikėtis malonės, Polas sugebėjo pažiūrėti į primerktas, įtarumo kupinas jos akis nutaisęs ironišką nuoilsio miną.

– Manau, tu žinai, ką veikiu, – atsakė. – Aš kankinausi.

Sijono kišenėje suradusi vienkartinę nosinaitę „Kleenex“ ji apšluostė Polui kaktą. Nosinės popierius išmirko. Anės lūpas perkreipė toji gąsdinanti, neva motiniška šypsena.

– Tau buvo labai bloga?

– Taip. Labai. Jau gali?..

– Juk įspėjau manęs nesiutinti. Gyveni ir mokaisi, ar ne taip žmonės kalba? Na, jei gyvensi, tai ir išmoksi.

– Jau gali duoti kapsules?

– Pala. – Anė nė akimirkos neatplėšė akių nuo prakaituoto jo veido, nuo blyškios odos, nuraibintos raudonomis dėmelėmis lyg bėrimo lopiniais. – Pirma įsitikinsiu, kad tau nieko *nebereikia*. Nieko, ką senoji kvaišėlė Anė Vilks pamiršo, mat ji nenumano, kaip tiksliai ponulis Visažinis rašo knygas. Įsitikinsiu, kad neturėsiu vėl belstis į miestą ir tau nupirkti diktofono, specialių rašymo šlepečių ar dar kažko. Nes jei pageidausi, aš važiuosiu. Tavo noras – man įsakymas. Nė negaišiu laiko atnešti vaistų. Kaipmat šoksiau į Senąją Besę ir leisiuos į kelią. Tai ką pasakysi, ponuli Visažini? Pasirengęs darbui?

– Pasirengęs. Ane, prašau...

– Manęs nebesiutinsi?

– Ne. Nebesiutinsiu.

– Nes įpykusi tampu kaip nesava. – Anė nudūrė žvilgsnį. Į jo plaštakas, dengiančias novrilio pavyzdžių pakelius. Į jas spitrijo labai ilgai. – Polai? – tyliai prabilo. – Polai, kodėl tavo rankos taip sudėtos?

Jis sukūčiojo. Verkė iš kaltės pojūčio ir tuo šlykštėjosi kaip niekuo kitu: siaubingoji moteris ne vien jį kankino, bet ir sužadino kaltumo jausmą. Taip, verkė iš kaltės... sykiu dėl paprasčiausio vaikiško nuovargio.

Pakėlė veidą ašaromis aptekusiais skruostais ir sužaidė pačia paskutine savo korta.

– Man reikalingos kapsulės, – atsiliepė, – ir basonas. Kol tavęs nebuvo, tramdžiausi, bet ilgiau nepajėgsiu valdytis, o aš nenoriu vėl apsišlapinti.

Ji švelniai, džiaugsmingai nusišypsojo ir aukštyn atmetė jam ant kaktos užkritusias plaukų sruogas.

– Vargšeli. Dėl Anės patyrei tiek daug sunkumų, tiesa? Per daug! Dėl bjauriosios senosios Anės! Tuoju viską atnešiu.

## 36

Jis nebūtų drįsęs grūsti novrilio po kilimu, net jeigu būtų manęs, kad, prieš jai grįžtant, spėtų paslėpti medikamentus – pakeliai nedideli, bet pūpsantys iškilumai bemat kristų į akis. Nugirdęs, kaip ji užsuka į vonios kambarį pirmame aukšte, surinko kapsules, skausmingai sulenkė ranką ties strėnomis ir užkišo jas už apatinių kelnaičių gumos. Aštrūs kartono kampai subadė užpakalio griovelį.

Anė atpėdino į kambarį nešina basonu, senamadiška skardine talpykla, juokingai panašia į plaukų džiovintuvą. Kitoje rankoje turėjo porą novrilio kapsulių ir vandens stiklinę.

*Jei prie tų keturių, kurias nurijai prieš pusę valandos, pridėsi šias dvi, gali atsidurti komoje ir mirti,* – sau tarė jis, bet kitas balsas iškart pareiškė: *Man tinka.*

Polas paėmė kapsules ir užgėrė jas vandeniu.

Ji įteikė basoną.

– Pagelbėti?

– Susitvarkysiu pats.

Jai taktiškai nusigrėžus, Polas negrabiai įbruko penį į vamzdį ir pradėjo šlapintis. Inde skambant dusliems tiškalų garsams, žvelgė į Anę ir matė, kad ji šypsosi.

– Baigta? – pasiteiravo ji po minutėlės.

– Taip. – Jam šiaip jau labai reikėjo nusičiurkšti – iš jaudulio nė nebuvo apie tai pagalvojęs.

Anė suėmė basoną ir atsargiai pastatė ant grindų.

– Gerai, perneškime tave į lovą, – paskelbė. – Manau, jautiesi išsekęs... o tavo kojos turbūt plyšauja kaip giedoriai operoje.

Jis linktelėjo, nors iš tikrųjų nejuto *ničnieko* – anksčiau išgertas kapsules papildę vaistai bauginančiu tempu vijo Polą link nesąmoningos būsenos, ir jam matomą kambarį temdė vis daugiau pilkumos sluoksnių. Jis įsikibo į vieną mintį – pakėlusį jo kūną Anė turėtų būti ne tik akla, bet ir visai sugrubusi, kad neatkreiptų dėmesio į pakuotes jo apatinėse kelnaitėse.

Ji privežė ratuotą krėslą prie lovos.

– Mažumėlę pakentėk, ir netrukus galėsi nusnausti.

– Ar palūkėtum penkias minutes? – išspaudė Polas.

Anė į jį įbedė šiek tiek primerktas akis.

– Maniau, kad tave, bičiuli, kamuoja skausmas.

– Taip. Ir jis... per stiprus. Labiausiai diegia kelį, kurį, hm... lietei nesutramdžiusi pykčio. Kol kas nesu pasirengęs tam, kad mane keltum. Palauk penkias minutes, kol... kol...

Jis žinojo, ką nori pasakyti. Bet žodžiai tarsi pleveno iš galvos. Pleveno ir grimzdo į pilkšvą rūką. Polas bejėgiškai žiūrėjo į ją suprasdamas, kad vis dėlto bus nutvertas.

– Kol suveiks vaistai? – paklausė Anė, ir jis dėkingas linktelėjo. – Be abejo. Sudėsiu kelis daiktus į savo vietas ir greitai pareisiu.

Vos tik ji pranyko iš kambario, Polas užkišo ranką už nugaros, iš kelnaičių ištraukė pakelius ir vieną po kito įsraudė po čiužiniu. Ūkanų sluoksniai tirštėjo, pilkas jų atspalvis palaipsniui juodo.

*Slėpk juos kuo giliau, – smegenis persmelkė miglota mintis. – Kad keisdama patalynę ji neištemptų vaistų drauge su paklode. Slėpk kuo giliau, nes tu... tu...*

Jis įstūmė paskutinę novrilio dėžutę po čiužiniu, atsilošė ir įsmeigė žvilgsnį į lubas, kurių tinke it girtos svyravo raidės N.

*Afrika, pamanė.*

*Dabar turiu apiplauti, pamanė.*

*O, kokios rimtos bėdos mane užklupo, pamanė.*

*Pėdsakai, pamanė. Ar aš palikau pėdsakų? Ar aš...*

Polas Šeldomas neteko sąmonės. Kai ją atgavo, jau buvo praėjusios keturiolika valandų, ir lauke vėl snigo.

<sup>1</sup> PEN (angl. *International Association of Poets, Playwrights, Editors, Essayists and Novelists*) – Poetų, rašytojų ir redaktorių tarptautinė asociacija. (Čia ir toliau – *vertėjo pastabos*)

<sup>2</sup> *Rara avis* (lot.) – retas paukštis, retenybė.